

BABYOR ROK EZEKIEL

Murung'agen e Re Ke Babyor Ney

Ezekiel ni profet e i par nib fos u m'on nge nga tomuren e ngiyal' nni kol yu Jerusalem riy ko duw ni 586 u m'on ndawori yib Kristus. I machibnag e thin rok Got ngak e girdi' nni fekrad nga Babylon ngar kalbusgad nge ngak e girdi' nu Jerusalem. Babyor ni Ezekiel e nel' guruy: 1) Pining Got Ezekiel ni nge mang ba profet. 2) Thin rok Got ngak e girdi' nu Israel ni be yog ngorad ni bayi waer yu Jerusalem ko mael min kirebnag. 3) Thin rok Got ngak boch e nam ni yad be gafgownag e girdi' rok nu Israel ma yad be waliyrad ni ngar meybilgad ngak yugu boch e got. 4) Thin rok Got ni be fal'eg laniyan' e girdi' rok nga tomuren ni waer yu Jerusalem ko mael, ma be pi' e pagan' ngorad ni bay ki sul e nam nga rogon nge fel'. 5) Thin rok Got nib togopluw ngak Gog. 6) Murung'agen Ezekiel nni piliyeg e changar rok nge guy e tempel nge nam nike sul nga rogon.

Ezekiel e be' nib gel e michan' rok ngak Got. Pire' yay ni piliyeg Got e changar rok me dag ngak e n'en ni nge weliy ngak e girdi' nu Israel. Bo'or ban'en ni i machibnag ngak yu Israel u fithik' e fanathin. Ezekiel e yog ngak e girdi' ni ngar thiliyeged lanin'rad nge pangirad, ma nge be' ma nge pi' keru' ko denen ni be ngongliy, ya aram rogon me sul e nam nga rogon. Ezekiel e ir reb e prist, ma ku ir reb e profet, ma ba'adag ni nge fel'

rogon e maruwel u tempel ma nge fol e girdi' rok Got.

Gathon e Re Ke Babyor Ney

Ezekiel nni Pining 1:1—3:27

Thin e Riya' ni nge Aw nga Jerusalem 4:1—24:27

Got ni Gechignag e pi nam 25:1—32:32

N'en ni Micheg Got ngak e girdi' Rok 33:1—37:28

Yi'iy nib Togopluw ngak Gog 38:1—39:29

Ezekiel ni guy e bin kabay nga m'on e Tempel
nge Nam 40:1—48:35

SOM'ON NI PIG E CHANGAR ROK EZEKIEL NGE GUY GOT

(1:1—7:27)

Tagil' Got

¹ Bin lal e rran ko pul ni aningeg ko duw ni guyey e ug pired e girdi' nu Israel ni kan fekmad u Israel nga Babylon ni kalbus, ma gamad be par u to'oben e lul' ni Kebar. Me mab lanelang me piliyeg Got e changar rog me dag ban'en ngog. (² Ke yan i gaman lal e duw nap'an ni kan fek Jehoyakin ni Pilung nga wuru' e nam nib kalbus.) ³ U rom u Babylon u to'oben e lul' ni Kebar, e gu rung'ag lungun SOMOL riy ni non ngog mu gu thamiy gelngin u fithik'ag.

⁴ Mu gu sap ngalang, mu gguy bangi lang ni ba ga' nike yib ko lel'och ni bay e nifeng u fithik' nib gel. Ma be matmat e uluch u fithik', ma lanelang u to'oben e be gal ram'en. Me galgal ram'en ban'en ni bod ram'en e *bronze* ko gin'en ni ba'aram ni be matmat e uluch riy. ⁵ Mu gguy aningeg i

ban'en nib fos ni bod ya'an e girdi' u lukngun fa gi manileng, ⁶ machane ra bagayad ma aningeg owchen ni bay ma aningeg raba' i pon. ⁷ Ayrad e ba k'iy, ma rifrif u ayrad e bod rifrifen ay e garbaw. Ma be galgael rama'erad ni bod e *bronze* ni ka ni gichiy. ⁸ Ra bagayad ma aningeg raba' i pa' ni bod ya'an pa' e girdi', nra baraba' i pon bagayad ma bay reb e pa'ef u tanggin. ⁹ Ra bagayad ma l'agruw raba' i pow ni ka ra pithiged ka ra kahol gad u but' ni be math taban ponrad nga ta'bang. Nap'an ni yad ra mithmith miyad yan nib kean, ni dariy bagyad ni be cheal.

¹⁰ Ra bagayad ma aningeg owchen ni bay. Bin nib sap nga m'on i owchen e bod owchen e girdi', ma mat'aw riy e owchen e layon, ma owchen e garbaw ni pumo'on ko ba' ni gil'ay, ma ba owchen i arche' ni *eagle* nga keru'. ¹¹ Ra bagayad ma ke k'iyag l'agruw raba' i pon ke yan i math nga taban pon e bin migid ngak, ma gal raba' i pon nike magey e ke upunguy downgin ngay. ¹² Ra bagayad ma aningeg yang ni ba changar ngay; gin yad ra finey ni ngranod ngay miyad yan ni dab ra chelgad.

¹³ Mu thilin e pin'em nib fos e ba' ban'en riy ni bod ba mol' ni be daramram ni yugu be yan u thilrad. Bayi n'en me daramram ni ba ga' ram'en me matmat e uluch riy. ¹⁴ Ma pin'em nib fos e yad be yan nga m'on ma yad be sul nga tomur ni bod machregin e uluch ni be mat.

¹⁵ Ma nap'an ni gu be changar ngorad, mu gguy aningeg i tayapyap nike math nga daken e but',

nra reb ma bay u charen reb fa pin'em nib fos. ¹⁶ Ra reb e pi tayapyap nem ma be galgal ram'en ni bod ram'en e malang nib tolang puluwon, ma aningeg ni ta'reb rogon ya'an. Ma ra reb e pi tayapyap nem ma ke yib reb i th'ab lukngun, ¹⁷ ni fan e pi tayapyap nem e rayag ni nge yan nga m'on nge nga tomur nge nga baraba' nge nga baraba'. ¹⁸ Mirichlen e pi tayapyap nem e ba sug ko lanmit.

¹⁹ Ra yan fa pin'em nib fos me un fapi tayapyap ngorad ko yan, ma yad ra yan u but' ngalang me un fapi tayapyap ngorad. ²⁰ Fa pin'em nib fos e demturug e gin yad ra finey ni ngranod ngay miyad yan, ma fapi tayapyap e ku yad be un ko n'en ni be rin fa pin'em nib fos, ya fa pin'em nib fos e yad be gagiyegnag e pi tayapyap nem. ²¹ Gubin yay nra yan fa pin'em nib fos ara rtalgad, ara ranod ngalang u fithik' e nifeng, ma aram e n'en nra rin' fapi tayapyap.

²² Ma puluwon lolugen e pin'em nib fos ngalang e ba' ban'en riy ni bod ya'an ba th'ib ni kan polpoluy nni ngongliy nga bogi ban'en ni bod e melor nib galgal ram'en. ²³ Ma tan e ren'em ni bod e th'ib e ra reb fa pin'em nib fos ma ke k'iyag ruw raba' i pon nge yan ngak e gal ni migid ngak ma ke upunguy downgin ko gal raba' i pon nike magey. ²⁴ Mu gu rung'ag lingan porad ni yad ra changeg ma ba'aray rogon, be yan lingan ni bod lingan e day ni cham u regur, ma bod lingan baraba' i salthaw ni pire' ni pire', ma bod laman Got ni Gubin ma Rayag Rok. Ma yad ra tal ko changeg miyad duguy porad, ²⁵ machane kabay

lingan ban'en ni be yib ko fare th'ib ni bay u puluwon lolugrad ngalang.

²⁶ Ma puluwon fare n'em ni bod ya'an ba th'ib ni kani polpoluy ngalang e bay tagil' be' riy nni ngongliy nga bmit e malang ni bfel' ya'an ma ba t'uf ni *sapphire* fithingan, ma en nike par ngay e bod ya'an ba girdi'. ²⁷ Ma rogon ram'en e bod e *bronze* ni bay u mit e nifiy, ni be gal' gubin yang nib ga' ra'en ²⁸ ni gubin e ra'en ko ragim ma bay riy. Irera' fare ra'en nib maluplup ni be dag e gin bay SOMOL riy.

Got ni pining Ezekiel ni nge mang reb e profet

Nap'an ni gguy e ren'ey, mu gu thig nga but' ni gu ba palpal. Ma aram mu gu rung'ag ba lam

2

¹ ni be ga'ar, "Fak e girdi', mu sak'iy, ya gu ba'adag ni nggu non ngom."

² Nap'an ni be non e re lam nem ngog, me ying fare kan nthothup rok Got ngog nge sak'iy nageg, me ul ul fare lam ko numon ni be ga'ar, ³ "Fak e girdi', nggol'oegem ngam man ngak e girdi' nu Israel ni kar chealgad kar togoplugad ngog. Ka yad be togoplug ngog, ni bod e n'en ni i rin' e pi chitamangirad ni kakrom ngog. ⁴Yad ba gelan' ma dariy fag u wun'rad. Nggol'oegem ngam man mu weliy ngorad e tin gag SOMOL ni Th'abi Tolang e nggog ngorad. ⁵ Demturug ko yad ra motoyil ngom fa dabra motoyilgad, machane bay ra nanged ni bay ba profet u fithik'rad.

⁶ “Me gur e en ni fak e girdi’ e thangri dab mu rus ngorad fa mu rus ko tin yad ra yog ngom. Bay ra longobiyed gur ni yad bod e rachangal ni longobiyem; ni gowa ga be par u fithik’ e awol. Machane dab mu rus ko pi tatogopluw nem ara tin bay rogned. ⁷ Ngamog ngorad e tin bay gu weliy ngom, ndemturug ko yad ra motoyil ngom fa dab ra motoyilgad. Ma dab mu pag talin ni yad bogi tatogopluw.

⁸ “Fak e girdi’, mu telim ko tin nggog ngom. Dab mu togopluw ngog ni bod yad. Mu fal l’ugunam ngam longuy e n’en ni nggu pi’ ngom.” ⁹ Mu gguy ba pa’ef ni kan k’iyag ngog ni bay bangi babyor riy ni ka ni bachiy. ¹⁰ Me yib i pithig fa gi babyor, mu gguy ni l’agruw raba’ ni ba’ e yol riy; laman e taganan’ e ka ni yoloy ngay, nge dololoy’ nge gel’gel’ u fithik’ e amith.

3

¹ Me ga’ar Got, “Fak e girdi’, mu longuy e gi babyor ney; ma ga yan ngam welthin ngak e girdi’ nu Israel.”

² Mu gu fal l’ugunag, me pi’ fa gi babyor ngog ni nggu longuy. ³ Me ga’ar, “Fak e girdi’, mu longuy e gi babyor ney ni nggu pi’ ngom; mu sugnag e yal rom ngay.” Mu gu longuy, ma ba athib lamen ni bod lamen *honey*.

⁴ Me ga’ar Got, “Fak e girdi’, mman ngak e girdi’ nu Israel, ma tin gu ra yog ngom e ir e ngam weliy ngorad. ⁵ Gathi nggu l’oegem nga ba nam nda mu nang lungurad mab mo’maw’ ngom, ya nggu l’oegem ngam man ngak e girdi’ nu Israel. ⁶ Ya fa’an mang e nggu l’oegem ngam man ngak e pi

nam ni ba ga' mab mo'maw' e thin rorad ma yad ra non ma dab mu nang fan lungurad, ma yad ra motoyil ngom. ⁷ Machane dariy be' u Israel nra m'agan' ngay ni nge motoyil ngom; mus ngog ma dab ra motoyilgad ngog. Ya yad gubin nib gel lanin'rad ma yad ma togopluw. ⁸ Ere bay gu gagiyeg nigem nge gel lanin'um ma ga yargel ni bod farad yargel. ⁹ Bay gu gagiyeg nigem ngam gel ko war, ma ggel ni bod feni el bangi pache'; dab mu rus ko pi tatogopluw nem."

¹⁰ Me ul ul Got ngay nge ga'ar, "Fak e girdi', mu fal'eg e motoyil ngog ngam tay u wun'um urngin e tin gu be yog ngom. ¹¹ Ma ga yan ngak e girdi' ko nam rom ni yad be par u ba nam ni kar kalbus gad ngam weliy ngorad e n'en ni gag SOMOL ni Th'abi Tolang e gu be yog ngorad, ndemturug ko yad ra motoyil ngom fa dab ra motoyilgad."

¹² Me gagiyeg nige fare kan thothup rok Got nggu muf u but' ngalang, mu gu rung'ag ba lam nga keru'ug ni ba ga' laman ni ga'ar, "Ke sorok SOMOL ni bay u tharmiy nga feni malup'lup'." ¹³ Mug rung'ag lingan pon fa pin'em ni be parde' nga ta'bang u fithik' e nifeng, nge lingan fapi tayapyap ni bod lingan ba durru'. ¹⁴ Fa'ani yib gelngin SOMOL nga dakenag nib elmirin, me fekeg fare kan thothup rok Got, me yib e kireban' ngog nge damumuw. ¹⁵ Mu gu taw nga Tel Abib ni bay u to'oben e lul' ni Kebar, ni aram e gin be par piyu Israel riy ni kar kalbus gad, mu gu par u rom ni medlip e rran nike balyang nigege e n'en ni kug guy nge n'en ni kug rung'ag.

*Got ni yog ngak Ezekiel ni nge mang damit
(Ezekiel 33:1–9)*

¹⁶ Ma nap'an ni chuw fa medlip i rran me non SOMOL ngog. ¹⁷ I ga'ar, "Fak e girdi', nggu tem ni gur e ngam mang damit ni fan ko girdi' nu Israel, ni gur e bay u mog ngorad e pin'en ni bay ug ginaengrad riy. ¹⁸ Fa'anra gog ni bay be' nib kireb ni bay yim', ma da mu ginaeng nge thiliyeg pangin nge par nib fos, ma bay yim' u fithik' e denen rok, ma gu ra tay ni gur e kireb rom nike yim'. ¹⁹ Ma fa'anra mman mu ginaeng be' nib kireb, ma de pag e kireb ni be rin', ma bay yim' u fithik' e denen rok, machane kam ayuweg e birom e pogofan.

²⁰ "Fa'anra bay be' nrib fel' me tabab i ngongliy e kireb, mu gu gagiyegnag nge par nga bang nib tawogwog nra yib e riya' riy ngak, ma ra yim' ni fa'anra dam ginaeng. Ma bayi yim' ni bochan e denen rok, ya dab gu leamnag e pin'en ni bfel' ni i rin'. Ma bay gu tay ni gur e kireb rom nike yim'.

²¹ Fa'an ga ra non ngak be' ni bfel' ni kam ginaeng ni nge dabi denen, me rung'ag e tin kamog nge dabi denen, ma bayi par nib fos, ma ku er rogon gur ni kam ayuweg e birom e pogofan."

Ezekiel ni bay dabkiyag ni non

²² Mu gu thamiy rog nib gel ni bay SOMOL rog, mu gu rung'ag laman nike ga'ar ngog, "Mu sak'iy ngam man ngalan e loway, yu rom e nggu welthin ngom riy."

²³ Mu gu waen ngalan fare loway, mu gguy ram'en SOMOL u rom, ni bod rogon ni gguy u to'oben e lul' ni Kebar. Mu gu paraw nga but',

²⁴ machane me yib gelngin Got i ying ngog me

sak'iy nigeg. Me ga'ar SOMOL ngog, “Mman nga tabinaw rom ngam man'nag e mab ngom. ²⁵ Fak e girdi', bay ni m'agem ko gaf, ngam par ndabkiyag ni ngam mman nga wean nga fithik' e girdi'. ²⁶ Bay gu m'aynag gelngin bolowthem nge dabkiyag ni mu ginaeng e pi girdi' ney ni tatogopluw. ²⁷ Ma nap'an ni bay gu non ngom bayay mu gu sulweg gelngim nge yag ni mu non, ma bay mog ngorad e n'en ni gu be yog I Gag SOMOL ni Th'abi Tolang. Boch i yad e ra motoyil, machane bochi yad e bay ra sabalbalyang gad rom, ya yad ba nam i tatogopluw.”

4

Ezekiel ni yan u ya'an e mael ni ngan m'ag nga Jerusalem

¹ I Got e ga'ar, “Fak e girdi', mu fek e rengnga ngam tay nga puluwom, mag yoloy ya'an yu Jerusalem nga daken. ² Ma aram ma ga dum'midil ni ngam cham ko fare gi rengnga ni susun e rriyul' nib binaw. Mag ubung e but' nge taw nga p'ebgul mag longbiy fare gi rengnga ko pi tent rok e pi to'ogor. Gubin raba' riy ni ngam tay yu lay i ren riy nib ga' ni susun e aram e ngam buthug nga but' e garog ko fare binaw. ³ Ma ga fek barba' i dabiyy nib wasey ngam suweg ngalang ni bod e rungrung u thilmew fare binaw. Mag sabliy fare binaw ni kan m'ag e mael ngay, ni gur e ga be m'ag e mael. Irera' e pow ni nge guy e nam nu Israel.

⁴⁻⁵ “Ma aram mag thig nga but' ni gab thigichar ko ba' ni gilay', ma bay gu tay e kireb ko nam nu Israel nga dakenam. ³⁹⁰ e rran ni ngam par u

rom ngam gafgow ni bochan e kireb rorad. Kug duwgiliy ni ngam gafgow nra reb e rran ma fen reb e duw u nap'an e gechig rorad. ⁶ Ma nap'an e ga ra mu' ko binem mag pig ko ba' ni mat'aw i chirem ngam gafgow ni aningeg i ragag e rran ni fan ko kireb nu Judah nra reb e rran ma fen reb e duw ko gechig rorad.

⁷ “Mu yuluy owchem nga daken fagi rengnga ni aram yu Jerusalem ni yi be m'ag e mael ngay. Ma ga folfoleg e tug ko fare binaw ma gog e tin bayi buch nib togopluw ngay. ⁸ Bay gu michgiyem nge dabiyag ni mpig nga barba' i chirem nge barba' nge taw ko ngiyal' ni kam mu' nag fare m'ag mael.

⁹ “Mu fek boch e *wheat, barley, mame, peas, millet* nge *spelt*. Mu athkuy e pin'em nga ta'bang ngam ngongliy e flowa riy. Ni irera' e n'en ni ngu'um koy u nap'an 390 e rran ni gab thig ko ba' gilay' rom. ¹⁰ Kemus ni meruk *ounces* ko flowa e yira pi' ngom u reb e rran, ni ngam thap riy nga reb e rran. ¹¹ Ku aram rogon e ran ni kub mudugil oren ni l'agruw e kap reb e rran. ¹² Ma ga orfeg e tar ni t'ay e girdi' nike fengfeng, ngam wumnag e flowa u daken e nifiy riy ngam koy u p'eowchen e girdi'.”

¹³ Me ga'ar SOMOL, “Biney e be dag rogon yu Israel ni bay ur ked e ggan, ni de mat'aw ko motochiyel, u nap'an ni gu ra weregrad ko pi nam i yan.”

¹⁴ Machane mug ga'ar, “ SOMOL ni Th'abi Tolang, danga'! Dariy bangiyal' ni kug alit nigeg. Ka nap'an e kugub bitir i yib ma dariy bangiyal' ni

kug way e ufin u ba gamanman ni yim' ni bod rogon e gamanman nma yim' fa li reb e gamanman ni malboch. Ma ku dawor gu way ba ggan nib alit.”

¹⁵ Ere, me ga'ar Got, “Fa'anra arrogon, ma bayi mang t'ay e garbaw e bay mu fanay, ngam wumnag e flowa rom riy.”

¹⁶ Miki ul ul ngay nge ga'ar, “Fak e girdi', bay gu m'aynag e flowa nu Jerusalem. Girdi' u rom e bay i ngochngochan'rad ni math liyab ni yad be machbeg oren e ggan ni ngar ked nge ran ni ngar unumed. ¹⁷ Bayi m'ay e flowa nge ran rorad; miyad par ni kari math e liyab ngorad, ma bay ur m'aygad ngabang ni bochan e denen rorad.”

5

Ezekiel ni th'ab piyen lolugen

¹ SOMOL e ga'ar, “Fak e girdi', mu fek e saydon nib m'uth ngam puy robem nge urngin piyan lolugem. Ma ga thabthabelnag fapi piy mag ki'eg nge dalip ulung ni ta'reb oren. ² Mu urfiy ba ulung u lan binaw ko ngiyal' nike m'ay ya'an fare m'ag mael. Mu kum fek ba ulung ngam theth'ab ko saydon rom ni ga be liyeg fare binaw. Ma ga werwereg e ulung ni kabay nga fithik' e nifeng, ma bay gu tuluf ko saydon rog. ³ Mu tay in gaf ngam bachiy nga taban e mad rom. ⁴ Ma aram ma ga fek in gaf riy bayay, nga mon' nga mit e nifiy, ma ga pag nge yik. Ma nifiy riy e bayi nath u daken e nam nu Israel.”

⁵ I SOMOL ni Th'abi Tolang e ga'ar, “Mu changar nga Jerusalem, ni kug tay nga lukngun e fayleng, ni bay boch e nam nib liyeg. ⁶ Machane yu

Jerusalem e i tagopluw ko tin gog ni ngan rin', ngi i gagiyel nib gel e kireb rok ngak boch e nam, ni da i fol ni ba thil ko tin ba'aram e nam u to'oben i yan. Jerusalem e siyeg e tin u gog me digey e motochiyel rog nde tay u gil'. ⁷ Jerusalem, mmotoyil e chiney ko n'en ni Gag SOMOL ni Th'abi Tolang e gu be yog. Bochan ni dam fol ko motochiyel rog nge tin gog, ere gur e mu k'aring e oloboch ngom nib ga' boch ko pi nam nib liyegnem. Kam un nga yalen boch e nam. ⁸ Ere I Gag SOMOL ni Th'abi Tolang, e gu be yog ngom ni gag e to'ogor rom. Bay gu pag e gechig nge aw ngom ni gubin e nam mra guy. ⁹ Bochan gubin e tin ga ma rin' ni gub fananikay, e bay gu gechignag yu Jerusalem nib gel ni dawor gu rin' bi'id ma dab kug rin' bayay. ¹⁰ Ma wenegan nra yib riy e pi galibthir nu Jerusalem e bay ur longyed pifakrad, ma bitir e bay ur longyed e galibthir rorad. Bay gu werw-ereg u gubin yang e pi'in ni magach ni kub fos.

¹¹ “Bod feni mich ni gag fare Got ni gu be par ni gub fos — irera' e thin ku SOMOL ni Th'abi Tolang — ma bochan e Tempel rog ni kam dariyfan nag ko urngin e ngongol rom ni kireb, nge pin'en ni golong ni kam rin', ere bay gu chililig nagem nga but' ni dab gu runguyem. ¹² Ba guruy u dalip guruy ko girdi' rom e bay i yim' ko m'ar nge bilig u lan binaw; ma ba guruy u dalip guruy e bay ni th'abrad nga but' ko saydon u wuru' fare binaw; ma bay gu werereg e guruy ni wuriyel nga fithik' e nifeng mu gu tuluftrad ko saydon.

¹³ “Bay mu thamiy ga'ngin gelngin e damumuw rog nge taw ko ngiyal' nike gaman u lanin'ug. Nap'an nra buch e piney, ma bayi mich u wun'um

ni Gag SOMOL, e gu be non ngom ni bochan e kemus fanag damumuw nga feni damur yul'yul'.
¹⁴ Gubin e girdi' ko pi nam u to'bem i yan e bay u ranod u to'bem ma yad be pilig owcharad romed ma yad be galngeg yad romed.

¹⁵ “Nap'an ni gu ra damumuw nib gel nggu gechig nagem, ma urngin e nam u to'bem i yan e yad ra rus. Bay ra sapgad ngom ni ka ra sonogorgad ngu'ur gosgos niked gur. ¹⁶ Bay gu taleg e ggan rom nggu pagem ngamum' ko mak'iy. Bay mu thamiy amthun e mak'iy ni bod rogon gan e gat'ing nib muth npag ngom ni ngamum'. ¹⁷ Bay gu pag e uyngol nge gamanman ni malboch nge li' pifakam, ma bay gu pi e liliy, nge pi tawodmang, nge mael ni nge thang owchem. I Gag SOMOL e kugog e pi thin ney.”

6

I SOMOL rdabun ni ngan tay fan e liyos

¹ I SOMOL e non ngog. ² I ga'ar, “Fak e girdi', mu changar ko pi burey nu Israel ngamog e thin rog ngorad. ³ Mog ko pi burey nu Israel ni ngar rung'aged e thin rok SOMOL ni Th'abi Tolang — ni ngar rung'aged e n'en ni Gag SOMOL ni Th'abi Tolang e gu be yog ko pi burey ni tolang, nge yochi burey, nge yungi thilin burey nib wa'ich'ich, nge yochi loway: Bay gu l'oeg bang i saydon ni nge gathay e yungi n'en nma tay e girdi' fan e pi liyos riy. ⁴ Pi altar e bay ni buthug nga but' nge pi altar ko *incense* e ra ni bilig. Gubin e girdi' u rom ni bay ni thang e fan rorad u mit fapi liyos rorad. ⁵ Bay gu werwereg u but' e ldow rok piyu Israel; bay gu

wereg yilrad nge liyeg e pi altar rorad. ⁶ Urngin e binaw nu Israel e bay ni gathay, ma aram e gubin e pi altar rorad nge pi liyos e bay ni bilbilig nge yoch yang u but', pi altar rorad ni fan ko *incense* e bayi wearwear, ma gubin e tin nra ngongliyed ni bayi m'ay ngabang. ⁷ Girdi' e bay ni li'rad u gubin yang, ma pi'in nra magach nib fos e bayi mich uwan'rad ni Gag SOMOL.

⁸ “Bay gu pag bochiyad ngar thaygad ko riyā' miyad wear ko pi nam i yan, ⁹ ni aram e yungin ni bay un kalbus nagrād riy. U rom e bay gub riy ngan'rad miyad nang ni gag e kug gechig nagrād ma kug m'aynag farad, ni bochan e dag mich u wan'rad kar pi'ed keru'rad ngog kar m'oneged e pi liyos u wan'rad ngog. Bay ra dabuyed yad ni bochan e kireb rorad nge tin ni de mat'aw ni karrin'ed. ¹⁰ Bay ra nanged ni Gag fare SOMOL, ma tin ni ug gineangrad riy e gathi yan i aw ni yug dariy.”

¹¹ I SOMOL ni Th'abi Tolang e ga'ar, “Mu pirdi'iy ngorngorem mag fafalig nga but'! Mu yor nag e gafgowan' ni bochan gubin e kireb nge pin'en nib sunsonogor nike rin' piyu Israel. Bay ram'ad u tan e mael ara uyingol ara liliy. ¹² Pi'in yad bay u orel e bay ra m'argad ngarm'ad; ma pi'in yad ba chuchugur e bay ram'ad u fithik' e mael; ma pi'in nra fogsad e bayi math e pogofan rorad ni bilig. Ma bay ra thamiyed ga'ngin gelngin e damumuw rog. ¹³ Ma ldow e bayi wear u fithik' fapi liyos nge to'oben e altar i yan, ngu daken nochī burey, nge daken urngin e burey nib ga', ngu tanggin urngin kaen e gak'iy nge gek'iy ni *oak*, ngu lan

urngin e yungi n'en ni yad ma orfeg e maligach rorad riy ni fan ko liyos. Ma aram e bayi nang urngin e girdi' ni gubin ni Gag SOMOL. ¹⁴ Aram rrogon, bay gganam ngug gathay e nam rorad. Bay gu gagiyegnag but'an nge par ni dakriy ban'en ni bfel' riy, ni mus ko ted u yimuch nge mada ko binaw nu Riblah ko lel'och, dariy bang nma par yu Israel riy ni gu ra pag. Ma aram e gubin e girdi' nra nang ni Gag fare SOMOL."

7

Ke chugur nga tungun yu Israel

¹ I SOMOL e non ngog. ² Ni ga'ar, "Fak e girdi', irera' e n'en ni gu be yog I Gag fare SOMOL ni Th'abi Tolang ko nam nu Israel: Irera' e tungun ko fare nam ni polo'!

³ "Israel, tungun e ke anog. Bay mu thamiyed e damumuw rog, ni bochan e kug gonpiy ni aram rogon ni fan e tin kam rin'ed. Bay gu fulweg taban ngom gubin e gafarig rom ni golong. ⁴ Dab gu pagmed ni dabi buch ban'en romed fa gu dag ngomed bochu'uw i wurengan'. Bay gu gechig nagmed ni fan ko tin nib golong ni kam rin'ed, ma aram e bay mu nanged ni Gag SOMOL."

⁵ Irera' e n'en ni be yog SOMOL ni Th'abi Tolang: "Bayi malay e riya' nga dakenmed. ⁶ Kema' ni gubin. Irera' e tungun. Kam mu' gad. ⁷ Tungun e ke anog ngomed e girdi' ni gimed be par ko re nam ney. Ke chugur ko ngiyal' ni dab kun madnom ko pi tagil' e meybil u daken e burey, kemus ni bay mu pired nike wagagay lanin'med.

⁸ “Dabki n’uw nap’an e chiney mi gimed thamiy ga’ngin gelngin e damumuw rog. Ni fan e kug gonpiy ni nge buch romed ni bochan e tin kam rin’ed, ma bay gu fulweg puluwon ngomed gubin ngongolmed ni sonogor. ⁹ Dab gu digeymed fa gu dag bochi marnguy ngomed. Aram e nggu gechig nagmed ni fan ko pin’en nib golong ni kam rin’ed, ma aram e bay mu nanged ni Gag SOMOL ni gag e cha’ ni gu be gechig nagmed.”

¹⁰ Yaran e riya’ e ke yib. Ke tagyet e cham. Ma tolngan’ e kemus tolngin. ¹¹ Cham e be gargeleg e kireb ni yo’or. Dariy ban’en nra magay u pa’rad, ni pi fel’ rogon rorad, nge pi fla’ab rorad, ara bugwarad.

¹² Ke taw nga nap’an. Nike chugur ko fare rran ni bayi m’ayfan e chuway’ nge falchuway’, ni bochan e gechig rok Got e bayi aw nga daken e girdi’ ni ta’reb rogon. ¹³ Dariy reb e siyobay nra par nib fos nib n’uw nap’an nge yag ni fulweg ngak e tin ke thay u pa’, ni bochan e damumuw rok Got e bay u daken urngin e girdi’. Ma pi’in kireb e leam rorad e dab ra fosgad. ¹⁴ Ra non e rappa me fal’eg e girdi’ rograd. Machane dariy be nra yan ko mael ya damumuw rok Got e bay i aw nga daken e girdi’ ni ta’reb rogon.

Gechig ko denen rok piyu Israel

¹⁵ Bay e cham u lan e yupa’ i kanawo’, ma m’ar nge bilig e bay u lan e tabnaw. Ma en rayan nga wuru’ e binaw e ra yim’ u fithik’ e cham, ma en nu lan binaw e bayi m’ar ma be yim’ ko bilig. ¹⁶ Bochi yad e bayi mil nga burey nike rus ni bod e arche’ ni *dove* ni kan og ngorad u loway.

Yad gubin ni bay ur mongad ni bochan e denen rorad. ¹⁷Yad gubin ni bayi ma' gelngin pa'rad, ma bugunrad e bayi da'da'. ¹⁸Bay ron'ed e mad ni tutuw nga dakenrad miyad t'on nreb. Bay ni puy piyan lolugrad, ma bayi ma' farad ni yad gubin. ¹⁹Bay ron'ed e gol nge silber rorad ngalan e yupa' i kanawo' ni bod e dow, ni bochan e silber nge gol e dabiyag ni nge aywegrad u nap'an nra pu'og SOMOL e damumuw rok. Dabkiyag ni ngar faned nge gamaneg e ar ar rorad, fa suguy e yal rorad. Ya gol nge silber e fekrad i yan ko denen. ²⁰Immoy bangiyal' ni ur ufanthin gad ko churwo' rorad ni bfel' ya'an, machane miyad fek ngar ngongliyed e pi liyos ni sonsonogor riy. Aram fan ni SOMOL e ke gagiyegnag e fla'ab rorad ke chuwan'rad riy.

²¹Ga'ar SOMOL, "Bay gu pag e milekag ngar moro'ro' gad ngorad, nge pi tamath'ab e mo-tochiel e bay ra feked e fla'ab rorad u pa'rad miyad m'aynag fan. ²²Bay gu sabalbalyang nigege ko ngiyal' ni yibe dariy fan nag e Tempel rog nib t'uf rog, ko ngiyal' ni bay i yib e pimoro'ro' ngar guchthuyed ngar ta'ay niked.

²³"Gubin ban'en ma ke wagagey — kesug e nam ko pi'in kan thang e fan rorad nge pi binaw nike suguy e cham. ²⁴Bay gu fek e pi nam ni th'abi kireb e leam rorad e ngaray mu gu pagrad ngar feked tafenmed u pa'med. Pumo'on romed nib falu' e bayi mul'anrad u nap'an ni bay gu pag fapi nam ngar ma' niked fan e yungin gimed ma meybil riy. ²⁵Mathliyab e be yib. Bay mu changar niked e gapas ma dab mu pir'eged. ²⁶Bayi aw reb e gafgow nga daken reb, ma bayi m'ap ni lul' murung'agen

e tin nib kireb ni be buch. Bay um weniggad ko profet ni ngar daged ngomed e tin ni kar guyed nga m'on. Dakriy ban'en nra machib nag e prist ko girdi', ma pi'in pi'lal e dakriy e fanow ni ngar pi'ed. ²⁷ Pilung e bay i yor, ma fak e pilung e bayi mulan', ma girdi' e bayi t'on ko marus. Bay gu gechig nagmed ko urngin e pin'en ni kam rin'ed, bay gu pufthin nagmed ni bod ni um pufthin nigned boch e girdi'. Ni biney e bayi dag ngomed ni Gag fare SOMOL."

YAY NI L'AGRUW NI PILYEG GOT E CHANGAR ROK EZEKIEL

8

(8:1—10:22)

Ezekiel ni guye pi denen nib thum' ngaru' ni i rin' yu Jerusalem

¹ Bin ni lal e rran ko pul nnel' u lan e bin ni nel' e duw ni gamad ba kalbus, e gamad bay e pi tolang ko kalbus ni gamad bpar ngabut' u lan e naun rog. Meyib gelngin SOMOL ni Th'abi Tolang nga dakenag nib tomgin. ² Mug sap ngalang me pilyeg e changar rog ngguy ba daramram ni ya'an be'. Mus u lukngun nga but' e bod e nifiy, ma lukngun ngalang e be mat ra'en ni bod e *bronze* ni kan gichiy. ³ Me k'iyag ban'en ngog ni bod rifrifen pa' be' nge malle' nga piyen lolugeg. Kab pig owcheg me chibiyeg e kan nthothup rok Got nib tolang nge fekeg nga Jerusalem. I fekeg ko bin lel'och e garog ko Tempel nga langgin e yoror ko gin bay ba liyos riy ni rib tharthar nga mit Got.

⁴ Nu rom e gguy riy ba tamilang nib maluplup' ni be mat u tagil' Got nu Israel, nri bod rogon nug

guy u charen e lul' nu Kebar. ⁵ Me ga'ar Got ngog, "Fak e girdi', mu sap ko lel'och." Mug changar, mu rom u charen e altar ko gin yima yan riy ngalan e garog e gguy ba liyos riy nib tharthar u mit Got.

⁶ Me ga'ar Got ngog, "Fak e girdi', ga be guy ko mang e be buch? Mu sap ko pin'en nib golong ni be rin' e girdi' nu Israel u roy, ni iraram e pi ngongol nike pi'eg i pi'eg nga orel u tagl'ig nib thothup. Bay kum guy boch ban'en nib gel e kireb riy ko biney."

⁷ Me fekeg nga langan e garog ko bin wuru' e yoror nge dag ngog ba chabal u dow e rungrung.

⁸ Me ga'ar, "Fak e girdi', irera' e gin ni ngam chabliy e rungrung riy." Ma aram mug buthug mug pat nga bmab. ⁹ Me ga'ar ngog, "Mman nga naun ngam guy e kireb, ni pin'en ni sunsonogor ni yad be ngongliy u rom." ¹⁰ Ma aram mug wan nga naun nggu changar. Mu dow e rungrung riy e ke sug ko zunga' ni ya'an e parchayog nge ya'an boche gamanman nib alit, nge ku ya'an boch ban'en ni i meybil yu Israel ngay. ¹¹ Medlip i ragag e tolang rok yu Israel ni bay u rom, nib mu'un Jaazaniah ngay nib pagel ni fak Shafan. Ra bagyad ma ke kol nga pa' barba' i n'en ni yima urfiy e *incense* riy, ni be yib e ath riy ngalang. ¹² Me fitheg Got, "Fak e girdi', ga be guy e n'en ni be rin' e pi tayugang' nu Israel nib mith? Yad gubin ni yad be meybil u lan e senggil nib sug nga ya'an bogi ban'en. Miyad be ga'ar: 'SOMOL e darguy dad! Ya ke n'ag yu Israel.'"

¹³ Ma aram me ga'ar SOMOL ngog, "Bay kamguy boch ban'en ni kub gel e sonogor riy ko binem ni yad be rin'." ¹⁴ Aram me fekeg nga ba' ni lel'och e

garog ko Tempel nge dag ngog bogi ppin ni yad be yornag Tammuz* nib got nib yam’.

¹⁵ Me fitheg, “Fak e girdi’, kamguy e ren’em? Bay kum guy boch ni kub gel e sunsonogor riy.” ¹⁶ Ma aram me fekeg ngalan e yoror ko Tempel. U rom u charen e gin yima yan riy ngalan e garog ko gin nib thothup, u thilin e altar nge baranda’ ma bay rliw’ nge lal i pumo’on riy. Ni kar pi’ed keru’rad ko gin ba thothup ni yad be siro’ ko ngek, ni yad be tayfan e yal’ ni be yib ngalang. ¹⁷ Ma ga’ar SOMOL ngog, “Fak e girdi, kamguy e ren’em? Pi girdi’ nu Judah ney e dawori fel’ u wan’rad urngin e tin yad be rin nib sunsonogor ni kamguy u roy nge urngin e cham ni yad be tay u lan binaw i yan. Dabisiy nri bay rabad ngar ngongliyed e pin’em u roy u lan e Tempel ngar gel niked boch e damumuw rog. Mu changar, rogon ni kar dariyfan niked gag e dakriy rogon ngabang ni kuyra rin’! ¹⁸ Bay ra thamiyed ga’ngin gelngin e damumuw rog. Dab gu pag bagyad nib fos fa gudag boch’uw e murnguy ngak bagyad. Bay ra meybilgad ngog ni yad be tolul ni kari musmus ga’ngin lungrad, machane dab gu motoyil ngorad.”

9

Jerusalem ni kan gechignag

¹ Ma aram mug rung’ag nike tolul Got, “Mired e ngaray, gimed e pumo’on ni ngam gechig niked fare binaw. Mu feked talin e cham romed nge

* **8:14** TAMMUZ: Ba got ni un leamnag ni ra yim’ me yim’ oren e woldug miki reb e duw me fos. Ma yoernag e pi’in nib pin ko rofen ni modnom ko yam’ ni tay.

un ngomed.” ² Kachingngiyal’ nem me yib nel’ i pumo’on ko bin wuru’ e garog ko Tempel, nra bagyad make fek reb e talin e cham. Ma bay be’ nib pumo’on u fithik’rad nike yin’ ba mad nib wech, ni be fek ban’en ni nge yol ngay. Miyad yib ni yad gubin ngarbad ra sakiygd nga charen fare altar ni *bronze*.

³ Ma aram me yan ram’en ba magal ngalang nib makankan ra’en ni be matmat ko gin bay Got nu Israel riy, ni ireram gin’en ni bay fa pin’en nib fos ma bay pon riy, nge yan ra’en nga langan e mab ni yima yan riy ngalan e Tempel. Me pining SOMOL fare pumo’on nike chuw ko mad nib wechwech me ga’ar ngak, ⁴ “Mman u ga’ngin yang fare binaw nu Jerusalem ngam tay e pow nga peri’ gubin e girdi’ nike kireban’rad ma ke gafgow lanin’rad ni bochan e pin’en nib sunsonogor ni kan rin’ u lan fare binaw.”

⁵ Mug rung’ag nike ga’ar Got ko fatin ba’aram e pumo’on, “Mu leked e cha’nem u lan fare binaw ngam chamgad. Ni dab mu paged be’, ma dab mu rungged be’.” ⁶ Mu thanged e pogofan rok e pumo’on nike pilibthir, pagel, rugod, matin, nge bitir. Machane dab mu bit’gad ko en ni bay e pow u peri’. Mu tababgad u roy ko Tempel rog.” Ma aram miyad tabab ngar li’ed e pi tayugang’ ni yad ba sak’iy u rom ko Tempel.

⁷ Me ga’ar Got ngorad, “Mu darifan niged fare Tempel. Mu sugyed lan e yoror riy ko ldow. Mmarod!” Mar tababgad ngar thanged e pogofan ko girdi’ u lan fare binaw.

⁸ Yigo’ gag ni gu bay u rom ko ngiyal’ ni yibe thang e pogofan ko girdi’. Mug pageg nga but’ ni

kug an owcheg nga daken e but' ma gu tolul ni lungug, "SOMOL ni Th'abi tolang, kari er feni gel e damumuw rom ngak yu Jerusalem ni ngam thang e pogofan rok gubin e girdi' ni kar magachgad u lan yu Israel?"

⁹ Me fulweg Got ni ga'ar, "Girdi' nu Israel ngu Judah e bbuch e rorad ko denen ni ubchiya'. Yad be mathang pogofan u ga'ngin yang ma kar sugyed lan yu Jerusalem ko urngin mit e oloboch. Ma yad be ga'ar e Gag, SOMOL, e kug pi' keru'ug ko binaw rorad ni da gur guy e n'en ni yad be rin'.

¹⁰ Machane dab kug runguyrad; nggu rin' ngorad e n'en ni kar rin'ed ngak boch e girdi'."

¹¹ Ma aram me sul fare mo'on nike yon' e mad nib wechwech ngeb i ga'ar ngak SOMOL, "Kug rin' e tin kamog ngog ni nggu rin'."

10

Malup'lup'en SOMOL ni chuw ko fare Tempel

¹ Gu sap nga ban'en ni bod ya'an e th'ib u daken lolugen fa pin'em nib fos ma puluwon fa pin'em ngalang e ba' ban'en riy ni tagil' be' nib pilung nni ngongliy u mmit i malang ni *sapphire*. ² Me ga'ar Got ngak fare pumo'on nike yon' bmad nib wech, "Mman nga thilin e tayapyap u tanggin fa pin'em nib fos ngam suguy lan pa'am ko koal ni be yik'. Ngam wereg nga daken fare binaw."

Mug yaliy nike yan. ³ Ma fa pin'em nib fos e yad basak'iy ko yimuch ko fare Tempel ma nap'an ni yan nga naun, me suguy bang i manilang lan e yoror. ⁴ Fare tamilang nib maluplup' u tagil'

SOMOL e yan ngalang u daken fa pin'en nib fos nge yan ko gin yima yan riy ngalan e Tempel. Ma fare gi manileng e sugnag lan fare Tempel, ma lan e yoror ko fare Tempel e ke gal ra'en. ⁵ Lingan pon fa pin'em nib fos e mus nga wuru' e yoror min rung'ag lingan ngay. Ni lingan e bod lungun Got ni Gubin ma Rayag Rok.

⁶ Nap'an ni yog SOMOL ko fare mo'on nike yon' e mad nib wechwech ni nge fek boch e nifiy u thilin e tayapyap u tan fa pin'em nib fos, ma aram me yan fare mo'on i sak'iy nga charen reb fapi tayapyap. ⁷ Reb fa pin'em nib fos e chultheg pa' nga fithik' fare nifiy ni bay u rom u fithik'rad, nge fek boch e achaffin, nge tay ngalan pa' fare mo'on nike yon' e mad nib wech. Ma aram me fek fapi achaffin me yan.

⁸ Gguy nra reb fa pin'em nib fos ma bay pa' ni bod pa' e girdi' u tan reb fapi pon. ⁹⁻¹⁰ Mu kug guy ni aningeg e tayapyap riy e go' ta'ab rogon, ra reb fa pin'en nib fos ma bay reb e tayapyap riy. Fapi tayapyap e be gal ra'en ni bod e malang nib totolang puluwon, ra reb fapi tayapyap ma keb reb e tayapyap i th'ab lukngun. ¹¹ Nap'an nra bitbit fa pin'en nib fos ni nge yan, ma demturug e gin yad ra sor ngay ma dab ra chealgad u but'. Yad ma yan ko gin yad be finey, ni dab ra chealgad. ¹² Ma downginrad ni keru'rad, pa'rad, porad, nge fapi tayapyap e go' ba tafach e lanmit riy. ¹³ Mug rung'ag ba lam ni be ga'ar, "Pi tayapyap nma chealcheal."

¹⁴ Ra reb e pin'em nib fos ma aningeg owchen. Bin m'on e owchen e garbaw, ma bin nib migid e owchen e girdi', ma bin ni dalip e owchen e

layon, ma bin ni annggeg ngay e owchen e *eagle*.
¹⁵ (Ireram fa pin'en nib fos nug guy u charen e lul' ni Kebar.) Nap'an nra yan fa pin'en nib fos ngalang u fithik' e nifeng ¹⁶ ni yad ra mithmith, ma fapi tayapyap e be un ngorad. Ngiyal ni yad ra pithig porad ni ngar changag gad, ma fapi tayapyap e ka be un ngorad. ¹⁷ Na'pan nra tal fa pin'em nib fos, me tal fapi tayapyap; ma nap'an nra changeg fa pin'en nib fos, me un fapi tayapyap ngorad, ni bochan e fa pin'em nib fos e be gagiye-nag fapi tayapyap.

¹⁸ Ma aram e fare tamilang nib malup'lup' nib ing SOMOL e chuw ko gin yima yan riy ngalan e Tempel nge yan i tal u puluwon fa pin'en nib fos ngalang. ¹⁹ Miyad pithig porad ngar changaggad ngalang ko fayleng ni kug be yaliyrad, ma fapi tayapyap e be un ngorad. Marbad ra gifgad ko bin ngek e garog ko fare Tempel, ma fare tamilang nib malup'lup' e bay nga dakenrad. ²⁰ Mug poy ni yad fa pin'en nib fos ni gguy u tan Got rok yu Israel ko Lul' ni Kebar.

²¹ Ra bagyad ma annggeg owchen, ma aningeg pon, ma tan fapi pon e bay ban'en riy ni bod ya'an pa' ba girdi'. ²² Pi owchef rorad nem e ri ta'reb rogon ko pi owchef ni ba'ram nug guy u charen e Lul' ni Kebar. Ra reb fa pin'em nib fos ma be yan u puluwon nga m'on.

11

Jerusalem nni gechignag

¹ Kan nthothup rok Got e chibiyeg nge fekeg nga ba' ni ngek e garog ko Tempel. Nu rom u charen

e garog e gguy rliw' nge lal e pumo'on riy, ni bay Jaazaniah nib mo'on ni fak Azzur nge Pelatiah nib mo'on ni fak Benayah rorad, ni yow l'agruw i tayugang' ko fare nam.

² Me ga'ar Got ngog, "Fak e girdi', pi pumo'on ney e yad ma makath nag e kireb ma yad ma pi' e fanow nib kireb u lan e re binaw ney. ³Yad be yog ni yad be ga'ar, 'Dabki n'uw nap'an mu kud toyed boch e naun bayay. Re binaw ney e bod ba th'ib ni yima lum riy, ma gadad bod e ufin u langgin, machane yug rogon riy ma be rungrunguydad ko nifiy.' ⁴Fak e girdi', aram e chiney e ngam puwan' ngorad."

⁵ Meying fare kan nthothup rok SOMOL ngog, me yog SOMOL ngog ni nggu pi e re thin ni ba'aray ko girdi': "Gimed e girdi' nu Israel, I gag e gum-nang e n'en ni gimed be yog nge n'en ni kam puruy' niked. ⁶Kam thanged e pogofan rok bo'ore girdi' u roy u lan binaw nike sug daken e kanawo' ko ldow.

⁷ "Ere irera' e n'en ni Gag fare SOMOL ni Th'abi Tolang e gu be yog ngomed. Rriyul, re binaw ney e th'ib ni yima lum riy, machane bu uw e ufin? Downgin fapi girdi' ni kam li'ed! Dab mmagach gad u roy bay gon'med nga wuru' fare binaw! ⁸Gimed ma rus ko saydon? Bay gu fek boch e pumo'on ni bay e saydon rorad ngar cham gad ngomed. ⁹Bay gu fekmed nga wuru' e binaw ngu pi'med nga pa' e milekag. Kug duwgiliy ni gechig romed e yam', ¹⁰ni bay ni thang e fan romed u fithik' e mael u lan tafenmed. Ma aram e gubin e girdi' e bayi nang ni Gag SOMOL. ¹¹Re binaw ney e dabi rungrunguymed ni bod e th'ib nma

rungrung ko ufin u langgin. Ma demturug e re gin'en ni gimed bay riy u lan yu Israel ma bay gu gechig nagmed. ¹² Bay mu nanged ni Gag SOMOL ma n'umngin nap'an ni um folgad ko motochiyel ko pinam nib chuchur ngomed, e aram n'umngin nap'an ni um th'abed e motochiyel rog nge tin gog ngomed ni ngam rin'ed."

¹³ Kangiyal' i n'em ni gu be yi'iy, me thig Pelatiah nga but' nike yim'. Mug paraw nga but' nggu an owcheg nga daken e but' nggu tolul ni lingug, "SOMOL ni Th'abi Tolang, danga! Mog ngam li' urngin e girdi' nike magach u Israel?"

Michmich ni tay Got ko pi'in kan kalbus nagrad u bang

¹⁴ Me ga'ar SOMOL ngog, ¹⁵ "Fak e girdi', girdi' ni yad be par u Jerusalem e yad be weliy murung'agem nge pi'in girdi'en e nam rom ni yad ba kalbus u bang. Yad be ga'ar, 'Pi kalbus e kay gur ma'lafgad nga orel ni nggu'ur liyorgad ngak SOMOL. Ma ke pi' ngomad fare but' ni nggu tafned.'

¹⁶ "Mog e chiney ngak pichongim ni yad ba kalbus e n'en ni gu be yog, I gag e gu pi'rad ko pi nam u palog mu gu weregrad ngalan boch e nam. Ma chiney i yan ngaram e bay ug par rorad ko yungi n'en ni karanod ngay.

¹⁷ "Ere mog ngorad e n'en ni gu be yog, I gag SOMOL ni Th'abi Tolang. Bay gu kunkunuyrad ko pi nam ni gu weregrad riy, nggu fulwegrad bayay ko fare binaw nu Israel. ¹⁸ Ma nap'an ni yad ra sul, ma dabisiy ni ngar chuwegned gubin e pi liyos nib alit, mab sonogor ni yad ra pir'eg. ¹⁹ Ma bay

gu pi' ngorad reb e gumircha' nge reb e tafnay nib be'ech. Mu gu chuweg gumircha'rad ni gelan' nggu pi' ngorad ba gumircha' nma fol. ²⁰ Ma aram e bay ra folgad ko motochiyel rog miyad tay u gil' gubin e tin gog. Bay ra manged girdi'eg, mu gu mang Got rorad. ²¹ Machane bay gu gechignag e girdi' ni ba'adag nma tayfan e liyos nib alit, ma ba sunsonogor. Gu ra gechig nagrad ko n'en ni kar ngongliyed." I SOMOL ni Th'abi Tolang e keyog e pi thin ney.

Maluplup'en Got ni chuw u Jerusalem

²² Fa pin'en nib fos e tababnag e changag, ma fapi tayapyap e un ngorad. Ma fare ra'en nib makankan ni maluplup'en Got nu Israel e bay u dakenrad. ²³ Ma aram me chuw fare ra'en nib malhen ni ko fare binaw nge yan i yan ko fare burey ni bay ko ngek riy. ²⁴ U lan fare changar rog ni kan pilyeg e kan nthothup rok Got e chibiyeg ngalang nge fulwegeg ko fapi kalbus ni yad bay u Babylon. Ma aram me m'ay ngabang fare changar ni ug tay, ²⁵ mug weliy ngak fapi kalbus urngin e tin ke dag SOMOL ngog.

12

Fare profet ni milnag e pogofan rok

¹ I non SOMOL ngog ni ga'ar, ² "Fak e girdi', ga be par u fithik' e girdi' nib tatogopluw. Bay owchrad, machane darir guyed ban'en; bay telrad machane darir rung'aged ban'en, ni bochan e yad bogi tatogopluw.

³ “Fak e girdi’, are chiney, ngam m’ag e chugum rom ni bod nma rin’ e kalbus ngam mman ni dawori aw e lumor. Mu guy rogon ni nge guyem gubin e girdi’ ni ngam chuw ngam mman ngabang. Dabisiy nra guyem fapi tatogopluw. ⁴ Nap’an ni kab rran, ma ngam m’ag e chugom rom ni bod be’ ni ngan fek ngabang, ya nge yag nra guyed gur, ma guy rogon ngar guyed gur ni blayal’ ni ngam chuw ni susun e ngam mman ni gab kalbus nga wuru’ e nam. ⁵ Ngiyal’ ni yad be sap ma ga chabliy e rungrung ko naun rom ngam fek e chugum rom riy nga wean. ⁶ Ma guy rogon ngar guyed gur ni kam tay e chugom rom nga pom ma ga yan nga fithik’ e lumor ni kam upnguy owchem, ya nge dab muguy e gin ga be sor ngay. N’en ni ga be rin’ e bayi mang ba pow ni nge ginaeng yu Israel.”

⁷ Gu rin’ e n’en ni yog SOMOL ngog ni ngu rin’. Rofen nem mu gu m’ag e chugom rog ni bod nma rin’ e kalbus, me blayal’ riy ni be nep’ i yan mug mu gu chabliy e rungrung nga pa’ag nggu wan riy nga wean. Nap’an ni go’ yibe yaliyeg mu gon’ e chugom rog nga pog nggu chuw.

⁸ Bin migid e kadbul riy me ga’ar SOMOL ngog, ⁹ “Fak e girdi’, ra fithem e pi’in tatogopluw nu Israel ko mang e ga be rin’, ¹⁰ ma gog ngorad e n’en ni Gag SOMOL ni Th’abi Tolang e gu be yog ngorad. Re marnga’ag ney e fan ngak fak e pilung nma gagiyeg u lan yu Jerusalem nge fan ngak gubin e girdi’ nma par u rom. ¹¹ Mog ngorad ni n’en kam rin’ e pow ko n’en ni bayi buch rorad — bay ni kolrad ngan kalbus nagraad. ¹² Fare fak e pilung ni be gagiyeg nagraad e ra yon’ nga pon e chugom rok u

fithik' e lumor nge mil ko fare chabal ko rungrung ni kar kired ni fan ngak. Bayi upnguy owchen nge dabi guy e gin be sor ngay. ¹³ Machane bay gu pithig radan e nug rog nge aw ngay. Ma aram e bay gu fek ko fare binaw nu Babylon, ko gin bayi yim' riy ni dabi guy e re binaw nem nga owchen. ¹⁴ Bay gu weregrad u gubin yang, gubin gathon e kort rok nge pi tafanow nge pi tamatnag rok, ma bay un changar nagra ni ngan thangrad.

¹⁵ “Nap'an ni gu ra weregrad u daken boch e nam nge lan boch e binaw ni gathi binaw rorad, ma bay ra nanged ni Gag SOMOL. ¹⁶ Gu ra pag in i yad nge par ni dabi yim' u fithik' e mael, ara uyngol, ara liliy, ya fithik' e pi nam i yan e ngar nanged riy feni sonogor pangrad. Ma bay ra nanged ni Gag SOMOL.”

Pow Ko fare profet nma dada'

¹⁷ I SOMOL e ga'ar ngog, ¹⁸ “Fak e girdi', mu t'on ko ngiyal' ni ga be abich, mag dada' ko marus ko ngiyal' ni ga be garbad. ¹⁹ Mog ngak fare nam ni ga'ngin ni irera' e thin rok SOMOL ni Th'abi Tolang ngak e girdi' nu Jerusalem ni ku yad be par u daken e re binaw rorad nem: Bay ra t'on gad ko ngiyal' ni yad be abich ma yad be dada' ko marus ko ngiyal' ni yad be garbad. Re but' rorad nem e bay gu fathiy e upong u daken, ya gubin e girdi' ni be par riy e dakriy yarmen ko wodmang. ²⁰ Pi binaw nike sug ko girdi' e chiney e bay ni gathay, ma fare nam e bayi par ni dakriy e wulgo' riy. Ma aram e bay ra nanged ni Gag fare SOMOL.”

Thin rok SOMOL ni bayib i m'ug nib riyul'

²¹ I SOMOL e ga'ar ngog, ²² “Fak e girdi’, mangfan ni girdi’ nu Israel e yad ma sul u daken e re bug i thin ni ba’aray: ‘Be yan e rran, ma pi yi’iy e dawor i m’ug’? ²³ Mog ngorad e n’en ni Gag fare SOMOL ni Th’abi Tolang e gu be yog u murung’agen e binem. Binem e marang’ag e bay gu museg. Ni dab kun sul u daken u lan yu Israel bi’id. Ngamog ngorad ni ara’ rogon: Rran riy e ray, ni pi yi’iy e bayib i m’ug nrrib riyul!

²⁴ “U fithik e girdi’ nu Israel e bay gu taleg e pi cha’ nma pilyeg owcharad ngu’ur guyed bogi ban’en ara yad be yi’iy ni de riyul’, ni be soseg e girdi’ ngabang. ²⁵ I Gag SOMOL, e bay gu non ngorad, ma n’en nggu gog e ra aw ngagil’. Dariy e sosowath riy. Ko ngiyal ni kigimed bfos, gimed e pi tatogopluw nir, me gag e bay gu rin’ e tin ni ug gineangmed riy ni gu ra rin’. I Gag SOMOL ni Th’abi Tolang e gu be non.”

²⁶ Me ga’ar SOMOL ngog, ²⁷ “Fak e girdi’, yu Israel e yad be learnag ni pin’en ni kam guy nge pi yi’iy ni ga be tay e kab palog nga m’on. ²⁸ Ere ngamog ngorad ni Gag, SOMOL ni Th’abi Tolang e gu be ga’ar: Dabi sosowath. N’en ni gog e nge yodrom. I Gag SOMOL ni Th’abi Tolang e gu be non!”

13

Yi’iy nib togopluw ngak e pi profet ni pumo’on ni go’ Bogi ban’en

¹ I ga’ar SOMOL ngog, ² “Fak e girdi’, mu gechignag e pi profet nu Israel ni yad e yad be tunguy e yi’iy rorad. Mog ngorad ni ngar motoyilgad ko thin rok SOMOL.”

³ Irera' e n'en be yog SOMOL ni Th'abi Tolang: "Ke gafgow e pi profet ney ni balyang, ni yad be dake go' yad manang ma yad be tunguy bogi ban'en ngu u rogned ni kar guyed. ⁴ Girdi' nu Israel, pi profet romed e be m'ayfarad ni bod e pilis ni malboch ni yad ma par ko yungi n'en ni kan n'ag u lan e binaw. ⁵ Darir matanagiyed e yungin ke puth e rungrung, ma ku dariy e ngar ubungiyed e rungrung, ere yu Israel e dabyag i ayweg ko ngiyal' nike yib e mael ko fare rran rok SOMOL. ⁶ Changar rorad nma pilyeg e de riyul' ma tin yad be yog ni bayi yodrom e go' ban. Yad be yog ni thin rog e yad be weliy, ma gathi gag e gol'ograd. Ere yug aram rogon ma yad be learnag ni thin rorad e bay i m'ug nrib riyul'. ⁷ Gu ga'ar ngorad: Pi changar romed ni be pig e de riyul', nge tin gimed be yog ni bayi yodrom e go' ban. Gimed be yog ni pi thin nem e thin rog, machane gag e dawor gu non ngomed!"

⁸ Ma aram me ga'ar SOMOL ni Th'abi Tolang ngorad, "Thin romed e de riyul', nge changar romed ni be pig e go' ban. Gub togopluw ngomed. ⁹ I gag e nggu gechig nagmed e pi profet ni de rriyul e tiromed e changar, ma go' ban e yi'iy ni gimed be tay. Dab mu'uned ngaram ko ngiyal' nra mu'ulung e girdi' rog ni ngar purpuruy' gad; fithingimed e dabi un ngalan babyoren e girdi' nu Israel; dakriy bi'id ni gimed ra sul ko nam romed. Ma aram e bay mu nanged ni Gag fare SOMOL ni Th'abi Tolang.

¹⁰ "Pi profet e yad be ban nag e girdi' rog ni yad be yog ni urngin ban'en mabfel' rogon. Ya urngin

ban'en ma de fel! Girdi' rog e kar ubungyed ba rungrung ngalang ni de ayal e malang riy, ma pi profet e kar acheyed nib wech ni ngar mithaged thibngin. ¹¹ Mog ko profet ni rungrung rorad e bayi puth nga but'. Bay gu pi' e nifeng nib gel, nge n'uw ni sarbul, nge ayis ni nge mul u lang nge buthug fare rungrung. ¹² Fare rungrung e ra puth, gubin e girdi' ma ra fithem ko mang angin fare ma'chaw ni wech ngay."

¹³ Ere chiney e irera' e n'en ni be yog SOMOL ni Th'abi Tolang: "U fithik' e damumu wog e bay gu pi' e nifeng nib gel, nge n'uw ni sarbul, nge yung i ayis ni gowa bogi malang ni nge mul u lang nge buthug fare rungrung. ¹⁴ Kug t'ar u wun'ug ni nggu buthug fare rungrung nra achayed ko ma'chaw ni wech, nge wear, me par enggin u but' ndariy ban'en u daken. Ra puth nge li'med ni gimed gubin. Me nang gubin e girdi' ni Gag SOMOL.

¹⁵ "Fare rungrung nge pi'in ni kar upunguyed thibngin ko ma'chaw ni wech, e yad ra thamiy ga'ngin gelngin e damumu wog. Ma aram e bay gog ngom nike chuw fagi rungrung ma ku arita' e pi'in nra achayed ko ma'chaw ni wech ¹⁶ ni fapi profet ni ur michaged ngak piyu Jerusalem ni urngin ban'en ma kabfel' rogon, e ngiyal'nem ni urngin mdefel'!" I SOMOL ni Th'abi Tolang e be non.

Yi'iy nni togoplwnag ko pi profet ni ppin ni go' bogi ban'en

¹⁷ SOMOL e ga'ar, "Fak e girdi', mu yaliy e ppin u fithik' e girdi' rom ni yad be tunguy boch ban'en

ni bayi buch. Mu gechig nagrad ¹⁸ ma gog e n'en ni be yog SOMOL ni Th'abi Tolang ngorad:

“Gafgow gimed e pi ppin nir! Gimed be lifith yungi pachael nib machmach ni nge fanay gubin e girdi' nge yung i hangkach nib machmach ni nge m'ag gubin e girdi' nga lolugrad, ya nge gel gelngirad nga daken e yafos rok boch e girdi. Ma gimed ba'adag ni nge ying ba gelngin ngomed ni gelngin e yafos nge yam' ngam maruwel gad ngay nggi i yag bogi ban'en riy ngomed. ¹⁹ Gimed be m'aynag fag u mit e girdi' ni fan e nge yag buchu'uw e *barley* nge yoch yang e flowa ngomed. Gimed be thang e pogofan ko girdi' ni dariy tapgin e yam' ni ngar ted, mi gimed be pag e pi'in ni bay tapgin ni ngarm'ad ni yad ba fos. Ma gimed be sasalap l'ugun ko girdi' rog ngi i mich u wan'rad e thin romed.”

²⁰ Ere irera' e n'en ni be yog SOMOL ni Th'abi Tolang: “Gub fananikay e pi pachael nir ni gimed be maruwel ngay u rogon ni nge gagiyegnag e yafos nge yam'. Bay gu th'ab e pi pachael nem u pa'amed mug luf e pi girdi' nem u tanggin e gagiyeg romed. ²¹ Bay gu guchthiy e hangkach romed mug pag e girdi' rog ngar chuwgad u tan gelngimed ni ta'bayay me mus ni dab kibuch. Ma aram e bay mu nanged ni Gag fare SOMOL.

²² “Sasalap l'ugun romed e be lul'weg laniyan' e girdi' nib manigil, ni girdi' ndagur finey ni nge gafgow. Gimed be tay tanggin e girdi' ni kireb nge dab rpaged e kireb ni yad be rin' ngar aywegned e yafos rorad. ²³ Ma chiney e pi yi'iy romed ni go' ban e nge tal. Gu be pithig e girdi' rog u tan

gelingmed, ya nge yag ni ngam nanged ni Gag fare SOMOL.”

14

Got ni duwgilye gechigroke pi'in yad ma tayfan e liyos

¹ Boch e girdi' nma yog e thin nu Israel e rabad ra fithed ngog ko mang lanyan' SOMOL. ² Ma aram me non SOMOL ngog. ³ Ni ga'ar, “Fak e girdi', pi pumo'on ney e kar m'onaged e liyos u wan'rad kemang liyos e be waliyrad nga fithik' e denen. Ere yad be learnag ni gu ra non ngorad?

⁴ “Mu non e chiney ngorad ngamog ngorad e n'en ni Gag fare SOMOL ni Th'abi Tolang e gu be yog ngorad: Arorad yu Israel nike m'on e liyos u lanyan' kemang liyos e be waliy i yan ko denen, ma be yib i fith lanin'ug ngak reb e profet, e fulweg rog ngak — e fare fulweg nib m'ag ni nge aw ngak e pi liyos. ⁵ Gubin fapi liyos ni kar pingeged yu Israel kar pi'ed keru'rad ngog, machane gu be athapeg ni fulweg rog e ra sulweg lanin'rad ngog.

⁶ “Ere chiney, e ngamog ngak yu Israel ni Gag fare SOMOL ni Th'abi Tolang e gu be ga'ar: Mu kalgad ngan'med mu sulod mi gimed pag e pi liyos romed ni sunsonogor.

⁷ “Ngiyal' i n'en nra cheal be' nu Israel ara be' nu bang nma par u fithik' yu Israel nga orel rog nge meybil ko fapi liyos, me yan nga reb e profet ni nge fith lanin'ug, ma Gag SOMOL, e bay gu pi' e fulweg rok! ⁸ Bay gu togopluw ngak, mu gu tay nib fanow ngak e girdi'. Bay gu chuweg u fithik' e girdi' rog, ya ngam nanged ni Gag SOMOL.

⁹ “Fa’anra ni bannag reb e profet nge pi’ e fulweg ni de riyul’, ma bochan e Gag SOMOL e kug ban nagräd. Ma bay gu chuwegrad u fithik’ e girdi’ nu Israel. ¹⁰ Fare profet nge en nike yib ngak ni ngan fanownag e ta’ab gechig e ra aw ngorow. ¹¹ Bay gu rin’ e ren’ey ni nge duwgiliy yu Israel ni dab ra paged gag ngar alit nigned yad ko pi denen rorad. Ya ngar manged girdi’ rog, mu gu mang Got rorad.” I SOMOL ni Th’abi Tolang e keyog e pi thin ney.

Noah, Danel, nge Job

¹² I SOMOL e non ngog, ¹³ ni ga’ar, “Fak e girdi’, fa’anra i denen reb e nam ni dabki yul’yul’ ngog, ma bay gu k’iyag pa’ag nggu gathay e gin ma yib e ggan riy ngorad. Mu gu pi’ e uyingol nge li’ e girdi’ nge gamanman ni ta’reb rogon. ¹⁴ Fa’an mang e i par fa dalip i pumo’on ni Noah, Danel, nge Job u rom, ma farad mat’aw e go’ yafos rorad e ra ayweg.” I SOMOL ni Th’abi Tolang e keyog e pi thin ney.

¹⁵ “Ara gol’oeg e gamanman ni malboch nge thang e pogofan ko girdi’, nge par fare binaw nib kandugwen ndakriy be’ nra milekag u langgin, ¹⁶ ni ku ra manga ku be par fa dalip i pumo’on u rom — ma bod feni muduwgil ni Gag fare SOMOL ni Th’abi Tolang, me Gag fare Got ni gu ma par ni gubfos — ma mus nga pifakrad ma dabyag ni ngar aywegned. Kemus ni pogofan rorad e yad ra ayweg, ma fare binaw e ra par nike m’ay girdi’en nike kireb.

¹⁷ “Ara ggirngiy e mael nga daken fare nam mu gu l’oeg talin e cham nib almarin nge thang mit e girdi’ nge gamanman ni ta’ab rogon, ¹⁸ ni kumang

e i par fa dalip i pumo'on u rom — ma bod feni muduwgil ni Gag fare SOMOL ni Th'abi Tolang, ni fare Got nma par nib fos — ma ri dabyag rorad ni ngar aywegned pifakrad. Farad fel' e kemus ni go' pogofan rorad e ra ayuweg.

¹⁹ “Fa'an gu ra pag e liliy nga daken fare nam mug fek bukum e pogofan u fithik' e damumuw rog, mug li' e girdi' nge gamanman, ²⁰ mus ni fa'an mang e ku ma par Noah, Danel, nge Job u rom — ma bod feni muduwgil ni Gag fare SOMOL ni Th'abi Tolang, me gag fare Got ni gu ma par nib fos — ma mus nga pifakrad ma dabyag ni ngar aywegned. Farad mat'aw e go' yafos rorad e ra ayweg.”

²¹ Irera' e n'en ni be yog SOMOL ni Th'abi Tolang: “Bay gu pi' aningeg e gechig ni th'abi gel nga daken yu Jerusalem — ni aram e mael, uyingol, gamanman ntacham, nge liliy ni nge thang mit e girdi' nge gamanman ni ta'reb rogon. ²² Fa'anra magach be' nib fos nge ayuweg pifak, ma ngam faleg' i yaliyrad e ngiyal' ni yad ra yib ngom, ngam guy feni kireb e leam rorad, me mich u w'unum ni re gechig nem ni ku gu fek nga daken yu Jerusalem e ba mat'aw; ²³ ma aram e bay mu nanged ni bay tapgin ni bfel' urngin e tin ku gu rin'.” I SOMOL ni Th'abi Tolang e keyog e pi thin ney.

15

Ba fanathin u murung'agen e grape

¹ I yog SOMOL ngog. ² Ni ga'ar, “Fak e girdi', urgon i ta'rebnag ba kenggin e *grape* ko kenggin ba ke gek'iy? Ba mang e bfel' u papangin

e gek'iy ni *grape* ni yira ta'rebnag ko pi gek'iy u loway? ³ Rayag ni ngam fanay kenggin nga ban'en? Rayag ni mu ngongliy ni ngu'un the' ban'en ngay? ⁴ Kemus ni bfel' ni ngu'un mo'oruf ngay. Ma nap'an nra yik u ba ley ngu ba lay me ke achaffin lukngun, ma gur ku rayag ni ngam fanay nga ban'en? ⁵ Dariy ban'en ni bfel' ngay u m'on ni kan orfeg. Ma chiney nike mo'oruf ke par ni go' achaffin, nri dakriy ban'en ni bfel' ngay."

⁶ Irera' e n'en ni be yog SOMOL ni Th'abi Tolang: "Bod rogon ba ke *grape* ni kan fek u loway kan orfeg, e aram rogon ni bay gu fek e girdi' nma par u lan yu Jerusalem ⁷ nggu gechig nagrads. Kar thaygad u reb e nifiy, machane chiney e ku nifiy e bay ra yikgad ngay. Ma ngiyal' ni gu ra gechig nagrads, ma ga ra nang ni Gag fare SOMOL. ⁸ Ka ra pired ni dakrir yul'yul'gad ngog, ma aram e bay gu pag e re binaw nem ndakriy be' riy." I SOMOL ni Th'abi Tolang e keyog e pi thin ney.

16

Yu Jerusalem nde yul'yul'

¹ Me non SOMOL ngog bayay. ² Ni ga'ar, "Fak e girdi', mup' nga owchen yu Jerusalem e pin'en nib sunsonogor nike ngongliy. ³ Mog ngak yu Jerusalem e n'en ni be yog SOMOL ni Th'abi Tolang ngak:

"Nni gargel nigem u lan e nam nu Kanaan. Chitamam e be' nu Amor, ma chitinam e be u Hitt. ⁴ Nap'an nni gargel nigem ma dariy be' ni th'ab e biy rom fa luk nigem fa faley dowam ko sol ara bachiy e mad ngom. ⁵ Dariy be' ni runguyem nge

rin' e pin'ey ngom. Nap'an nni gargelegem, ma dariy be' ni gab t'uf rok. Non'em ngalan bang i tafelfel'.

⁶ “Ma aram mu gub u to'obem mug guyem ni ga be pigpig u fithik' i racha'em. Nike mada e racha' u dowam, machane dag pagem nga mum'. ⁷ Mu gu chothowliyam ngam ilal ni bod bake gek'iy nib dammal. Mu ilal ngam n'uw ngam rugod. Me yib thuthum ni rib fel' i chamey, ma ke n'un'uw piyan lolugem, machane dariy e upong u dakenam.

⁸ “Ma nap'an ni gub gu wan bayay u to'obem, mug guy nike taw nga nap'an ni ngam adag be'. Mug upunguy dowam ni bay u tamilang ko thal ni wuru' e mad rog mug micheg ngom ni nggu t'ufegnem. Magdow m'ag e mabgol rodow, ni aram e nge milfam ngog.” Irera' e n'en ni be yog SOMOL ni Th'abi Tolang.

⁹ “Ma aram mu gu l'ing e ran nggu maluknag e racha' u dowam. Mu gu lifem ko gapgep ni *olive*. ¹⁰ Mu gon' e bin th'abi fel' e mad ni kan sisyunag nga dakenam nge sus rom ni gu pi' nni ngongliy ko bin th'abi fel' e keru' e garbaw, nge ba te'eliyaw nlifeth ko mad ni wech, nga ba wuru' e man nib mur'mur' downgin. ¹¹ Mu gu nunuw nagem ko bachal nge churwa'. ¹² Mu gu pi' e talbuch ni fen p'ethngum nge telim nge ba te'eliyaw nrib fel'usun ni ngam tay nga lolugem. ¹³ Nunuw rom e gol nge silber, ma gubin ngiyal' ni ga ma yin' e mad ni kan sisyunag nib wech nge mad nib mur'mur' downgin. Ma ga ma kay e flowa ni kan ngongliy ko bin th'abi fel' e *flour*, ma bay e *honey* nge gapgep ni *olive* ni ganam. Ri gab m'ug u fanam pidorang, ma ga mang reb e *queen*. ¹⁴ Mub mu

gilbugwan u fithik' e pi nam ni bochan fanam pidorang, ma bochan e gag e gu tem ni ngarim pidorang.” Irera' e n'en ni be yog SOMOL ni Th'abi Tolang.

¹⁵ “Machane I pagan'um nga fanam pidorang nge bugwam ma ga par ni daki mutrug rom. ¹⁶ Um fana' boch e mad rom ngam nunuwnag e yung ni ga ma meybil riy, ma ga par ni bod rogon be' nma chuway ngak, ni yug demurgug e en ke yib ma ga pi'em ngak. ¹⁷ Kam fek fapi silber nge gol ni kug pi' ngom ga be ngongliy ya'an e pumo'on riy, ngu'um ngongliy e ngongol ko darngol ngorad. ¹⁸ Ma ga be fek fapi mad ni kan sisyunag ni fafalel' ni kug pi' ngom ga be yin' nga daken fapi ya'an e pumo'on, ma ga be pi' e gapgep ni *olive* ngorad nge *incense* ni gu pi' ngom. ¹⁹ Gu pi' e ggan ngom ni tin nib th'abi fel' e *flour*, nge gapgep ni *olive* nge *honey* machane kam pi' ni maligach ya ngam fel' u laniyan' fapi liyos.” Irera' e n'en ni be yog SOMOL ni Th'abi Tolang.

²⁰ “Ma aram ma ga fek pifakam ni pumo'on nge ppin nim diyen nagrađ rog ngam pi'rad ni maligach ko liyos. Dawori gaman gelngin e kireb riy ni da mur yul'yul' ngog, ²¹ ni ngkum fek pifakag ngam miligach nagrađ ko liyos? ²² Nap'an e yafos rom ni sunsonogor ni ga ma falchuway' ngom, ma dariy bingyal' ni yib ngan'um salpem ni kagab bitir — fa ngiyal' i n'em ni dariy e upong u dakenam, ni um leapleap u fithik' e racha' rom.”

Par rok yu Jerusalem ni bod be' nma falchuway' ngak

²³ I SOMOL ni Th'abi Tolang e be ga'ar, "Gafgow gur! Rigafgow! Kam rin' urngin fatinef e kireb, ma aram ²⁴ kam toy yungi n'en u charen gubin pa' e kanawo ni ngu'um tayfan e liyos riy mu'um pi'em riy ni chuway'. ²⁵ Pidorang rom e kam girengiy u fithik' e rungdu'. Ga be pi'em ngak gubin e pi'in be yib ni daki mutrug, ma ga be pi'em ni chuway' ni be almirin i yan u gubin e rran. ²⁶ Kam pag e pi bbuguliyoror rom ni darngal ni piyu Egypt kar'uned ngom nga chob, ngonglem ni ga be chuway' ngom e be k'aring e damumuw ngog.

²⁷ "Chiney e kug pug pa'ag ngalang ni nggu gechig nagem nggu fek e birom e f'oth ni gu pi'. Kug pi'em nga pa' piyu Filistia, ni yad ba fananikem ma yad ba sonogor ngonglem ni kireb.

²⁸ "Ni bochan e damur chum'er ko pi'in um pired, mag yan ngu'um lol'oeg yu Assyria. Um pi'em ngorad ni chuway', machane ku deyag nra chum'er nighed gur. ²⁹ Ku mu falchuway' ngom ngak piyu Babylon, ni fare nam nib tasiyobay, machane ku deyag nra chum'er nighed gur."

³⁰ Irera' e n'en ni be yog SOMOL ni Th'abi Tolang: "Kam rin' urngin e pin'ey ni bod be' nib ta pi' ir nchuway' ni dakir tamra'. ³¹ U daken gubin e yupa' i kanawo' e kam toy yungi tagil' ni ngu'um tayfan e pi liyos riy mu'um pi'em riy nchuway'. Machane gathi ga be rin' ni bochan e salpiy ni bod boch e pi'in yad ma falchuway' ngorad. ³² Ga bod be' ni bpin ni yad be par e milekag ma ke pag figirngin ni de t'uf rok. ³³ Be' nma falchuway ngak e ma fek puluwon, machane gur e ga be pi' e pi tow'ath ngak urngin pi elingem, ni puluwon

ni ngarbad u gubin yang ni ngar moleged gur. ³⁴ I gur e yigab thil u fithik' e pi'in nma falchuway' ngak, ndariy be' ni matgel ngom ni ngam mang reb. Damur fek puluwon; i gur e ga be pi' pulworad! Aram rogon, gur e yiggab mit."

Pufthin rok Got nga daken yu Jerusalem

³⁵ Jerusalem, i gur e re gathar! Mu telim ko tin be yog SOMOL.

³⁶ Irera' e n'en ni be yog SOMOL ni Th'abi Tolang: "Kam luf e mad u dakenam, ni bod be' nma falchuway' ngak, ga be pi'em ngak pi ilingem nge ngak gubin e pi liyos rom nib sunsonogor, mag be li' pifakam ni nge mang maligach ngak e pi liyos. ³⁷ Bochan e ran'ey ma bay gu kunuy gubin pi ilingem kafram — ni pi'in ga ba'adag dakenrad nge pi'in ni gab fananikay. Bay gu fekrad ngar cholngabiyed gur, ma aram mu gu luf e mad u dakenam ngar guyed downgim u tamilang. ³⁸ Bay gu gechig nigem ni fan e damur yul'yul' ko mabgol rom ma ga ma thang e pogofan, ma u fithik' e damumuw rog nib gel e bay gu gechig nagem riy ngamum'. ³⁹ Bay gu pi'em nga pa'rad, ma bay ra gathayed fa yungi tagil' ni um pi'em riy ni chuway' ma ga be tayfan e liyos riy. Bay ra feked e mad rom nge pi churwa' nge nunuw u dowam min pagem u tamilang.

⁴⁰ "Bay ra k'arnged e girdi' ni yo'or ngar malang nigem gur, mar th'eth'abed gur ni yoch yang ko saydon rorad. ⁴¹ Bay ra urfiyed e pi naun rom nga but' me mu'ulung e pi'in ppin ngar guyed e gechig ni yibe tay ngom. Bay gu gagiyeg nagem ngam pag e falchuway' ni ga be tay ngom mug taleg e pi

tow'ath ni ga ma pi' ngak pi ilingem. ⁴² Ma aram e bay i m'ay e damumuw rog, mug gapas. Bay dab kug damumuw ara gu talyeg bi'id. ⁴³ Kam pag talin rogon ni ug chothowliyam ko ngiyal ni kagab bitir, me gur e mu k'aring e damumuw ngog ko pin'en ni um rin. Arfan ni kug gagiyegnag ni ngam lebguy taban ni gubin. Mang ni kam chagiy ngongolen e darngal ko urngin e tin sonogor ni ga be rin'?" I SOMOL ni Th'abi Tolang e keyog e pi thin ney.

Fare pin ni fak e dariy e thilthil rorow e chitiningin

⁴⁴ Me ga'ar SOMOL, "Jerusalem, girdi' e bay u rogned e bug i thin ney nib sor fan ngom: 'Fare pin ni fak e bod e chitiningin.' ⁴⁵ Ri gabfil e chitinam. Nib fananikay figirngin nge pifak. Ma kag bod pi walagem ni ppin ni yad ba fananikay e figirngirad nge pifakrad. Gur nge pi binaw ni walagem ni ppin e be' nu Hitt e chitiningmed ma be' nu Amor e chitamangimed.

⁴⁶ "Bin nganni' e bpin ni walagem e Samaria, ni fare binaw ko lel'och rom nge pifak ni ppin ni fa yochi binaw nib chuchugur ngak, ma bin wen i walagem ni bpin e Sodom ni bay ko yimuch rom ni yad pifak ni ppin. ⁴⁷ Mog bfel' u wun'um ni ngam lek lowan ayrow ma ga falwok ko ngongol rorow nib sunsonogor? Danga', machane ri de n'uw nap'an mag ngongol nib gel e kireb riy ko gubin e tin ur rin'ew."

⁴⁸ Be ga'ar SOMOL ni Th'abi Tolang, "Bod feni rriyul' ni Gag fare Got ni gu be par ni gub fos, fare pin ni walagem ni Sodom nge pi nochi binaw ni

pifak e dawor rrin'ed e kireb ni bod e tin kam-rin'ed e tirom e binaw. ⁴⁹ Ir nge pifak nib ppin e yad ba ufanthin ni bochan e bo'or garad miyad ma par u fithik' e gapas nib math gulungrad, machane darir ayweged e pi'in gafgow nge pi'in ba t'uf e ayuw rorad. ⁵⁰ Yad ba ufanthin ma yad ba gelan' ma kar ngongliyed e tin ni gub fananikay ere kug thirifrad u but', ni gur ma gamnang.

⁵¹ “Denen rok Samaria e de chuchugur ni nge gaman baley ko tin kam rin'. Gafarig rom e ba gel e galong riy ko tin i rin'. Gelngin e kireb rom e ran papulweg e kireb romed ma gal walagem ni ppin e gowa dariy e kireb rorow. ⁵² Ere chiney e dabisiy ni ngam tamra' mag lubeg e yaeth nge thiyar ni kamta'. Denen rom e kab gel e kireb riy ko tin i rin' gal walagem ni ppin ni gowa dariy thibngirow u chirem. Chiney e kemun row nga owchem ni kam tamra' ngom, ni bochan ngonglem e tay ni gal walagem ni ppin e gowa yow ba machalbog u charem.

Sodom nge Samaria ni bay kun fulweg row nga rogon ni urmew

⁵³ Me ga'ar SOMOL ngak Jerusalem, “Bay gu gagiyeagnag nge fel' rogrow bayay — Sodom nge yochi binaw rok nge Samaria nge yochi binaw rok. Arrogon, kug ra fal'eg rogom boch. ⁵⁴ Bay um tamra' ngom, ma yaeth ni kam tay e ra gagyel ngak gal walagem ni ppin ni yow bfel' ngom. ⁵⁵ Bayi fel' rogrow bayay, me gur nge pi binaw rom e yira fulweg nga rogon bayay. ⁵⁶ Gathi ku'um gosgosnag murung'agen Sodom ko fapi rran ni gab uf uf ⁵⁷ u m'on ni yib i gagyal e kireb ni um

ngongliy? Chiney, e kari ta'reb rogom ngak — ni kam mang ba gosgos ngak piyu Edom, nge piyu Filistia, nge boch e pi'in gimed bbuguliyoror ni daburad gur. ⁵⁸ Thingar mu gafgow ni fan ko kireb rom, nge ngongol rom ni sunsonogor.” I SOMOL e keyog e pi thin ney.

Ba M'ag ni dabi m'ay biid

⁵⁹ I SOMOL ni Th'abi Tolang e be ga'ar, “Rogon e n'en ni bay gu rin' ngom e ba m'ag nga rogon ni nge aw ngom, ni bochan e mu furuy e tin gu michmicheg mag th'ab fare m'ag. ⁶⁰ Machane bay gu tayfan fare m'ag ni gu ngongliy u thildow u nap'an ni kagab bitir, bay gu ngongliy ba m'ag u thildow nib manemus. ⁶¹ Bay i yib ngan'um e gafarig rom, ma bay mu tamra' ngay ko ngiyal ni bay i sul gal walagem ni ppin ni en ni nganni' nge bin wen. Bay gu tay row ni bod fakam ni ppin, ni yug aray rogon ni gathi bang ko m'ag u thildow. ⁶² Bay gu be'echmag e m'ag u thildow, ma aram e bay mu nang ni Gag SOMOL. ⁶³ Mu gu n'ag fan u wun'ug e kireb ni kam rin', machane bay i yib ngan'um nge gelmag e tamra' rom ni mus nga langam ma dakiyag nim pithig.” I SOMOL ni Th'abi Tolang e keyog e pi thin ney.

17

Ba fanathin u lagruw i arche' ni eagle nge ba ke grape

¹ I non SOMOL ngog. ² Ni ga'ar, “Fak e girdi', mog ko girdi' nu Israel ba fanathin ³ ngar nanged ko mang e gu be yog ngorad I Gag SOMOL ni Th'abi Tolang: Immoy ba arche ni *eagle* nib ga' ni rib

fel' ya'an wulan ma gathi ba'achig pon, nma pithig nib ga' radan. I changag nge yan ko burey nu Lebanon me t'ar tamaligin bake gek'iy ni *cedar*,⁴ nge fek i yan ngab nam nib tasiyobay, nge yan i tay ngalan bbinaw ko pi'in ma falchuway'.⁵ Ma aram me fek bochi awoch ko binaw nu Israel nge yan i yung ngalan bangi flang nib yung'ol, ni bay e ran riy ni dar ma m'ay ni nge tugulnag.⁶ Me tugul fa chike gek'iy nge ga' ni bake *grape* nge wagay u rom u but' i yan. Me for papa'ngin nge sor ko fare *eagle* ngalang, me yan lik'ngin nga'ar. Me yo'or papa'ngin me dub'ag yuwan.

⁷ “Miki immoy reb e *eagle* nib ga' ma ba gel pon ma ba dub'ag wulan. Ma fare ke *grape* e chiygog lik'ngin me pig yuwan nge sor ko gin bay e re *eagle* ney riy, ni be athapeg ni gomang e yigi pi' e ran nib yo'or boch ko fare gi milay' nni yung riy.⁸ Machane fare ke *grape* e kan mu' i yung ko gin nib yong'ol e but' riy, ma bfel' rogon e ran ni bay riy nrayag ni dub'agnag yuwan me yo'ornag wom'ngin me par nib ke *grape* nib dammal.

⁹ “Ere I Gag SOMOL ni Th'abi Tolang e gu fith ni lungug: Gur ra ke *grape* ney e ra par nge tugul? Gur bin som'on e arche' ni *eagle* e dabi pug nge machwo' lik'ngin, me nguduy wom'ngin, me tet'ar papa'ngin nge pag nge mroray? Gathi rbu'uw gelngin be' ara ba nam nra pug.¹⁰ Arogon, kan yung, gur ra tugul nge ga'? Gur dabi mroray ko nifngin e ngek? Ma gur dabi mroray ko gin be tugul riy?”

Fare fanathin nni weliy fan

¹¹ I ga'ar SOMOL ngog, ¹² “Mu fith e pi tatogoplupluw ney ko yad manang fan fare fanathin fa dangay? Mog ngorad ni pilung nu Babylon e yib nga Jerusalem nge fek e pilung riy nge pi tayugang' nga Babylon. ¹³ Me fek be' ko tabinaw rok fare pilung, nge fal'eg ba tha' u thilrow me suruy nge mow ni be micheg ni ngi i par nib yul'yul' ngak. Me fek boch e pumo'on ni kub ga' e liw rorad ni kalbus ¹⁴ nge tay fare nam ndab kiyag e sak'iy rorad bayay me guy ni nge par fare tha' u gil'. ¹⁵ Machane fare pilung nu Judah e togoplupluw me pi e damit nge yan nga Egypt ngar feked e os nge barba' i salthaw nib ga'. Gur, rayag rok? Ma gur rayag ni thay ni dab ni kol ko binem? Dabyag ni nge th'ab fare tha' me par ni dab ni gechnag.

¹⁶ Me ga'ar SOMOL ni Th'abi Tolang, “Bod feni bmich ni Gag Got ni gu be par ni gub fos. Ra yim' e re pilung ney nu Judah u lan yu Babylon ni bochan e ke th'ab fare michmich nge fare tha' nra m'agew e pilung nu Babylon, ir e tay ni nge mang pilung. ¹⁷ Mus ko fa raba' i salthaw nib gel rok fare pilung nu Egypt e dabyag rorad ni ngar ayweged ko mael ko ngiyal' i n'en nike yib yu Babylon ra ubungiyed e but' ni tawo' ko mael miyad ker e lra' ni nge yag nni li' e girdi' nib yo'or. ¹⁸ I th'ab fare mow nge fare tha' ni ngongliy. I rin' urngin e pin'ey ere chiney e dabkiyag ni nge mil.”

¹⁹ I SOMOL ni Th'abi Tolang e ga'ar, “Bod feni mich ni Gag Got ni gu be par ni gub fos, e bay gu gechnag ni fan e ke th'ab fare tha' ni fa'ani mow u fithingag nra tay u tagil'. ²⁰ Bay gu k'iyag bang i nug ni nge aw ngay. Mu gu fek nga Babylon ngan

gechignag u rom, ni bochan e de yul'yul' ngog.
²¹ Tin th'abi falu' ko salthaw rok e bay ni li'rad
 u fithik' e mael, ma tin ndar m'ad e yad ra wear
 u gubin yang. Ma aram e bay mu nang ni Gag
 SOMOL e kugog e pi thin ney."

N'en ni micheg Got ni nge l'agan'uy ngay

²² Irera' e n'en ni be yog SOMOL ni Th'abi
 Tolang,

"Bay gu fek mal'gun bake gek'iy ni *cedar* nib n'uw
 mug t'ar e pa' nike for riy ni kab mrerey;
 mug yung nga daken ba burey nib tolang,

²³ u daken e re burey nth'abi tolang nu Israel.

Ra sum papa'ngin me k'uf ngeb wom'ngin
 me par nib ke gek'iy ni *cedar* ni bfel' ya'an.

Gubin mit e arche' nra toy tafen nga ran'
 miyad pir'eg e taglul' u fithik' i pa'ngin.

²⁴ Gubin kaen e gek'iy u lan fare nam nra nang
 ni Gag fare SOMOL.

E kug th'ab nga but' e yuke gek'iy nib n'uw kaen
 nge yag ni n'uw e tin nib achig e gek'iy.

Bay gu mroraynag e gek'iy nib galunglung
 mug galunglungnag e gek'iy nike mroray.

I Gag SOMOL e kugog e pi thin ney. Gu ra rin' e
 n'en ni kugog ni bay gu rin'."

18

Maruwel rok be' nge be'

¹ I SOMOL e non ngog. ² I ga'ar, "Be mang e re
 bugithin ni ba'aray nike par e girdi' ni yugu yad
 be yog u lan e nam nu Israel ni be lungurad,
 'Gallibthir e kar unumew e *grape* ni mugunin,

ma pifakrow e ke mur'mur' nguwelenrad.' ”

³ Be ga'ar SOMOL ni Th'abi Tolang, “Rogon feni riyul' ni Gag fare Got ni gu be par ni gub fos, e aram feni riyul' ni bayi dab ku mogned e re bugithin ney u lan e nam nu Israel. ⁴ Pogofan rok gubin e girdi' e bay u pa'ag, ni gallibthir nge bitir. En nra denen e aram e cha' nra yim'.

⁵ “Susun e ara' rogon ma bay be' nrrib fel', nib yal'uw ma tin riyul' e ma yog mma rin'. ⁶ Dar ma meybil ko pi liyos ni be meybil piyu Israel ngay ara kay ufin e gamanman ni ka ni pi' ni maligach u altar rok yugu boch e got. Dar ma bannag le'engin be' nge dabki yul'yul' ngak figirngin, ara ra pirew be' ni bpin ko ngiyal' nib pael. ⁷ Dar ma sasaliyebnag be' ara iring ban'en rok be' u fithik' e yargel. Ma ra pi' be' ban'en ngak ni nge mang mich ko n'en nike yib i ning fa'anem ngak ni nge maruwel ngay nge mu' me fulweg, ma fare n'em ni ka ni pi' ngak ni nge mang mich e ma fulweg; mma pi' e ggan ngak e en nike yim' ko bilig mma pi' e mad ngak e en ndariy e mad rok. ⁸ Ma dar ma pi' e salpiy ngak e girdi' ni nga ni maruwel ngay ni ba' nap'an mi ni fulweg ngak ni bay e win ni ka nin' ngay. Ma siyeg ni nge rin' e tin kireb, ma ba riyul' e tin ma yog ko malu'ag thin u thilin e girdi'. ⁹ Ma fol ko tin kugog ni ngan rin' mma fol ko pi motochiyel rog. Ir be' nib yal'uw mab mat'aw ma ra par nib fos.” Ara' rogon nike yog Somol ni Th'abi Tolang.

¹⁰ “Susun e aram rogon ma bay bpagel ni fak nma moro'ro' u fithik' e yargel mma thang e pogo-

fan, ma be rin' bogi n'en ¹¹ nda i rin' e chitamngin. Ma kay ufin e gamanman ni ka ni pi' ni maligach u altar rok yugu boch e got, mma bannag le'engin be' nge dabki yul'yul' ngak figirngin. ¹² Ma ban nag e pi'in gafgow, mma moro'ro' u fithik' e yargel, ma dar ma fulweg e n'en ni pi' be' ngak ni mich ko n'en ni ka nib nning ngak ni nga ni maruwel ngay nge mu' min fulweg. Ma meybil ngak e liyos nma meybil yugu boch e girdi' ngay, mma rin' e tin ndab ni rin', ¹³ mma pi' e salpiy ngak e girdi' ni nga ni maruwel ngay nge mu' min fulweg ngak ni bay e win ni ka nin' ngay. Gur ra par nib fos? Danga', dabi par nib fos. Ke rin' urngin e pi kireb ney ma aram fan ni bay yim'. Yam' nra tay e ir e kireb rok.

¹⁴ "Susun e aram rogon ma bay bpagel ni fak e re mo'on ney. Be guy urngin e kireb ni be ngongliy e chitamngin ma de folwok rok. ¹⁵ Dar ma meybil ngak e pi liyos nma meybil piyu Israel ngay ara be un i kay ufin e gamanman ni ka ni pi' ni maligach u altar rok yugu boch e got. Ma dabi ban nag le'engin be' nge dabki yul'yul' ngak figirngin, ¹⁶ ara gafgownag be', ara iring ban'en rok be' u fithik' e yargel. Mma fulweg e n'en ke pi' be' ngak ni mich ko n'en nike yib i ning ngak ni nge maruwel ngay nge mu' me fulweg. Mma pi' e ggan ngak e en ke yim' ko bilig, mma pi' e mad ngak e en ndariy e mad rok. ¹⁷ Ma siyeg ni nge rin' e tin kireb ma dar ma pi' e salpiy ngak e girdi' ni nga ni maruwel ngay nge mu' mi ni fulweg ngak ni ka nin' e win ngay. Mma fol ko pi motochiyel rog nge tini kugog ni ngan rin'. Ere dabi yim' ni bochan e

kireb ni i rin' e chitamngin ya mmudugil nra par nib fos. ¹⁸ Chitamngin e i sasaliyeb nag e girdi' ma i iring ban'en u fithik' e yargel ma gubin ngiyal' ni i ngongliy e kireb ngak e girdi'. Me yim' ni bochan e denen ni i rin'.

¹⁹ “Machane bay mfith ni lungum, ‘Mangfan ndabi gafgow fare pagel ni bochan e denen rok e chitamngin?’ Fulweg riy e fare pagel ni fak e i rin' e tin nib mat'aw ma bfel'. I tiyan' ko pi motochiyel rog ngi i fol riy, ere mmudugil nra par nib fos. ²⁰ Ya en ni be denen e ir e ra yim'. Be' ni fak be' e dabi gafgow ni bochan e denen rok e chitamngin, ara gafgow ba matam ni bochan e denen rok fak. Be' ni bfel' e ra yib puluwon ngak e tin ni bfel' ni be rin', ma be' nib kireb e ra yib e gafgow ngak ni bochan e kireb ni be ngongliy.

²¹ “Be' nib kireb e fa'anra tal ndabki denen ngi i fol ko fapi motochiyel rog, me rin' e tin nib mat'aw ma bfel', ma dabki yim'; ya kari muduwgil nike yag e yafos ngak. ²² Ra n'ag Got fan urngin e denen rok, ma ke yag e yafos ngak ya be rin' e tin nib mat'aw.” ²³ Be ga'ar SOMOL ni Th'abi Tolang, “Mogned, gimed be finey ma gu ba'adag ni ngug guy be' nib kireb ni nge yim'? Danga', ku gu ba'adag ni ngug guy ni nge kolngan' nge pi' keru' ko denen ni be rin' nge yag e yafos ngak.

²⁴ “Ma be' nib mat'aw e fa'anra tal ndabki rin' e tin ni bfel' me tabab i rin' urngin e kireb, ni pin'en nma rin' e girdi' ni kireb ni yira tamra' ngay, gimed be finey nra par nib fos? Danga'! Dariy ban'en ko tin ni rin' ni bfel' ni gu ra learnag.

Bayi yim' ni bochan e daki yul'yul' nge bochan e denen rok.

²⁵ “Machane bayi lungumed, ‘N'en ni be rin' SOMOL e de mat'aw.’ Gimmed piyu Israel, mu telmed ngog. Mogned, gimmed be finey ni rogon ni gu be rin' e tin ni gu be rin' e de mat'aw? Rogon ni gimmed be rin' ban'en e de mat'aw. ²⁶ Be' nib mat'aw e ra tal ndabki rin' e tin ni bfel' me tabab i rin' e kireb me yim', ma ke yim' ni bochan e kireb ni i rin'. ²⁷ Ma be' nib kireb e fa'anra tal ndabki denen me rin' e tin nib mat'aw ma bfel', ma ke ayuweg e biroko e pogofan. ²⁸ Ya kenang ni tin be rin' e ba kireb me tal ndaki denen, ere mmudugil ndabi yim', ya ra par nib fos. ²⁹ Ma gimmed piyu Israel e be lungumed, ‘N'en ni be rin' SOMOL e de mat'aw.’ Mogned, gimmed be finey ni n'en ni gu be rin' e de mat'aw? N'en ni gimmed be rin' e ir e de mat'aw.

³⁰ “I Gag SOMOL ni Th'abi Tolang e gu be yog ngomed yu Israel ni bayi bigimmed mu gu turguy e n'en ni nggu rin' ngak ko ngongol rok. Mpi'ed keru'med nga urngin e kireb ni gimmed be rin', ma dab mpaged e denen romed nge thang e pogofan romed. ³¹ Mpaged urngin e kireb ni gimmed be rin' mi gimmed tay lanin'med nge gum'ircha'med nike be'ech. Mang ni gimmed ba'adag piyu Israel ni ngu'um m'ad?” ³² Be ga'ar SOMOL ni Th'abi Tolang, “I gag e dabug ni nge yim' be'. Mu chealgad ngam pi'ed keru'med ko denen mi gimmed fos.”

19

Ba tang ko kireban'

¹ I SOMOL e yog ngog ni nga gon' e re daloloy' ney ni fen l'agruw i fak e pilung nu Israel:

² Chitinam e ri bod ba layon ni bpin!

Ni chugliy fak u fithik' e layon ni pumo'on nib damumuw.

³ Ni chugiliy reb i fak ma be fil rogon ngak ni ngi i fita';

me nang rogon ni nge longuy e girdi'.

⁴ Me rung'ag e pi nam murung'agen miyad thabeynag ngalan ba low.

Miyad l'eg ngar girngiyed i yan nga Egypt.

⁵ Chitiningin e i sonnag ni nge sul me nang nike mathliben.

Ma aram miki chugliy reb i fak, nge ilal ni ba layon nib damumuw.

⁶ Nap'an ni yan i taw nga gil'isowon, me un nga boch e layon ngu'ur fita' niged e tin ngar longuyed.

Miki fil rogon ni ngi i fita' nag me languy e girdi.

⁷ I buthug e yoror me gathay e yochi binaw.

Gubin ngiyal' nra tolul me dugow gubin e girdi' ko fare nam.

⁸ I ta'reb lungun e pi nam ni ngan li'; i yib e girdi' u gubin yang.

Rab ra paged e pi nug miyad kol ko nug rorad.

⁹ Miyad tay ngalan ba chum ko gamanman ngar feked i yan ko pilung nu Babylon.

Min tay e matnag rok, ya nga dabkun rung'ag bayay e tolul rok u daken e burey nu Israel.

- 10 Chitinam e bod bake *grape*
ni kan yung u charen e lul'.
I yo'or yuwan nge wom'ngin
ni bochan e ran nib yo'or.
- 11 Ba gel papa'ngin
me ga' min fanay ni sog ko pilung.
Fare ke *grape* e n'uw kaen nra dead ko manileng;
ni gubin e girdi' ni guy feni yo'or yuwan nge
feni n'uw kaen.
- 12 Machane u fithik' e damumuw,
min pug lik'ngin ngalang nga non' nga daken
e but'.
Meb nifngin e ngek nge fengfengnag wom'ngin.
Me m'ingm'ing papa'ngin;
nge mlik' min orfeg.
- 13 Me'ere chiney e kan yung u daken e ted,
ko but' nib mlik ni dariy e ran riy.
- 14 Kenggin fare ke *grape* e aw e nifiy ngay;
me mo'ruf papa'ngin nge wom'ngin.
Me par ndakriy reb i pa'ngin nib gel;
ni dabkiyag ni yira fanay ni sog ko pilung.
Re tang ney e rib tang ko kireban' ara ba dololoy';
ni yugu yima yin'.

20

Laniyan' SOMOL nge togopluw ko girdi'

¹ Lan e bin ragag e rran ko pul ni lal, ko bin ni medlip e duw ni gamad ba kalbus. Me yib boch e tayugang' nu Israel ra fithed ngog ko mang e ba m'agan' SOMOL ngay, rabad ra pired nga but' u p'eowcheg. ²Ma aram me non SOMOL ngog. ³"Fak e girdi', mog ko pi pumo'on nir e n'en ni be yog SOMOL ni Th'abi Tolang: Gur kambad ni ngam

fithed e n'en nib magan'ug ngay? Bod feni mich ni gag Got ni gu be par ni gub fos, e er feni mich ni dab gu pagmed ngam ninged ban'en ngog. I Gag SOMOL ni Th'abi Tolang e kugog e pi thin ney.

⁴ “Fak e girdi', kam fal'eg rogom ni ngamog e tin nra buch rorad? Ere mu rin'. Mu pugwuran ngorad e tin nib sonogor ni i rin' e pi chitmangirad. ⁵ Mog ngorad e n'en ni gu be yog. Nap'an ni gu mel'eg yu Israel, mu gu micheg ban'en ngorad. Gu m'ug ngorad u lan yu Egypt mug ga'ar ngorad: I Gag SOMOL ni Got romed. ⁶ Ma aram e ngiyal' ni gu micheg ngorad ni bay gu fekrad nga wuru' yu Egypt mu gu pow'iyrad ngab nam ni gu mel'eg ni fan ngorad, nib but' nib yung'ol mab madnom, ni ir e th'abi fel' u fithik' e pi nam. ⁷ Gog ngorad ni ngar n'aged e pi liyos rorad nib sunsonogor nib t'uf rorad nge dab ku ra alit nighed yad ko pi got rok yu Egypt ni go' bogi ban'en ni bochan e Gag SOMOL ni Got rorad. ⁸ Machane mikyad par ni yad be togopluw ngog ndarir motoyilgad. Dar n'aged fapi liyos rorad nib sunsonogor ara rapped i tayfan fapi got nu Egypt. Kug fal'eg rogo ni nggu gechig nagrad ngar thamiyed ga'ngin gelngin e damumuw rog u rom u Egypt. ⁹ Machane dag rin', ni bochan e ra m'ayfan fithingag riy, ya fithik' e girdi' ni yad ma par e gu weliy riy ngak yu Israel ni gu ra pow'iyrad nga wuru' yu Egypt.

¹⁰ “Me'ere gu pow'iyrad nga wuru' yu Egypt ngalan e ted. ¹¹ Gu pi' ngorad e thin rog ma gu fil e motochiel rog ngorad, nra fek e yafos i yib ngak e en nra fol riy. ¹² Mu gog ngorad ni ngar ayuweged e *Sabbath* nib pow ko m'ag u thilmad, ni nge pugu-

ran ngorad ni Gag SOMOL e gu thothup nagraad.
¹³ Machane mus u rom u daken e ted ma kuyad be togopluw ngog riy. Rth'abed e motochiel rog miyad pi' keru'rad ko tin gog ni ngan rin' nra fek e yafos i yib ko en nra fol riy. Kar dariyfan niged e *Sabbath*. Ere kug fal'eg rogog ni nggu gechig nagraad ngar thamiyed ga'ngin gelngin e damumuw rog ni nggu thang owcherad u rom u daken e ted ni *desert*.
¹⁴ Machane da gu rin', ni bochan e ra m'ayfan fithngag u fithik' e pi nam nra guyed gag ni gu pow'iy yu Israel nga wuru' yu Egypt.
¹⁵ Ere gu micheg ngorad u lan e ted ni *desert* ni dab gu fekrad ko fare nam ni gu pi' ngorad, nib but' nib madnom mab yung'ol ma bfel' u fithik' e pi nam.
¹⁶ Gu micheg ni aram rogon ni bochan e ra furuyed e thin rog, nge motochiel rog, miyad dariyfannag e *Sabbath*, miyad duwgiliy ni ngar tedfan e pi liyos rorad.

¹⁷ "Machane me kireban'ug ngorad. Mug turguy ni dab gu thang e pogofan rorad u rom u daken e ted.
¹⁸ Ere mu gu ta'chiylen ngak pifakrad ni dab ra uned nga ngonglen e pi gallabthir rorad ara rfalwokgad ko pi kanawo' rorad ni kireb ara ur ted fan e pi liyos rorad.
¹⁹ I Gag fare SOMOL ni Got romed. Mu folgad ko motochiel nge thin rog.
²⁰ Mu ted e *Sabbath* ni reb e rran nib thothup, ya nge mang ba pow ko m'ag u thildad, me puguran ngomed ni Gag SOMOL ni Got romed.

²¹ "Ma binem e mfen e ku ra togopluwgdag ngog. Ku ra th'abed e motochiel rog nge tin gog nra pi' e yafos ko en nra fol riy. Ku ra dariyfan naged e *Sabbath*. Kug fal'eg rogog ni nggu gechig nagraad

ngar thamiyed ga'ngin gelngin e damumuw rog, u rom u lan e ted ni *desert* e nggu thang owcharad riy. ²² Machane da gu rin', ni bochan e ra kirebnag fithngag u fithik' e pi nam ni kar guyed ni gu fek yu Israel nga wuru' yu Egypt. ²³ Ma aram mu kug micheg reb e ban'en ngorad u daken e ted, ni bay gu werweregrad u daken e fayleng. ²⁴ Gu rin' e biney ni bochan e kar pi'ed keru'rad ko thin rog, ma kar th'abed e motochiyel rog, ma kar dariyfan naged e *Sabbath*, ma yad be tayfan fapi liyos ni i pigpig e pi chitamangirad ngay.

²⁵ "Ma aram ma gu pi' e motochiyel ngorad nde fel' nge thin ndar ma pi' e yafos. ²⁶ Gu pagrad ngu'ur alit niked yad ko pi maligach rorad, mu gu digeyrad ngu'ur maligachgad ko tin nganni' e pagel u pifakrad. Irera' e gechig ni gu tay ngorad ni nge dag ngorad ni Gag SOMOL.

²⁷ "Fak e girdi', are chiney e ngam mog ngak piyu Israel e n'en ni Gag SOMOL ni Th'abi Tolang e gu be yog ngorad. Ku irera' reb e kanawo' ni i togopluw e pi chitamangirad ngog ni dar yul'yul'gad. ²⁸ Gu fekrad i yan ko fare nam ni gu micheg ni bay gu pi' ngorad. Nap'an ni rguyed e burey ni totolang nge gek'iy nib galunglung miyad pi' e maligach ko yungi n'em. Miyad k'aring e damumuw ngog ko maligach ni yad be urfiy nge wayin ni yad be fek i yib ni maligach. ²⁹ Mug fith ngorad: Mang e yungi n'en ni be'er nib tolang ni gimed be yan ngay? Ma aram me par fithingan e yungi n'em ni 'Yuyang i Tolang'* ke mda ko daba'.

* **20:29 YUYANG I TOLANG:** Tagil' e meybil ko girdi' nde nang Got, nni ta'chiylen ko pi Hebrew nri dabra uned ngay.

³⁰ Ere chiney e ngamog ngak piyu Israel e n'en ni gu be yog: “Mangfan ni kigimed be ngongliy e pi denen ni i ngongliy e pi chitamangimed ngu'um lol'oeged e pi liyos rorad? ³¹ Mus ko bin daba' e rran ma kigimed be pi' fapi tow'ath ma kigimed be alit nigned gimed ko fapi liyos, ni gimed be maligachnag pifakmed ngorad u fithik' e nify. Ma kigimed be yib piyu Israel ni gimed be fith lanin'ug! Bod feni bmich ni Gag SOMOL ni Th'abi Tolang ni Gag fare Got ni gu be par ni gub fos, e aram feni dab kug pagmed ngam fithed ban'en ngog. ³² Kam duwgiliyed u wun'med ni ngam pired ni bod boch e nam, ni bod rogon e girdi' nma par u yug boch e binaw ni yad ma tayfan e gek'iy nge war. Machane dabyag ni nge yodrom.

Got e ma gechig mma n'agfan ban'en u wan'

³³ “Bod feni bmich ni Gag SOMOL, ni Th'abi Tolang, ni Gag fare Got ni gu be par ni gub fos, gu be gineangmed ni fithik' e damumuw rog e bay gu gagiyege nagmed nga pa'ag nib gel, u polo' i gelngig. ³⁴ Bay gu dag gelngig nge damumuw rog ngomed ko ngiyal' ni gu ra kunuymed nga ta'bang mu gu fulwegmed u gubin e pi nam nni weredmed nga daken. ³⁵ Bay gu fekmed ngalan e, ‘Ted ni *desert*’ ko pi nam, nu rom e bay gu sabliymed riy nggu gechig nagmed. ³⁶ Ere chiney e bay ggechig nagmed ni bod rogon ni ggechignag e pi chitamangimed u lan e ted ni Sinai.” I SOMOL ni Th'abi Tolang e be non.

³⁷ “Bay gu gagiyege nagmed mu gu teg ngomed ngam folgad ko fare m'ag rog. ³⁸ Bay gu chuweg e pi'in nib tatogoplum ma yad ba tadenen u

fithik'med. Ma gu chuwegrad u daken fare gi but' ni yad be par riy e chiney, machane dab kug pagrad ngar sulod ko fare nam nu Israel. Ma aram e bay mu nanged ni Gag SOMOL.”

³⁹ I SOMOL ni Th'abi Tolang e ga'ar, “Ma chiney, e gimed gubin piyu Israel, mu guyed e n'en ni ngam rin'ed! Mpired riy ngu'um tedfan e pi liyos romed.” Machane gu be yog ngomed ni tomuren e bine' e bay mu folgad rog migmed tal i m'aynag fan fithingag nib thothup ko pi tow'ath ni gimed be pi' ko pi liyos romed. ⁴⁰ U rom u lan fare nam, ko fare burey rog nib thothup, ni fare burey nib tolang nu Israel, e gimed gubin e girdi' nu Israel ni bay um liyorgad ngog. Bayi falan'ug ngomed ma gu be sap ngomed ni ngam feked e maligach romed i yib, ni tin th'abi fel', nge pi tow'ath romed nib thothup. ⁴¹ Tomuren ni gu fekmed nga wuru' e pi nam nni weregmed ngay nggu kunuymed nga ta'bang, ma bay i fel' u wun'ug e pi maligach ni mo'oruf romed, me guy e pi nam ni Gag e gub thothup. ⁴² Nap'an ni gu ra fulwegmed nga Israel, ni fare nam ni gu micheg ni gu ra pi ngak e pi chitamangimed, ma aram e bay mu nanged ni Gag SOMOL. ⁴³ Ma aram e bayib wuran ngan'med urngin e pin'en nib m'ayfan ni um rin'ed nge rogon ni um alit niked gimed. Bay mu dubyed gimed ni bochan urngin e pin'en ni um rin'ed nib kireb. ⁴⁴ Ngiyal' ni gu ra mithmith ni nggu gilnag bugwan fithingag, ma gimed e girdi' nu Israel e gimed ra nang ni Gag SOMOL, ni bochan e dag fulweg taban e kireb romed, ni bod rogon ni susun e nge aw ngomed.” I SOMOL ni Th'abi Tolang e

keyog e pi thin ney.

Nify u lan e yimuch

⁴⁵ I non SOMOL ngog. ⁴⁶ Ni ga'ar, "Fak e girdi', mu sap ko yimuch. Mu non nib togopluw ko yimuch ma ga yi'iy nib togopluw ko fare loway u lan e yimuch. ⁴⁷ Mog ko loway u lan e yimuch ni nge rung'ag e n'en ni be yog SOMOL ni Th'abi Tolang: Mu sap! Gu be k'eg ba nify, ni bayi urfiy gubin kaen e gek'iy rom, ndemturug ko ba kak'ling fa ba mororay. Dariy ban'en nrayag ni thang. Ra garer ko yimuch i yan ko lel'och, ni gubin e girdi' nra thamiy gawelngin e doromrom riy. ⁴⁸ Yad gubin ni yad ra guy ni Gag, SOMOL e kug urfiy ma dariy be' nrayag ni thang."

⁴⁹ Machane mu gu non nug ga'ar, "SOMOL ni Th'abi Tolang, dab mu teg ni gag e nggu rin! Gubin e girdi' ni be gun'gun' nigege ni gubin ngiyal' ni go' fanathin e gu be tay."

21

Saydon rok SOMOL

¹ I SOMOL e non ngog ² ni ga'ar, "Fak e girdi', mu tay owchem rok yu Jerusalem, mu non nib togopluw ko yungi n'en ni tagil' e meybil. Mog ko nam nu Israel ³ ni Gag SOMOL, e gu be ga'ar: I gag e to'ogor romed. Bay gu girengiy e saydon rog nggu thang e pogofan romed ngay ni gimed gubin, ni pi'in ni bfel' nge pi'in kireb ni ta'reb rogon. ⁴ Bay gu dumow ko saydon rog nggu togopluw ngak gubin e girdi' ko lel'och nge taw ko yimuch. ⁵ Ma aram e gubin e girdi' nra nang ni Gag SOMOL e kug girengiy e saydon rog ma dab kug sulweg nga

tafen. ⁶ Fak e girdi', mu gel'gel' ni bod ni kari ming lanin'um u fithik' e mathliyab. Mu gel'gel' u fithik e kireban' ko gin nrayag ni yaliyem gubin e girdi' riy. ⁷ Nap'an ni yad ra fithem ko mangfan ni ga be gel'gel', ma gog ngorad ni bochan e thin nib be'ech ni bayi taw. Nap'an nra taw, me suguy e marus lanin'rad, me ul pa'rad, ni mathliyab, me dada' bugrad. Re ngiyal' i n'em e ketaw ngay; ketaw ngaray e chiney." I SOMOL ni Th'abi Tolang e be non.

⁸ Me ga'ar SOMOL ngog, ⁹ "Fak e girdi', mu yi'ynag e n'en ni nge buch. Mog ko girdi' e n'en ni gu be yog I Gag SOMOL e gu be ga'ar: Ba saydon, ba saydon ni kan uthum ma ka ni gichiy.

¹⁰ Kari m'uth ni ngan cham ngay,
ka ni gichiy ni nge mat ni bod e uluch.

Dakriy be' nrayag ni felfelan'
ni fan e gubin e girdi' e ra feked yathin gubin
e tin ni u gog nra buch nge gechig nra yib.

¹¹ Kan mu' i be'echnag fare saydon,
ni kan falfal'eg rogon ni ngan cham ngay.

Kan uthum ka ni gichiy,
ni ngan tay ngalan pa' e en ni nge thang e
pogofan.

¹² Fak e girdi', mu go'go' u fithik' e gafgowan';
re gi saydon ney e ri fan ko girdi' rog nge
gubin e tayugang' nu Israel.

Bay ni unegrad ko girdi' rog ngan li'rad.
Mu pirdi'iyed pa'med nga daken ngarnngorenmed
u fithik' e mathliyab!

¹³ Gu be sikengnag e girdi' rog,
ma fa'an dab ra pi'ed keru'rad ko kireb rorad,

ma go' ra buch e pin'ey rorad.

¹⁴ “Fak e girdi', chiney e ngam yi'iy. Mu waynag pa'am me cham fare gi saydon bayay nge bayay. Irera' fare saydon nma cham, ma k'aring e marus mma thang e pogofan. ¹⁵ Ma waliy e girdi' rog nge mulan'rad miyad dol'. Bay gu k'aring e marus ko binaw rorad ko fare gi saydon ni be mat ra'en ni bod e uluch, nib fal'eg rogon ni nge cham. ¹⁶ Gur saydon ni gab m'uth, mu dumow ko mat'aw nge gilay'! Mu dumow u gubin yang ni ga be cheal ngay. ¹⁷ Bay kug waynag pa'ag, me m'ay e damumuw rog. I Gag SOMOL e gu be non.”

Fare saydon rok e pilung nu Babylon

¹⁸ I non SOMOL ngog ¹⁹ ni ga'ar, “Fak e girdi', mu tay e pow nga daken l'agruw i kanawo' ni nge yib e pilung nu Babylon riy ni bay e saydon rok. Lagruw pa' i kanawo' nem e nge tabab u lan ta'ab binaw. Mu suweg ban'en ngalang ni pow ko gin ni dar e gal pa' i kanawo' nem riy. ²⁰ Reb e be dag ngak fare pilung e wo' ngak piyu Ammon ko binaw u Rabbah, ma reb e be dag bpa' ni sor nga Judah, ko fare binaw nu Jerusalem ni kan yororiy. ²¹ Fare pilung nu Babylon e sak'iy nga charen fa gin'en ni pow ko madar ko fa gal pa' i kanawo'. Me rurug gan e gating rok; me fith lanyan' e pi liyos rok; me fal'eg i yaliy adin ba gamanman ni maligach, ni nge nang e re pa' i kanawo' ni nge yan riy. ²² Ma aram me yan i magey reb e gan e gat'ing u lan e ba' ni mat'aw i pa' ni fen yu Jerusalem! Nike yog ngak ni nge yan nge fal'eg rogon e bilgarog, me tolul ni ngan mael, ni ngan gad e bil garog ko pi garog, min fu'og e but'

ngalang, min ker e lra'. ²³ Girdi' nu Jerusalem e de mich u wan'rad e biney ni bochan fapi m'ag nra ngongliyed u thilrad. Machane biney e yi'iy e be pugoran ngorad e denen rorad ma ke gagyelnag ngorad ni bay ni kolrad. ²⁴ Ri irera' e n'en ni Gag SOMOL ni Th'abi Tolang e gu be yog: Denen romed e ke gagyal. Ni gubin e girdi' nike nang e kireb romed. Ke m'ug e kireb romed u fithik' urngin e ngongol romed. Yira gechig nagmed, bay gu pi'med nga pa' e pi to'ogor romed.

²⁵ "I gur e re tagagiyeg nu Israel ni kireb nir, birom e rran, ni rran ko yay ntomur e gechig rom, e ke yib. ²⁶ I Gag SOMOL ni Th'abi Tolang e kugog e pi thin ney. Mu chuweg u lolugem e te'elyaw ko pilung nge fare *turban*. Dakriy ban'en nra par u gil'. Nge sak'iy e pi'in gafgow nge gagiyeg, min girengiy nga but' e pi'in nma gagiyeg! ²⁷ Nge puth! Nge puth! Bay gu pag fare binaw nge mogothgoth. Machane dabi buch e ran'ey nge mada' ko ngiyal' nike yib e cha' ni ku gu mel'eg ni nge gechignag fare binaw. Ni ir e bay gu pi' nga pa'.

Ba saydon nge piyu Ammon

²⁸ "Fak e girdi', mu yi'iy. Mu weliy ko girdi' nu Ammon e n'en ni gu be yog, I Gag SOMOL ni Th'abi Tolang, yad be dariyfan nag yu Israel. Ere mu ga'ar ngorad:

'Ba saydon e ke fal'eg rogon ni nge cham;

Kan gichiy ni nge mathang pogofan, nge mat ni bod e uluch.

²⁹ Pin'en ni be pig owchemed ngu'um guyed e go' bogi ban'en, nge fapi yi'iy ni gimed be yog e go' ban. Gimed ba kireb ma ba kireb e leam romed,

ma fare rran romed e nge anog, ni fare rran ni tomuren e gechig romed. Fare gi saydon e nge aw nga belel'ugunmed.

³⁰ “Mu sulweged e saydon romed nga tafeni! Bay gu pufthin nagmed ko gin nsunmiymed riy, u lan e re binaw nni gargelegmed riy. ³¹ Bay mu thamiyed e damumuw rog u nap'an ni gu ra th'ab gufan nga dakenmed ni bod e daramram. Ma bay gu pi'med nga pa' e girdi' ni kireb, nib salap ko mathang pogofan. ³² Bay ni thang owchemed ko nifiy. Ma racha'enmed e bay ni pu'og u lan tafenmed, ni dariy be' ni kigimed ra yib ngan'.” I SOMOL e be non.

22

Jerusalem ni i th'ab e pi motochiyel

¹ I non SOMOL ngog ² ni ga'ar, “Fak e girdi', kam faleg rogom ni ngam pufthinnag e re binaw nike suguy e pi'in tathang e pogofan? Mu tamilangnag ngak gubin e pin'en nib sunsonogor nike ngongliy. ³ Mog ko fare nam e n'en ni gu be yog I Gag SOMOL ni Th'abi Tolang: Bochan ni kam thang e pogofan ko girdi' rom ni pire' ma ga be alit nagem ko pi liyos ni ga be tayfan e aram e nge gonowrug u puluwom. ⁴ Gur e bbuch e rom ko pi pogofan nem ma ke alit nigem e pi liyos ni kam ngongliy, ere gur e ke taw ko nep' rom, kam mu'! Aramfan ni kug pag e pi nam yad be minmin ngom miyad be girig ngom. ⁵ Tin ba chugur e binaw nge tin ba palog rom e yad be girig ngom ya ridamur dum'. ⁶ Urngin e tayugang' nu Israel e ke pagan'rad nga gelingrad yad be thang e pogofan. ⁷ Dakriy

bigmed u lan binaw nma liyor ngak e gallibthir rok. Gimed be sasalap ko milekag ma kemang i ta' ngomed ni gimed be gafgownag e pi'in keyim' figirnginrad nge bitir ni kanim' rorad. ⁸ Ke ma'fan e yungi n'en nib thothup u wun'med, ma damur tedfan fare *Sabbath*. ⁹ Boch e girdi' romed e be gathibthibnag ma be t'ar e thin nga daken boch e girdi' ya ngan thang e pogofan rorad. Ma bochi yad e be kay e pin'en ni kanpi' ni maligach ko liyos. Ma boch i gimed e gubin ngiyal' ni yad be gay e chum'er, ni nge gamen e tin yad be ar ar nag. ¹⁰ Bochi gimed e be moleg le'engin e chitamngin. Ma bochi gimed e be kol e ppin u yargel ngar moleged yad ko ngiyal ni yad ba ta'ay. ¹¹ Ma bochi gimed e yad be par e ppin ni gathi le'engirad nge pi le'engin pifakrad ni pumo'on ara pi walagrad ni ppin ni ta'reb e chitamangirad. ¹² Boch e girdi' romed e be fek puluwon ni nge thang e pogofan. Ma boch i yad e be pi' e salpiy ni ku ran fulweg, me yin' e pasent ngay nib pag oren nike mangita' ngorad kefel' rograd riy. Ma kar paged talig." I SOMOL ni Th'abi Tolang e be non.

¹³ "Bay gu pag ba tug nga daken e pi' romed nma moro'ro' u fithik' e yargel nge pi tamathang pogofan. ¹⁴ Gimmed be leamnag nra gu mu' i rin' e tin gu be leamnag ngomed, ma kabay bigmed ni kab falu' ma kabay gelngin ni ku rayag ni fal pa' ngog? I Gag SOMOL e gu be non, ni thin rog e gu ra tay u gil'. ¹⁵ Bay gu werreg e girdi' romed u gubin e binaw nge nam ma bay gu museg ngongolmed ni kireb. ¹⁶ Ma aram e bayi darifan nagmed boch e nam migmed thiyear, machane bay mu nanged ni

Gag SOMOL.”

Jerusalem e thingar ni machalbognag

¹⁷ Me ga’ar SOMOL ngog, ¹⁸ “Fak e girdi’, piyu Israel e dakriy farad ngog. Kar boded e chabung ni alit ko wasey ni *copper*, kobre, *iron*, nge *lead* nike magey ko gini ku’un urfiy e silber riy. ¹⁹ Ere chiney e Gag SOMOL ni Th’abi Tolang, e gu be yog ngorad ni dakuriy farad ni bod e pin’em. Ma bay gu kunuyrad nga ta’bang u Jerusalem ²⁰ ni bod rogon e chabung ni alit ko silber, nge *copper*, *iron*, *lead*, nge kobre’ nike magey u tomuren ni kan dulnguy e nguwachag riy u mit e nifiy makan ki’eg kan fek e tin ke be’ech. Damumuw rog nib gel e bayi ranran nagrad ni bod rogon e nifiy ni ranrannag chabungen nge chuw. ²¹ Arrogon, bay gu kunuyrad ngalan yu Jerusalem, nggu k’eg e nifiy nga tanggirad nggu ranran nagrad ko damumuw rog. ²² Bay ra ranrangad u lan yu Jerusalem ni bod rogon e silber ni yima ranrannag u lan e gin yima tanfiynag riy, ma aram e bay ra nanged ni damumuw rok SOMOL e yad be thamiy.”

Denen rok e pi tayugang’ nu Israel

²³ Miki non SOMOL ngog bayay, ²⁴ ni ga’ar, “Fak e girdi’, mog ngak yu Israel ni but’ rorad e de thothup, ni aram e nggu gechignag u fithik’ e damumuw rog. ²⁵ Pi tolang e kar boded e gamanman ni layon ni yad be gowol nga daken e gamanman ni kar li’ed. Yad e yad ma li’ e girdi’ ngar fiked e salpiy rorad nge tin nib milfan ngorad ban’en, miyad pag e ppin nib pire’ ni dakriy figirngirad. ²⁶ Pi prist e kar th’abed e motochiyel rog ma dakrir tedfan e n’en nib thothup. Ma dakrir gagyel niged

e thil ko tin nib thothup nge tin nde thothup. Ma dakrir machib niked e thil ko tin nde ta'ay nge tin nib ta'ay. Kar feked yathin e *Sabbath*. Ke yan i aw ni girdi' nu Israel e dakrir liyorgad ngog. ²⁷ Ma pi tamal'gun e am nu Israel e kar boded e pilis ni malboch ni yad ma popof e gamanman ni kar li'ed. Yad be mathang pogofan ni bochan e nge yo'or ban'en rorad. ²⁸ Pi profet e yad be mithag e pi den'en ney ni bod e pumo'on ni yad ma upnguy thibngin bang i rungrung ko ma'chaw. Ma pilyeg e changar rorad ngu'ur roged bogi yi'iy ni de riyul'. Yad ma ga'ar thin rok SOMOL ni Th'abi Tolang, machane I Gag SOMOL e dawor gu non ngorad. ²⁹ Pi'in ba'aram nib pire' ban'en rorad e yad ba sasaliyeb miyad ba moro'ro', ni yad be gafgownag e pi'in gafgow make mangita' ngorad ni ngu'ur gafgow niked e milekag. ³⁰ Gu be changarnag be' nrayag ni nge ubung bang i rungrung, nrayag ni nge sak'iy ko yungi n'en nike puth e rungrung riy me ayweg e nam ko ngiyal' ni nge aw e damumuw rog ngay, machane dag pir'eg be'. ³¹ Ma aram e bay gu cheleg e damunuw rog nga dakenrad, bay gu thang owcharad ni bod nra yik'gad ko nify ni bochan e pin'en ni kar rin'ed." I SOMOL ni Th'abi Tolang e be non.

23

Feni ta denen l'agruw i walag ni ppin

¹ I SOMOL e non ngog, ² ni ga'ar, "Fak e girdi', imoy l'agruw i ppin ni yow walag. ³ Nap'an ni kayow bitir, ni yow ma par u lan yu Egypt, miyow par nga gil' e pumo'on, ma aram miyow mang

l'agruw ni' ni yow ma falchuway' ngorow. ⁴ Bin ilal rorow e Oholah* fithingan (Ni be yip fan yu Samaria), ma bin bitir rorow e Oholibah† fithingan (Ni be yip fan yu Jerusalem). Gu le'engiy row ni yow l'agruw, nge yib fakmad. ⁵ Yug aram rogon nib milfan Oholah ngog, ma ka be falchuway' ngak ma ka be lol'oeg e pi ilingen nu Assyria, ⁶ ni bogi salthaw ni kar chuwgad ko mad ni *purple* ni ta'reb rogon, ni bog ni' ni yima ta'farad mab tolang e liw rorad; go' yad picho'ay ni kayad ba pagel ni yad bogi tolang ko pi'in nma yan u os. ⁷ I Oholah e i af u pa' urngin e tayugang' nu Assyria, ni waliy e dawol rok nge alitnag ir ko pi liyos nu Assyria nma tayfan. ⁸ Miki tabab ko n'en ni ki i rin' u Egypt ni i falchuway' ngak, ni aram e gin ni nang e pumo'on riy. Ka nap'an e kabochi rugod, mi i moleg e pi pumo'on ni bod rogon be' ni bpin nma falchuway' ngak. ⁹ Ma ere gu pi' Oholah nga pa' e pi'in nu Assyria ni pi ilngen ni kariyim' ni bochrad. ¹⁰ Miyad luf madan nge par u tamilang, miyad fek pifak ni pumo'on nge ppin, ma aram miyad li' ko saydon nge yim'. Pi'in ni ppin u gubin yang e ur non non nged.

¹¹ “Yug aram rogon ni guy Oholibah ni walagen e n'en nike buch rok, ma ir e rigel boch e atlonglong rok nge chuway' ni i tay ngak nga rogon ni i rin' Oholah. ¹² Ku ir ma dabki wulgo' ni be dawolnag e pumo'on nu Assyria ni yima ta'farad nge pi tayugang', nge salthaw ni kar chuwggad ko

* **23:4** OHOLAH: Fan e re ngachal ney ni Hebrew e tochuch rok fare pin. † **23:4** OHOLIBAH: Fan e re ngachal ney ni Hebrew e tochuch rog e bay rok fare pin.

mad nta'reb rogon nib ga' ra'en, nge pi tolang ko pi'in ma yan u os, ni gubin e picha'ney miyad ba picho'ay ni kayad ba pagel. ¹³ Kug guy nrib thum' ngaru' e kireb rok, ni kab gel e kireb rok ko bin nganni' i walagen.

¹⁴ “Ma i gel fane kireb i yan. Oholibah e guy ya'an e pumo'on nu Babylon ni kan ker nga downgin e rungrung kan achay ko row. ¹⁵ Ni bay e leed u lukngurad nge yung i mad ni kan bachiy u daken lolugenrad, me yib wuran ngan' fa picha' nu Babylon ni pi'in tolang ko girdi'en e yan u os. ¹⁶ Nap'an e yigi guy fapi ya'an e pumo'on, me suguy e darnagar lanyan' me pi e mal'og nge yan ngak fapi pumo'on nga Babylon. ¹⁷ Me yib piyu Babylon ngak ngu'ur moleged. U ra gosgos nigned nib pag rogon nge thiyar me tomur riy me chuwan' nge fanenikayrad. ¹⁸ Me dag downgin u fithik' e girdi' ni yo'or ma go' nnang nib gathar. Ri chuwan'ug rok ni bod ni chuwan'ug rok e bin ilal i walagen. ¹⁹ Miki almarin boch ni i falchuway' ngak, ni bod ngonglen ni kabochi rugod, ni ba'aram ni' i falchuway' ngak u lan yu Egypt. ²⁰ Ridaki wulgo' ni be darngalnag e pumo'on ni tin bagel e darngal rorad ni bod e dongki nge os ni kab pagel.” (²¹ Oholibah, ri kag ba'adag ni ngkum sul ko gafarig rom fa ngiyal'nem ni kag bochi rugod u lan yu Egypt, ni i math e pumo'on riy nga thuthum ma ga par ngagil' e pumo'on.)

Pufthin rok Got nga daken fa bin bitir ko fagal walag

²² “Oholibah, irera' e n'en ni gu be yog ngom i Gag SOMOL ni Th'abi Tolang. Ke chalibam ngak

pi ilngem, machane bay gu gagiyeg nagrad ngar damumuwgad ngom miyad yon'em nga langob. ²³ Bay gu kunuy gubin e tayugang' ni kab pagel ma yad ba picho'ay nge pi'in nib tolang e liw rorad ko pi salthaw nma yan u os u Babylonia ngu Assyria, nge pi ganong ko pi Kaldean nu Pekod, Shoa, ngu Koa. ²⁴ Bay ra chamgad ngom ko lel'och, ni kar feked barba' i salthaw nib ga' ni bay e *chariot* rorad nge *wagon* nma fek e chugum. Yad ra rungrung ko *shield* nge *helmet* ngarbad ron'ed gur nga longob. Ma bay gu pi'em nga pa'rad, ma bay ra puffthin nged gur u rogon e tirorad e motochiyel. ²⁵ Bochan e kug damumuw ngom, ere bay gu pag ngar rin'ed e tin yad be finey ngom u fithik' e damumuw rorad. Yad ra th'ab p'ethingum nge telim miyad thang e pogofan rok pifakam. Arregon, bay ra feked rom pifakam ni pumo'on nge ppin ngar urfiyedrad ni kayad bfos. ²⁶ Bay ra guchthuyed madam miyad fek e machaf nge nunuw rom. ²⁷ Bay gu taleg ngonglem ni kireb nge tin golong e gafarig ni mu tabab ngay u lan yu Egypt. Ma dakuriy bangiyal' ni ga ra sap ngab liyos ara mu leamnag yu Egypt bayay."

²⁸ Irera' e n'en ni yog SOMOL ni Th'abi Tolang: "Bay gu pi'em nga pa' e girdi' ndabum daken ma gab sonogor ngorad. ²⁹ Ma bochan e yad be fananikayem, ma aram e bay ra feked urngin ban'en ni thay parwom riy ngar paged gur ni dakriy e upong u dakenam. Mag par ni kam tamra' ko tin ni um rin'. Darngal rom nge falchuway' ni um tay ngom ³⁰ e ke girengiy e biney nga dakenam. Um falchuway' ngom ko pi nam

mu'um tayfan e liyos rorad ngi i alit nagem. ³¹ Um lek lon ay walagem, ere bay gu pi' ngom ere kap ko gechig ni i unum ngkum unum.”

³² I SOMOL ni Th'abi Tolang e be ga'ar,

“Bay mu unum e n'en ni bay ko kap rok walagem;
nib ga' ma ba to'ar.

Gubin e girdi' ni bay rogned e thin ni kireb ngom miyad be moning nagem;
ya ba sug fare kap.

³³ Ra pingegem ngam ching nga ri gafgowan'um,
ya ba kap ko marus nge magothgoth,
ni fare kap rok Samaria ni walagem.

³⁴ Ngam unum nge par ni kari mlik;
ma ga fek m'ilin nike pilpil,
ngam sesey thuthum ngay.

I Gag SOMOL ni Th'abi Tolang e gu be non.”

³⁵ Irera' e n'en ni be yog SOMOL ni Th'abi Tolang: “Bochan e kampag talig kam pi' ker'um ngog, ere thingar mu fek wenegan e darngal nge falchuway' ni um tay ngom.”

Pufthin rok Got nga daken fagal walag

³⁶ Ga'ar SOMOL ngog, “Fak e girdi', kam fal'eg rogom ni ngam pufthinnag Oholah nge Oholibah? Mog ngorow e pin'en nib sonogor ni kar rin'ew.

³⁷ Da ku rir yul'yul' gow ngog, gamad bmabgol mayow be iling ni yow be tayfan e liyos, ma yow be thang e pogofan ya yow be pi' pifakag ni maligach ko pi liyos. ³⁸ Ma gathi kemus urngin e tin nra ngongliyew. Ra dariyfan nigew ngar ta'aynag e Tempel rog ma dakrir tew fan fare *Sabbath*, ni Gag e gog. ³⁹ Chirofen ni ba'aram nra thangew e

pogofan rok pifakag ngar maligach nigew ko liyos, e ra bow nga Tempel rog ngar dariyfan nagew!

⁴⁰ “Ra tew reb e malwol nga daken reb ni yow be pining e pumo'on nu bang nib orel, marbad. Me maluk fagal walag mar acheyew owcharow miyow nunuw ko churwa' nge bachael. ⁴¹ Ma yow par nga daken bang i sofa ni bfel' ya'an, miyow fal'eg rogon e tebel nga charen nib sug daken ko tin fafalel' ban'en, nib mu'un e *incense* nge gapgip ko *olive* ngay nigag e gu pi' ngorow. ⁴² Senggil rorow e urngin ngiyal' ma ke sug nga lungun e chingaw' ni dakuriy yarmen ya bogi pumo'on nni fekrad u daken e ted. Pi pumo'on ney e ra yuy'ed e bachael nga pa' fagal ppin mar te'eliyaw nigned yow ko te'eliyaw nib gamog. ⁴³ Ma aram mug ga'ar u lanin'ug, pi pumo'on nem e yad be rin' ni bod ni yima rin' ngak be' nma falchuway' ngak ni be' ni bpin nib mabgol nike thay parwon ko iling. ⁴⁴ Ma ur sulsulod ko fagal ppin ngu'ur moleged yow. Ni aram Oholah nge Oholibah ni fagal ppin ni tadenen. ⁴⁵ Pi pumo'on nib mat'aw e yad ra duwgiliy nib kireb e rorow ko motochiyel ni kar th'abew, ni yow be par e pumo'on ni gathi mabgow rorow ma yow be thang e pogofan, ya kemang ba maruwel ngorow ni yow be par ko pumo'on ni gathi mabgol rorow ma ke alitnag e racha' pa' row.”

⁴⁶ Irera' e n'en ni be yog SOMOL ni Th'abi Tolang ni be ga'ar, “Mu kunuy e girdi' ni yo'or ngan gafgow nagrow ko marus min fek gubin ban'en rorow. ⁴⁷ Mu pag e may ngar malang nigned yow min th'eth'abrow ko saydon, min li' pifakrow,

min urfiy e naun rorow nga but'. ⁴⁸ Nggug taleg e puwalag u daken e nam ni ga'ngin. Ngug ginaeng gubin e ppin ndab ku ra ngongliyed e denen ni puwlag ni bod ni ur rin'ew. ⁴⁹ Gimew e gali walag nir — bay mu gafgow gow ko gechig ni labgen e ngongol ni puwlag, migmew fek wenegan e denen romew ni um tew fan e piliyos. Ma aram e bay mu nangew ni Gag SOMOL ni Th'abi Tolang."

24

Ba th'ib' ko lum

¹ U lan e bin ni ragag e rran ko bin ni ragag e pul ko bin ni mereb e duw ni gamad ba kalbus, me non SOMOL ngog, ² ni ga'ar, "Fak e girdi', mu yoloy e rofen ney nga but', ni bochan e irera' e re rran ni pilung nu Babylon e tabab nag e m'ag mael nga Jerusalem. ³ Mog ko girdi' rog nib tatogoplup e re fanathin ni ba'aray, ni Gag SOMOL ni Th'abi Tolang, e gog ni fan ngorad:

Mu tay e th'ib' nga daken e nifiy
ma ga suguy ko ran.

⁴ Mon' yungin nth'abi fel' e ufin nga langgin —
ni lik'ipon nge ay —
mu kum suguy ko yungin ni bfel' e yil nge
ufin.

⁵ Mu fanay e ufin ko bin th'abi fel' e saf;
mu ubung e l'ud nga tan fare th'ib'.

Ma ga lith nge ligil;
mu lith fapi yil nge ufin."

⁶ Ba'aray e n'en ni be yog SOMOL ni Th'abi Tolang: "Fare binaw ko pi'in nib tathang e pogo-fan e ke aw e gafgow ngay! Ri bod rogon ba th'ib' nike mak' t'ay ni danir luk nag. Ngan firik e ufin

riy nga but' ni ta'ta'bang ni dabi magach bang. ⁷ U ni thang e fan u lan fare binaw, machane racha' e de map nga daken e but' ko gin nra upnguy e fiyath; ya map nga daken ba malang. ⁸ Gu pag e racha' u rom, ni gin ni dabiyaq i mithag riy, ni aram e gin ni tolul riy ngog ngalang ni nggu falbiyen."

⁹ Irera' e n'en ni be yog SOMOL ni Th'abi Tolang: "Fare binaw ko pi'in tathang pogofan e ke aw e gafgow ngay! I gag rog e bay gu ufing e l'ud. ¹⁰ Mu kunuy boch e l'ud! Ma ga rupoy nge daromram! Mu lith e ufin nge m'ay ranggin! Ma ga k'ad nad e chogow e yil riy! ¹¹ Ma aram ma ga tay e th'ib' ni dakriy gathon nga daken e achaffin mag pag nge gawel nge row e wasey riy. Ya alit nge t'ay u dow e nge yik' nge chuw. Ma aram e kura be'ech fare th'ib bayay, ¹² machane gathi urngin e t'ay nge alit riy ni ram'ay ko dalamram. ¹³ Jerusalem, ngonglem nib kireb e ke alit nigem ni yug aram rogon ni gu be guy rogon ni nggu machalbog nigem, maka ga be par ni gab alit. Dab kum machalbog bayay nge mda' ko ngiyal ni kam thamiy ga'ngin gelngin e damumuw rog. ¹⁴ I Gag, SOMOL, e gu be non. Ke taw ko ngiyal' ni nggu mithmith. Dab gu fek owcheg ko pi denen rom fa gu dag e runguy ara wurnganug. Bay ni gechig nigem ni fan ko tin kam ngongliy." Fare SOMOL ni Th'abi Tolang e be non.

Bpin rok Ezekiel ni profet ni yim'

¹⁵ Me non SOMOL ngog, ¹⁶ ni ga'ar, "Fak e girdi', bay gu fek rom nib tomgin e cha' ni th'abi t'uf rom. Dariy ban'en ni ngamog riy ara mu yor ara map ba

gaf i lu' u owchem. ¹⁷ Mu yor u lanin'um ma dab mu dag nike kireban'um. Dab mu chuweg e mad u lolgem ara mu luf e sus u em; dab mu upnguy owchem ni nge m'ug nike gafgow lanin'um, ara mu koy ba ggan ni makay e pi'in nma mowaw."

¹⁸ Kakadbul mu'ug nonad e girdi'. Me blayal' riy me yim' le'engig, me rebo rran riy mu gu rin' e tin ni yog ngog. ¹⁹ Me fitheg e girdi', "Mangfan ni ga be ngongol ni arogon?"

²⁰ Mu gu ga'ar ngorad, "I SOMOL e ke non ngog ma keyog ngog ²¹ ni nggu pi' e re thin ney ngomed yu Israel: Kam ufanthin gad nga feni gel fare Tempel. Gimed ba'adag ni ngu'um yaliyed ma gimed be sul ngay, machane SOMOL e bayi m'aynag fan. Ma pi a romed nib bitir ko tabnaw, ni pi'in ni kar magach gad u Jerusalem e bay ni thang e fan rorad u tan e mael. ²² Ma aram e bay um rin'ed e n'en ni kug rin', dab kum upnguyed lolugmed fa mu ked e ggan nma kay e pi'in nma mowaw. ²³ Dab um marod ni dariy e upong u lolugmed fa sus romed fa mu mowaw ara um yorgad. Bay mmaygad nga bang ni bochan e denen romed, bay um gel'gel'gad ngomed. ²⁴ Ma aram e bay gu mang ba pow ngomed; bay um rin'ed gubin e tin kug rin'. I SOMOL e be yog ni nap'an nra buch e ran'ey, migimed nang ni ir fare SOMOL ni Th'abi Tolang."

²⁵ Ke ga'ar SOMOL, "Fak e girdi' chiney e, bay gu fek rorad fare Tempel nib gel nike mang ufanthin rorad nge felfelan', ni ri yad ba'adag ni ngu'ur yaliyed ma yad be sul ngay. Ma bay gu fek rorad pifakrad ni pumo'on nge ppin. ²⁶ Rofen nra gu rin' e biney, ma bay be' nra thay ko riya' nge yib i yog

murung'agen ngom. ²⁷ Ma ka chirofenem me sul lungum ngom ni m'ay ngabang, ma aram e bay um nonad. Irera' kanawo'en ni ga ra mang ba pow ngak e girdi', ma aram e bay ra nanged ni Gag fare SOMOL."

25

Yi'iy nib togopluw nga Ammon

¹ I non SOMOL ngog ² ni ga'ar, "Fak e girdi', mu togopluw ko binaw nu Ammon. ³ Mog ngorad ni ngar motoyilgad ko mang e gu be yog i Gag SOMOL ni Th'abi Tolang: Karim felfelan'gad ni kam guyed ni fare Tempel rog ni kan m'aynag fan, ma kan gathay e but' nu Israel, ma kan fek e girdi' nu Judah nga wuru' e nam ni kalbus. ⁴ Bochan e gimed be felfelan', ma aram e bay gu pag e pi ganong u ba' ni ngek e ted ngar koled gimed. Bay ra n'ufed e *tent* rorad u lan binaw romed ngar pired u rom. Bay ra ked wom'ngin e gek'iy romed miyad unum e milik ni nunmed. ⁵ Fare binaw romed nu Rabbah e bay gu tay ni tafen e kamel, ma ga'ngin fare binaw nu Ammon e bay i tafnay e saf, ma aram e bay mu nanged ni Gag fare SOMOL.

⁶ "Ba'aray e n'en ni be yog SOMOL ni Th'abi Tolang: gimed be way ma gimed be og ngalang ko felfelan'. Ni gimed be fananikan e nam nu Israel. ⁷ Bochan ni kam yodromgad, ma aram e bay gu pi'med nga tan pa' boch e nam ngu'ur moro'ro'gad romed miyad be fek e tiromed u yargal. Bay gu thirifmed u but' nge dabkiyag ni mmanged reb e nam fa mu tafned reb e binaw. Ma aram e bay mu nanged ni Gag fare SOMOL."

Yi'iy nib togopluw nga Moab

⁸ I SOMOL ni Th'abi Tolang e ke ga'ar, "Bochan e keyog yu Moab ni yu Judah e ba ta'reb rogon ko gubin e pi nam, ⁹ ere aram fan ni bay gu pag fapi binaw ni yad ma yoror ko mathil nu Moab ngeb e cham ngorad, nib mu'un fapi binaw ngay ni fafalet' — yu Beth Jeshimoth, Baal Meon, ngu Kiriathaim. ¹⁰ Bay gu pag fapi ganong u ba' ni ngek e ted ngar koled yu Moab, nib mu'un yu Ammon ngay, ya nge par yu Moab ni gathi ku ir reb e nam. ¹¹ Bay gu gechignag yu Moab, ma aram e bay nanged ni Gag fare SOMOL."

Yi'iy nib togopluw nga Edom

¹² I SOMOL ni Th'abi Tolang e ga'ar, "Girdi' nu Edom ke pag rogon e falbiy ni karted nga Judah, ma re falbiy nem e ke girengiy e kireb nga daken yu Edom ni dariy n'umngin nap'an. ¹³ Ere chiney e gu be yog ni aram e nggu gechignag yu Edom nggu thang mit gubin e girdi' nge gamanman u rom. Bay gu tay ni dakriy e wulgo' riy, ni nge tabab ko binaw nu Teman nge mada' ko binaw nu Dedan, ma girdi' e bay ni li'rad u fithik' e mael. ¹⁴ Girdi' rog nu Israel e bay ra fabiygad u Edom ni fan ngog, me thamiy yu Edom gelngin e damumuw rog u pa'rad. Yu Edom e bay ra nanged amithun e falbiy rog." I SOMOL ni Th'abi Tolang e be non.

Yi'iy nib togopluw nga Filistia

¹⁵ I SOMOL ni Th'abi Tolang e ga'ar, "Piyu Filistia e yug ra puthuyed e falbiy ngak e pi to'ogor rorad ngar gafgow nigedyad u fithik' e fananikan rorad.

25:12 25:12–14 Ezk 35; Isa 34; 63:1–6; Jer 49:7–22; Amo 1:11–12; Oba; Mal 1:2–5

¹⁶ Ere gu be yog ni bay gu cham ngak piyu Filistia nggu thirifrad u but'. Bay gu thang mit gubin e girdi' ni magach u rom ko tafel'fel' u Filistia.

¹⁷ Bay gu gechig nagrads nib almarin nge mus nga rogon e falbiy rog ngorad. Bay ra thamiyed e damumuw rog. Ma aram e bay ra nanged ni Gag fare SOMOL."

26

Yi'iy nib togopluw nga Tyre

¹ Rofen ni som'on ko pul, ko bin ragag nge ta'reb e duw ni gamad ba kalbus, me non SOMOL ngog.

² Ni ga'ar, "Fak e girdi', irera' e n'en ni be felfelan' e girdi' nu lan e binaw nu Tyre ngay. Yad be tolul ni be lungrad, 'Ke puth yu Jerusalem! Dakuriy gelngin ko siyobay! Dakriy e ngiyal' nra magawon nagdad.'

³ "Ere chiney, e ba'aray e n'en ni Gag SOMOL ni Th'abi Tolang e gu be yog: I gag e to'ogor rom, gur fare binaw nu Tyre. Bay gu fek bo'or e nam i yib nge cham ngom, ni bay rabad ni bod e n'ew u maday. ⁴ Bay ra gothgotheyed e rungrung ko binaw rom miyad buthug nga but' e pi wulyang ni tafen e damit riy. Ma aram e bay gu walguy nge chuw gubin e fiyath nggu pag ni ta'ab malang ni dakriy ban'en u daken. ⁵ Pi ta fita' e bay ur gil'aded e nug rorad u daken, u rom ko gin ba suwon riy u lan e day. I Gag SOMOL ni Th'abi Tolang e gu be non. Ma fapi nam e bay ra feked e chugom rok yu Tyre u yargal, ⁶ ma saydon rorad e bay ra chamgad ngay ngar li'ed e pi'in nma par ko

yochi binaw u dap'el'ay. Ma aram e bay ra nanged ni Gag fare SOMOL.”

⁷ I SOMOL ni Th'abi Tolang e be ga'ar, “Bay gu fek i yib ba pilung ni ir e th'abi gel gelngin u fithik' uringin e pilung ni Nebukadnezzar nu Babylonia — ni nge mael nga Tyre. Bay i yib u lan e lel'och nib mu'un barba i salthaw ngak nib ga', nge os nge *chariot*, nge girdi'en e yan u os. ⁸ Pi'in yad ma par u lan e yochi binaw u dap'el'ay e bay ram'ad u fithik' e mael. Pi to'ogor e bay ra kired e Ira' ngar ubunguyed e but' riy, miyad ngongliy e rungrung nib gel ni nge mang rungrung rorad. ⁹ Bay ra buthuged e yungi rungrung rom ko ren ni fen e buth rungrung miyad buthug nga but' e wulyang ni tafen e damit rom nga yulay i wasey. ¹⁰ Pi os rorad nib yo'or e bayi pug e fiyath ngalang ni bod bang i manileng ni tharaymed. Ma lingan e os rorad ni be girengiy e waygon nge *chariot* e bay i rurug e rungrung romed ko ngiyal' ni bay rabad u langan e garog ko fare binaw nike mogothgoth. ¹¹ Pi girdi'en e yan u os e bay ra thelapgad u daken e yupa' i kanawo romed', miyad li' e girdi' romed ko saydon rorad. Pin'en nib gel ni kam suweged ngalang e bay ron'ed nga but'. ¹² Pi to'ogor romed e bay ra feked gubin e machaf romed nge pin'en ni gimed ma pi' ni chuway'. Bay ra buthuged nga but' e pi rungrung romed miyad bilig e pi naun romed ni fafelel'. Bay ra feked e malang nge ren nge gubin chabungen nga non' nga maday. ¹³ Ma bay gu taleg e pi tang ni gimed ma yin', mu gu m'aynag lingan e musik romed ni *harp*. ¹⁴ Bay gu pag ta'ab malang u but' ndariy ban'en u daken ni

aram e gin bay i gil'ad e pi tafita' e nug rorad riy. Fare binaw e dariy bi'id ni ku yira ubung. I Gag SOMOL ni Th'abi Tolang e gu be non."

¹⁵ Fare SOMOL ni Th'abi Tolang e ba'aray e n'en ni yog ko fare binaw nu Tyre: "Nap'an ni bay ni kolek, ma girdi' ni yad ma par u dap'elay e bay ra digowgad nga laman e gogo' ko pi'in ni yibe thang e fan rorad." ¹⁶ Gubin e pilung ko pi nam u dap'el'ay e bay ra luwgad nga but' u tagil'rad. Bay rabad ra lufed e thal ni wuru' e mad rorad nge mad rorad ni kan sisyunag miyad par nga daken e but' ni yad be t'on. Bay ra pired nike puw e marus rorad ko n'en nike buch rom miyad par ni dabkiyag ni ngar talgad ko t'on. ¹⁷ Bay ron'ed e re daloloy' ni ba'aray ni fan ngom:

Fare binaw nib gilbugwan e ke mogothgoth!
Pi barkow riy e kan wolguy ke chuw u maday.
Girdi' ko re binaw ney e ur gagiyeg niked e day
ngu'ur k'aringed e marus ko gubin e pi'in ni ur
pired u dap'el'ay.

¹⁸ Machane chiney nike mogoth yu Tyre,
e pi donguch u maday e be durru',
e girdi' riy e kar ngatgad ko binem e riyā'.
yad be dada' ko marus."

¹⁹ I SOMOL ni Th'abi Tolang e be ga'ar: "Bay gu tem ni dakriy e fel' rom ni bod e binaw nike mogothgoth ni dakriy be' nma par riy. Bay gu thareyem ko day u t'ay e regur. ²⁰ Ma aram e bay gu l'oegem nga'ar ko fayleng ko yam' ngam pired fapi girdi' ni urmed kakrom. Bay gu tem u rom ko fare fayleng u tan e but' u fithik' e tin ke mogoth ni dariy n'umngin nap'an, ni nge mang gimed e pi'in ni karm'ad e ngu'um puruy'gad. Ma aram ma ga

par ni gab binaw ni dakriy be' riy ma dabkiyag ni ngam sul ko gin ummoy riy ko fayleng rok e pi'in nib fos. ²¹ Bay gu tem ngam mang ba pow ko marus, ma aram ma ga mus u rom. Bay i changar nigem e girdi' ma dab kun pir'egnem bi'id." Fare SOMOL ni Th'abi Tolang e be non.

27

Ba daloloy' ni fen yu Tyre

¹ I ga'ar SOMOL ngog, ² "Fak e girdi', mu daloloy'nag yu Tyre, ³ ni fare binaw ni bay u marichilen e day nma siyobay ngak gubin e girdi' nma par u dap'el'ay. Mog ko fare binaw e n'en ni be yog SOMOL ni Th'abi Tolang;

"Tyre, kam uf nga fani fel' falngim.

⁴ Tafnam e day.

Pi'in ra toyed gur e rachameyed gur ni ga bod ba barkow ni bfel'usun;

⁵ Ra faned e gek'iy ni *fir* ni yib ko Burey nu Hermon ni nge mang palang

nge bake gek'iy ni *cedar* nu Lebanon ni wulyang rom.

⁶ Ra feked e gek'iy ni *oak* u Bashan ngar ngongliyed ni yap';

Miyad ngongliy e faraf rom ko gek'iy ni *pine* nu Cyprus

Min nunuw nagem ko *ivory*.

⁷ Lay rom e ni ngongliy ko mad ni wech,

Ni *linen* nni sisyunag u Egypt,

Nib m'ug.

Tabogbog rom e ni ngongliy ko kire ni th'abi fel',

Nib ra'en *purple* nni fek ko donguch nu Cyprus.

⁸ Pi girdi'en e maman rom e girdi' ko binaw nu Sidon ngu Arvad.

Pi pumo'on rom nib salap e yad e sala.

⁹ Pi salap ko dumow ban'en ko fare barkow e bogni' nu Byblos ni bfel' rogon nni sukul nagraad. Urngin e sala ko barkow e yad be siyobay u lan e kantin rom.

¹⁰ "Salthaw nu Persia, ngu Lydia ngu Libya e yad be maruwel ni salthaw rom. Tafen e salthaw rom e kar the'ed riy ngalang e *shield* nge urwach rorad. Er e picha' ni ka ra gil naged bugwam.

¹¹ Salthaw nu Arvad e ur matanaggad ko yoror rom, ma pumo'on nu Gammad e ur matanagiyed e wulyang ni tafen e damit rom. Ra the'eth e *shield* rorad ko rungrung rom. Er e picha' nra fal'egged ya'am.

¹² "Um siyobay u lan yu Spain ngu'um fek e silber nge wasay nge kobre', nge *lead* ni puluwon e tirom ban'en. ¹³ Ku u mu siyobay u Greece, Tubal, ngu Meshek ngu'um thilyeg e tirom ban'en ko sib nge tin kan ngongliy ko wasay ni *bronze*.

¹⁴ Um pi' e tirom ban'en ni chuway' ni fan ko os ni yima maruwel ngay, nge os ni yima fanay ko mael, nge dongki ni yib u Beth Togarmah. ¹⁵ Girdi' nu Rhodes e um thilyeged e chugom; ma girdi' ko pi binaw u dap'eday e ra pi'ed ngom e *ivory* nge *ebony* ni muthilyeg ko tirom ban'en.

¹⁶ Girdi' nu Syria e ra chuwi'yed e chugom rom nge ku boch ban'en rom. Ra pi'ed puluwon e chugom ngom ni *emerald*, mad nib ra'en *purple*, mad ni kan sisyunag, mad ni wech, *coral*, nge *rubies*.

¹⁷ Judah ngu Israel e ra pi'ed puluwon e chugum rom ni *wheat*, *honey*, gapgip ko *olive*, nge *spices*.

18-19 Girdi' nu Damascus e ra chuw'iyed e chugom rom nge tin nni ngongliy ko nam rom. Ra pi'ed puluwon ni wayin nu Helbon nge bunu'en e saf nu Sahar. Ra thilyegned bmit e wasey nge *spices* ko tirom e chugom. ²⁰ Girdi' nu Dedan e ra thilyeged yuyangi blangkit ni fen e sedal ni puluwon e tirom e chugom. ²¹ Yu Arabia nge pi tagagiyeg ko nam nu Kedar e ra pi'ed puluwon e chugom rom ni saf nge pifak e saf nge kaming. ²² Girdi' nma siyobay u Sheba ngu Raamah era thilyeged e churwa', gol nge tin th'abi fel' e *spice* ko tirom e chugom ni ga be pi' ni chuway'. ²³ Binaw nu Haran, Kanneh, ngu Eden nge pi ta siyobay u Sheba nge binaw nu Isshur, ngu Chilmad — e yad gubin ni um thilyeged e chugom. ²⁴ Ra falchuway'gad ngom ko tin totolang puluwon e mad, mad nib ra'en *purple*, nge mad ni kan sisyunag, nge yungi karpet nib mat ra'en, nge yul' i gaf nge tal ni kan firgiy ni bfel' rogon. ²⁵ Barkow ni gagang' e be fek e chugum rom ko yungi n'en nib t'uf ni nge yan ngay.

“Kambod bbarkow u maday

Nike sugnag e chugom nib tomal.

²⁶ Nap'an nra fekem e pi'in yad ma mamaniyem nga feth, me cham e nifeng ko ngek nge bilig e barkow rom u rom nib palog ko binaw.

²⁷ Ma urngin ban'en u daken e barkow e ra malog u maday — ni chugom rom nib totolang puluwon,

Nge sala ko barkow,

Nge pi salap i chamey ban'en u barkow, nge pi'in tasiyobay,

Gubin e salthaw u daken e barkow —
Yad gubin nra maloggad u maday

U nap'an ni pil e barkow rom.

²⁸ Tolul ni be tay e salthaw ni yad be lumoch
E be taw lamrad nga arow.

²⁹ “Gubin e barkow ma kann’ag, ma gubin e sala
ma ke yan nga arow.

³⁰ Ur yor niged gur nib gel,
Miyad be yon’ e fiyath nga daken lolugrad ngu’ur
leplepgad u fithik’ e awat.

³¹ Ra puyed piyen lolugrad ni fan ngom
Miyad yon’ e mad ni tutuw.

Ma yad be yor ni kari taganan’rad.

³² Miyad dololoy’ nigem:

‘Tyre, mini e rayag ni ta’reb rogon ngom,
Ni chiney nike math gulngam u maday?’

³³ Nap’an nra yan e pi chugom rom ni ga ma
falchuway’ ngay nge th’ab e day,

Ni bay riy gubin e tin ba t’uf ko gubin e nam.

Pi pilung e ke yo’or bogi ban’en rorad

Ni bochan e chugom rom ni falel’.

³⁴ Ma chiney e ga bay u lan e day ni kam pil;

Kam ligil nga t’ay e regur.

Chugom rom nge urngin e pi’in ni ur maruwelgad
rom e kar uned ngom ko malog u maday.’

³⁵ “Urngin e pi’in yad ma par u dep’eday e ra
gin gad ko tin ke buch rom. Mus ko pilung rorad
ma ke digow, nike gagyel e marus u owcharad.

³⁶ Kam malog ni dabkum sul bi’id, ma pi tasiyobay
u ga’ngin e fayleng e kar digowgad, ma kar rusgad
nrichey me buch rorad e tin ke buch ngom.”

28

Yi'iy nib togopluw ko pilung nu Tyre

¹ I SOMOL e non ngog. ² Ni ga'ar, "Fak e girdi', mog ko en ni be tay murung'agen yu Tyre, e n'en ni gu be yog ngak, I Gag, SOMOL ni Th'abi Tolang: Kam langlang ngalang ko ufanthin, ga be yog ni gur reb e got. Ga be yog ni gab got ni ka mu par nga tagl'im ni tagil' e pilung, nib liyegem e day. Rayag ni ngu'um dake gab got, machane dangay, ya gab girdi' gathi bod rogom ba got. ³ Leam rom e gab llowan' ngak Danel, ndariy ban'en nrayag i mithag rom. ⁴ Ni gonop rom nge fanam salap e ke gagiyegnag ka mu fla'ab ko gol nge silber. ⁵ Ni ri gab salap u rogon i tanameg e siyobay nge rogon ni be yib e win ngom riy. Ka ri puw ufam nga fani yo'or ban'en rom!

⁶ "Ma aram e chiney e Gag SOMOL ni Th'abi Tolang e gu be ga'ar: Bochan ni ga be learnag ni ga bod feni llowan' ba got, ⁷ ma aram e bay gu pi' e to'ogor nib buchan' nge cham ngom. Bay ra gath-eyed urngin e pin'en ni fafelel' ni mu thognag ko salap nge gonop rom. ⁸ Bay ra li'ed gur ngamum' miyad tharbegem nga maday nike mang low rom. ⁹ Nap'an ni yad ra yib ni ngar li'ed gur, ma kag ra yog ni gur reb e got? Nap'an ni ga ra sabliy e pi'in ngar thanged e pogofan rom, ma gab girdi' gathi gur reb e got. ¹⁰ Ga ra yim' ni bod ba pilis u pa' e milekag ni dar nanged got. I Gag SOMOL ni Th'abi Tolang e kugog."

Mul ni tay e pilung nu Tyre

¹¹ Maki non SOMOL ngog bayay. ¹² Ni ga'ar, "Fak e girdi', nge kireban'um ko n'en ni nge buch ni be

sonnag e pilung nu Tyre. Mog ngak ni gag SOMOL ni Th'abi Tolang e gu be ga'ar: Immoy bingyal' ni gur e un guy rom e tin bfel' ban'en. Ni rogon fanam picho'ay nge fanam gonop! ¹³ Ku'um par u Eden, ni fare gi milay' rok Got, ni um nunuw ko urngin mit e churwa' nib totolang puluwon: *Rubies nge diamonds; topaz, beryl, carnelian, nge jasper; sapphires, emeralds, nge garnets.* Immoy e nunuw rom ni go' gol. Nni ngongliy ni fanam fa rofen nni sunmiyem. ¹⁴ Gu tay ba engel nib kandugwen ni nge matanagiyem. Um par u daken e burey rog nib thothup mu'um man u fithik' e malang nib galgal ra'en nib totolang puluwon. ¹⁵ Gafarig rom e bfel' ko ngiyal' ni ba'aram nni sunmegem nge yan i mus ko ngiyal' ni mu tababnag e kireb. ¹⁶ Kam mit ko falchuway' nge chuway', ni aram e ren'en ni waliyem ko cham nge denen. Aram mug tharbogem ni ngam chuw ko burey rog nib thothup, ma fare engel ni i matanagiyem e langem ngam chuw u fithik' fapi malang nib galgal raen. ¹⁷ U mu ufanthin nga fanam picho'ay, ma fenam gamog e gagiyeg nagem ngam ngongol i balyang. Ni arfan ngay ni kug tharbegem nga but' kug pagem ni ngam mang ba magin ni nge ginaeng boch e pilung. ¹⁸ Bochan e pi asalap ni um rin' ko falchuway' nge chuway', ma aram e yungi tagil' e meybil rom e ke mogothgoth. Ere nggup' e nifiy ko fare binaw nge mo'oruf nga but'. Gubin e pi'in yad be yaliyem e yad be guyem ni ga be lul' i yan nga but' ni kam ngal' ni owat. ¹⁹ Gur e kamchuw, ni dab kumsul bi'id, ma gubin e nam nike nangem e kar

digowgad, nrichey miyad un ngom ko gafgow.”

Yi'iy nib togopluw nga Sidon

²⁰ I SOMOL e ga'ar ngog, ²¹ “Fak e girdi’, mup nga owchen e binaw nu Sidon e kireb rok. ²² Mog ko girdi’ u rom ko mang e gu be yog I Gag SOMOL ni Th’abi Tolang u murung’agrad: Sidon, I gag e to’ogor rom; girdi’ e bay roged e sorok ngog ni bochan e tin kug rin’ ngom. Bay ra nanged ni Gag SOMOL, u nap’an ni gu ra dag fanag thothup ko gechig ni gu ra tay ngak e pi’in yad ma par rom. ²³ Bay gu pag e liliy nga dakenam mu gu gagiyeagnag nge yan e racha’ ni lul’ u lan e yupa’ i kanawo’ rom. Bay ni og ngom u gubin raba’, ngan li’ e girdi’ rom ngarm’ad. Ma aram e bay mu nanged ni Gag fare SOMOL.”

Bay ni tow’athnag yu Israel

²⁴ I SOMOL e ga'ar, “Dakriy reb fapi nam nib chugur ni i togopluw nga Israel ni ku rayag ni mang ba rachangal fa makankan ni nge gafgow-nag yu Israel. Ma aram e bay ra nanged ni Gag fare SOMOL ni Th’abi Tolang.”

²⁵ I SOMOL ni Th’abi Tolang e ga'ar, “Bay gu fulweg e girdi’ nu Israel ko pi nam ni gu weregrad ngay. Ma gubin e nam ni yad ra nang ni gub thothup. Girdi’ nu Israel e bay ra pired u daken e but’ rorad, ni fare nam ni gu pi’ ko tapigpig rog i Jakob. ²⁶ Bay ra pired u rom ndabi buch ban’en rorad. Ma bay ur toyed e naun ma yad be ngongliy yung i milay’ ni *grape*. Bay ggechignag urngin e pi’in yad bbuguliyoror ni ur togopluwgad ngorad, me par yu Israel ni yad ba muduwgil. Ma aram e bay ra nanged ni Gag SOMOL ni Got rorad.”

29

Yi'iy nib togopluw nga Egypt

¹ U lan e bin ragag e duw ko bin ragag e pul, ko rofen ni ragag nge l'agruw e rran ko pul, ni gamad ba kalbus me non SOMOL ngog ni ga'ar, ² "Fak e girdi', mu togopluw ngak fare pilung nu Egypt. Mog rogon e gechig ni bayi aw ngak nge ga'ngin e nam nu Egypt. ³ Mog ni irera' e n'en ni be yog SOMOL ni Th'abi Tolang ngak e pilung nu Egypt: I gag e to'ogor rom, i gur ere gayuch nir, ni ga ma thig u lan e lul'. Ga be yog ni lul' ni Nile e bmil suwon ngom ma gur e mu sunmiy. ⁴ Bay gu the' ba lam nga yododam mu gu l'oeg e nig ko lul' rom nge gabael ngom. Ma aram e bay gu girngiyem nga talang ngam chuw ko fare lul' ni Nile, nib mu'un fapi nig ngay ni kar gabaelgad ngom. ⁵ Bay gon'em nge fapi nig ni yad gubin nga daken e ted. Downgim e bay i aw nga daken e but' nge par ni dab ni k'eyag. Bay gu pi' ko arche' nge gamanman ni ggan rorad. ⁶ Ma aram e bayi nang gubin e girdi' nu Egypt ni Gag fare SOMOL."

Be ga'ar SOMOL, "Piyu Israel e gur yu Egypt e be pagan'rad ngom ko ayuw, machane kab gel bochi ley i ren nib wod ngom. ⁷ Nap'an ni yad ra genam ngom ni ngam aywegrad, mag m'ing u lukngum ngam rog nga yinupenrad mag dol' nagraad. ⁸ Ere chiney, e Gag fare SOMOL ni Th'abi Tolang, e gu be yog ngom ni bay gol'oeg e girdi' ngar chamgad ngom ko saydon, ngar thanged owchen e girdi' rom nge gamanman rom. ⁹ Yu Egypt e bayi par ni

dakuriy e fel' riy ni dakuriy ban'en riy. Ma aram e bay mu nanged ni Gag fare SOMOL.

“Bochan e ga be yog ni lul' ni Nile e suwom me gur e mu sunmiy, ¹⁰ ma aram e nggu mang to'ogor rom nge to'ogor ko lul' rom ni Nile. Bay gu tay ga'ngin yu Egypt nge par ndakuriy ban'en u daken, ni tabab ko binaw nu Migdol u lan e lel'och nge mada' ko binaw nu Aswan u lan e yimuch, nge yan i taw ko mathil u Sudan. ¹¹ Dariy ba girdi' ara ba gamanman nra yan u rom. Aningeg i ragag e duw ni dakuriy ban'en nra par u rom. ¹² Bay gu gagiyegnag yu Egypt nge par ni ireram e re nam ni th'abi kireb u lan e fayleng. Aningeg i ragag e duw nra par e binaw nu Egypt nike kireb, nib gel e kireb riy ko yug binaw. Bay gu gagiyegnag yu Egypt ngar milethaygad. Bay ra milgad nga gubin e nam ngar pired u fithik' yug boch e girdi'.”

¹³ I SOMOL ni Th'abi Tolang e be ga'ar, “Rachuw angeg i ragag e duw mag fulweg yu Egypt ko fapi nam ni gu weregrad riy, ¹⁴ ma gu pagrad ngar pired u ba' ni yimuch yu Egypt, nri gin taferad. Yad ra par u rom ni yad ba nam nib waer lungrad, ¹⁵ ni ir e th'abi waer u fithik' urngin e lung, ma dakuriy bangiyal' ni yad ra tay suwon yug boch e nam. Bay gu ta'rad nde ga' farad ni dabku ra bunggad ni ngar t'ared reb e nam nga tan e lung rorad. ¹⁶ Israel e dakuriy bangiyal' ni yad ra pag e taga' ngorad ko ayuw. N'en ni buch ngak yu Egypt e bay i puguran ngak yu Israel feni balyang ni i toer ngorad. Ma aram e bayi nang yu Israel ni Gag SOMOL ni Th'abi Tolang.”

Nebukadnezzar ni Pilung ni bayi kol yu Egypt

¹⁷ Rofen ni som'on ko bin m'on e pul ko duw ni rliw' nge medlip ni gamad ba kalbus me non SOMOL ngog. ¹⁸ “Fak e girdi', Nebukadnezzar ni Pilung nu Babylon e ke m'ag e mael nga Tyre. Ke gafaliy e salthaw rok kar feked e chugom ni rib tomal ni be meligich u daken lolugenrad ke modro' nagraad ma ke fath e biyach u porad, machane Nebukadnezzar nge salthaw rok e de yag nra koled yu Tyre. ¹⁹ Ere chiney e irera' e n'en ni gu be yog i Gag SOMOL ni Th'abi Tolang: aram e nggu pi' fare but' nu Egypt nga pa' Nebukadnezzar ni Pilung. Bayi fek u yargal e chugom nge machaf riy nge gubin e felel' nu Egypt nge mang puluwon e salthaw rok. ²⁰ Bay gu pi' yu Egypt ngak nge yan nga puluwon e maruwel nike tay, ni bochan e gag e gol'oeg e salthaw rok. I Gag SOMOL ni Th'abi Tolang e gu be non.

²¹ “Ezekiel, nap'an nra waer yu Egypt, mug gel-nag e girdi' nu Israel, ma bay gu pi' gelngim ni nge yag ni mu non ngorad. Ma aram e bay ra nanged ni Gag fare SOMOL.”

30

I SOMOL ni bayi gechignag yu Egypt

¹ Me non SOMOL ngog bayay. ² Ni ga'ar, “Fak e girdi', mu yi'iy ngamog e n'en ni gu be yog i Gag SOMOL ni Th'abi Tolang. Ni ngam tolulnag e pi thin ney.

Rran ko marus nib ga' e be yib!

³ Ke chugur fare rran, ni fare rran rok SOMOL, nib rran ni ba lumolang ma ke ngolol e riya' nga daken e pi nam.

⁴ Bay ni mael u Egypt
 ma bilig t'ay e gafgow e ngan tay u lan yu Ethiopia.
 Ba yo'or e girdi' ni yira li' nge yim' u lan yu Egypt;
 Bay ni giliwnag re binaw nem min fek talin;
 min fek gathon u yargal
 min pag ni dakriy ban'en riy.

⁵ “Re mael nem e ku ra thang mit e salthaw nni fengrad u Ethiopia, Libya, Lydia, Arabia, Kub, nge ku boch e tin gadad ngabang e girdi’.”

⁶ I SOMOL e ga'ar, “I tabab u Migdol u lan e lel'och nge yan nge mada nga Aswan ko yimuch, e ni li' gubin e pi'in yad gelngin yu Egypt riy u fithik' e mael. Re raba' i salthaw nma uf yu Egypt ngay e bay ni thangrad. I Gag SOMOL ni Th'abi Tolang e gu be non. ⁷ Fare nam u fithik' e pi nam nu fayleng e ri bay nn'ag, ma pi binaw riy e bay ni pag ni dakriy tilwen u but'. ⁸ Nap'an ni gu ra yip e nifiy nga Egypt nge yim' gubin e pi'in ni gelngin e re binaw nem, ma aram e bay ra nanged ni Gag fare SOMOL. ⁹ Nap'an nra taw ko re rran nem ni kan kirebnag yu Egypt, ma bay gu pi' e mal'og u barkow ngranod ra puged e girdi' nu Ethiopia ni darir na'abgad, ma aram e ri bay rrusgad. Ni re rran nem e be yib!”

¹⁰ I SOMOL ni Th'abi Tolang e be ga'ar, “Bay gu maruwel ngak Nebukadnezzar ni Pilung u Babylon ni nge museg e fla'ab rok yu Egypt. ¹¹ Ir nge salthaw rok nib yargael e bay rabad ra wodmang-gad u lan binaw. Bay rchamgad nga Egypt ko saydon, nge sug daken ko ldow. ¹² Bay gu mlik'nag e lul' ni Nile mug tay yu Egypt nga tan pa' e girdi' nib kireb e leam rorad. Pi melekag e bay

ra wodmanggad u ga'ngin yang fare nam. I Gag SOMOL e gu be non.”

¹³ I SOMOL ni Th'abi Tolang e be ga'ar, “Bay gu kirebnag e pi liyos nge pi got ni de rriyul' u lan yu Memfis. Ma bayi par ni dakriy be' ni nge gagiyegnag yu Egypt, mu gu k'aring e marus ngak urngin e girdi' riy. ¹⁴ Bay gu pingeg e lan yimuch u Egypt nge par ni dakriy ban'en riy mu gup' e nifiy ko fare binaw nu Zoan ko lel'och. Mug gechignag fare binaw ni Thebes ni ireram e tochuch. ¹⁵ Bay gu pag fare binaw nu Pelusium, ni matanagen yu Egypt, nge thamiy e damumuw rog nib gel. Mug gathey e tatalin yu Thebes. ¹⁶ Bay gup' e nifiy nga Egypt, ma yu Pelusium e bay ra leplepgad ko amith. Yoror nu Thebes e bayi puth nga but', me aw e girdi' nu Memfis nga fithik' e marus. ¹⁷ Pi'in pagel ko pi binaw nu Heliopolis ngu Bubastis e yad ra yim' ko mael, ma tin ni magach e girdi' e yira fek ni kalbus. ¹⁸ Bayi aw e lumor nga daken Tahpanhes u nap'an ni gu ra kirebnag gelngin yu Egypt mu gu m'aynag gelnginrad ni ri yad ba uf ngay. Ra upnguy bang i manileng daken yu Egypt; ma gubin e girdi' u lan e pi binaw riy e bay ni fekrad ni kalbus. ¹⁹ Nap'an ni gu ra gechignag yu Egypt ni aray rogon, miyad nang ni Gag fare SOMOL.”

Gelngin fare pilung nu Egypt ni puth

²⁰ Bin medlip e rran ko bin m'on e pul ko re duw ni ragag nge ta'reb ni gamad ba kalbus, me non SOMOL ngog, ²¹ ni ga'ar, “Fak e girdi', kug t'ar pa' e pilung nu Egypt. Ma dariy be' ni m'ag e mad ngay ara ichifnag nge yag ni gol ngki yib

gelingin ni ngki kol e saydon bayay. ²² Aram e chiney e ba'aray e n'en ni gu be yogi Gag SOMOL ni Th'abi Tolang: I gag e to'ogor ko pilung nu Egypt. Bay gu t'ar pa' ni ruw raba' — ni ba' ni kaffel' nge ba' ni kan t'ar — bayi mul e saydon u pa'. ²³ Aram e nggu wagagaynag e girdi' nu Egypt u ga'ngin e fayleng. ²⁴ Ma aram e bay gu gelnag pa' e pilung nu Babylon nge gel mu gu tay e saydon rog nga pa'. Machane bay gu t'ar pa' e pilung nu Egypt, nge gel'gel' nge yim' u p'eowchen e pi to'ogor rok. ²⁵ Arrogon, bay gu mo'waernag mug galnag e pilung nu Babylon. Nap'an ni gu ra pi' e saydon rog ngak ma bayi sapeg nga Egypt, ma gubin e girdi' ni bayi nang ni Gag fare SOMOL. ²⁶ Bay gu wereg girdi'en yu Egypt u fayleng i yan. Ma aram e yad ra nang ni Gag fare SOMOL."

31

Yu Egypt nni ta'rebnag rogon ko gek'iy ni cedar

¹ U lan e bin m'on e rran ko pul ni dalip ko re duw ni ragag nge ta'reb ni gamad ba kalbus, me non SOMOL ngog. ² Ni ga'ar, "Fak e girdi', mog ko pilung nu Egypt nge girdi' rok:

Uw fani gel gelngim!

Mang e gu ra ta'reb nagem ngay?

³ Ga bod e gek'iy ni *cedar* u Lebanon,

Nrib fel'usun nib taglul' papa'ngin,

Nib ke gek'iy nib n'uw nike tun ko manileng.

⁴ Bay e ran ni be ilalnag,

Ma pi lul' ni be yan u tan e but' e be durwi'iy.

Yad be tarannag e gin bay fare ke gek'iy riy

Ma yad be pi' e ran be yan nga urngin kaen e gek'iy
u lan e loway.

⁵ Bochan e rib fel' rogon ni be fek e ran,
Me ilal nge n'uw nib tolang ngak urngin kaen e
gek'iy.

Ma rib dib'ag papa'ngin mab nun'uw.

⁶ Gubin mit e arche' nrabad ra toyed tafen pi-
fakrad nga papa'ngin,
Gamanman ni malboch e rabad ra gargeleged
pifakrad nga tanggin.

Pi nam nu fayleng e urgifgad ko taglul' riy.

⁷ Rib fel' ya'an fare ke gek'iy —

Ya rib n'uw kaen, ma rib nun'uw papa'ngin.

Likngin e ke yan nga'ar kedad ko ran u tan e but'.

⁸ Dariy e gek'iy ni *cedar* u milay rok Got nra ta'reb
rogon ngay.

Dariy e gek'iy ni *fir* aramrogon papa'ngin,

Ma dariy e gek'iy ni *sycamore* ni aramrogon
pa'ngin.

Dariy e gek'iy u milay' rok Got ni aram fani fel'
ya'an.

⁹ Kug ngongliy ni bfel'usun nib yo'or papa'ngin
nike gerer.

Gubin e gek'iy nu Eden u milay' rok Got nike
awan' ngay.

¹⁰ "Aram e ba'aray e n'en ni be yog SOMOL ni
Th'abi Tolang, nganog ngom e n'en ni bayi buch
ko fare ke gek'iy nike ga' ke tun ko manileng. I
tugul nge n'uw me ilal e ufanthin rok; ¹¹ ma aram
mug dabuy mug pag nga pa' ba tagagiyeg nu bang.
Ni nge pi' ko re ke gek'iy nem puluwon e kireb
rok ngak. ¹² Pi milekag nib kireb e leam rorad
e ra th'eth'abed nga but' miyad digey. Papa'ngin

nge yochpa' i tmal'gin e bayi mul nga daken urngin e burey nge loway u lan e nam. Urngin e nam ni ku'ur pired ko taglul' riy e bay rchuwgad. ¹³ Arche' e bay i yib i toffan ko fare ke gek'iy nike thig ma gamanman ni malboch e bay u ranod u daken papa'ngin. ¹⁴ Are chiney i yan ngaram e dakriy ba kaen e gek'iy, ni demturug fani yo'or e ran riy, nrayag ni n'uw nge ta'reb n'umngin ngay bayay ara yan tamal'ingin nge tun ko manileng ni aram fani tolang. Urngin kaen e gek'iy nike riya' ni nge yim' ni bod e girdi', kar riya'gad ni ngar uned ko pi'in ni nge yan nga'ar ko fayleng ko yam'."

¹⁵ Irera' e n'en ni be yog SOMOL ni Th'abi Tolang ni be ga'ar: "Rofen nem nap'an nra yan fare ke gek'iy ko fayleng ko yam', e bay gu gagiyegnag e ran u tan e but' nge tharay ni pow ko meyor ni m'ingan'. Bay gu taleg e lul' ni dab kug pag e ran ko yoch pa' i lul' nge yan. Ni bochan e fare ke gek'iy e ke yim', ma bay gu lumornag daken e burey nu Lebanon mug gagiyegnag gubin kaen e gek'iy u loway nge mororay. ¹⁶ Nap'an ni gu ra yin' fare ke gek'iy nga'ar ko fayleng ko yam', ma lingan nra aw nga but' e ra rur e pi nam riy. Urngin e gek'iy nu Eden nge urngin e gek'iy ni bfel' rogon e ran riy u Lebanon nike yan ko bin nu ar e fayleng, e ra felan'rad ngak ko mul nike tay. ¹⁷ Yad ra un ngak nga'ar ko fare fayleng ko yam' ni ngar cheaggad ko pi'in kar mulgad. Ma urngin e pi'in ur pired u tan e taglul' riy e bay ra weargad u gubin e nam.

¹⁸ Fare ke gek'iy e aram fare pilung nu Egypt nge urngin e girdi' rok. Dariy baken e gek'iy u Eden ni aram fani n'uw ni bfel' ya'an. Ma chiney e ke

bod ya'an e gek'iy nu Eden, bayi yan nga'ar ko fare fayleng ko yam' nge cheag ko pi'in tadenen nge pi'in li'rad ko mael. I Gag e gu be non i Gag SOMOL ni Th'abi Tolang."

32

Pilung nu Egypt nni ta'rebnag ko gayuch

¹ U lan e bin ni m'on e rran ko bin ni ragag nge l'agruw e pul ko duw ni ragag nge l'agruw ni gamad ba kalbus u wuru' e nam, me non SOMOL ngog, ² ni ga'ar, "Fak e girdi', ngam mpi' e thin nib muduwgil ni nge ginaeng e pilung nu Egypt. Ngamog e re thin rog ney ngak: Gur e ga be ngongol ni bod e layon u fithik' e pi nam, machane ri ga bod e gayuch ni be atul u lan ba lul'. Ga be aer aer nag e ran nga rifrifen em ma ga be burownag e pi lul'. ³ Nap'an nra mukun bo'or e nam nga ta'bang, ma bay gu kolem ko nug rog mug pagrad ngar girengiyed fare nug nga talang. ⁴ Bay gon'em nga daken e but' mug pining gubin e arche' nge gamanman u fayleng ngar languyed gur. ⁵ Bay gu wereg downgim nike mel nga daken e pi burey nge lan e pi loway. ⁶ Bay gu pu'og racha'em nge garer u daken e pi burey me suguy e pi lul'. ⁷ Nap'an ni gu ra kireb nagem, mu gu upnguy lanelang mu gu m'aynag ram'en e t'uf. Ma yal' e bayi mith nga fon e manileng, me m'ay ra'en e pul. ⁸ Bay gu thang gubin e magal u tharmiy mu gu rugoy e birom e fayleng nga fithik' e lumor. I Gag SOMOL ni Th'abi Tolang e gu be non.

⁹ "Pire' e nam e bayi wagagey lanin'rad u thin e gafgow rom ni bay gu wereg ko nam ni dawor mu

rung'ag murung'agen bingyal'. ¹⁰ Bo'or e nam e ra gin ko tin gu ra rin' ngom. Nap'an ni gu ra furuy e saydon rog, mra dada' e pilung ko marus. Rofen ni ga ra thay nga but', ma urngin i yad nra t'on ni karrus naged e pogofan rorad."

¹¹ I SOMOL ni Th'abi Tolang e ga'ar ko pilung nu Egypt, "Bay machda' gow e saydon rok e pilung nu Babylon. ¹² Bay gu pag e salthaw ko pi nam nib buchan' ngar girngiyed e saydon rorad ngar li'ed gubin e girdi' rom. Urngin e girdi' nge gubin ban'en rom ni gab uf ngay e bay ni gathay. ¹³ Bay gu li' e garbaw rom u charen gubin e pi luwed ko ran. Nge par ni dakriy be' fa ba garbaw ni ngki aer aer nag e ran bi'id. ¹⁴ Bay gu mocha'nag e pi ran romed me machalbog me yan e ran u lan e lul' nib yal'uw. I Gag SOMOL ni Th'abi Tolang e gu be non. ¹⁵ Nap'an ni gu ra tay yu Egypt nge par ndakuriy e wulgo' riy mug gechignag e pi'in yad ma par u rom, ma aram e bay ra naged ni Gag fare SOMOL. ¹⁶ Re thin ney nni gineangrad ngay e bayi mang ba daloloy'. Pi'in nib ppin ko pi nam e bay ron'ed ni ba dololoy' ni fen yu Egypt nge gubin e girdi' ni bay riy. I Gag SOMOL ni Th'abi Tolang e gu be non."

Fayleng ko yam

¹⁷ U lan e bin ni ragag nge lal e rran ko re pul ni ta'reb ko duw ni ragag nge l'agruw ni gamad ba kalbus u wuru' e nam, me non SOMOL ngog. ¹⁸ "Fak e girdi', mu dololoy'nag urngin e girdi' nu Egypt. Mon'rad nga'ar nib cheag fapi nam ngay nib gel gelngirad ngranod ko fayleng ko yam'. ¹⁹ Mag ga'ar ngorad:

“Gimed be leamnag ni bfel’ ya’amed ngak gubin e girdi?

Bay mmarod nga’ar ko fare fayleng ko pi’in yad ba yam’

ngu’um thiggad u rom u fithik’ e pi’in tadenen.

²⁰ “Girdi’ nu Egypt e bay ra mulgad ngar uned ngak e pi’in nni thang e pogofan rorad ko mael. Kan mu’ i fal’eg rogon e saydon ni nge li’rad ngarm’ad ni yad gubin. ²¹ Pi’in falu’ ni yad ba gilbugwan nge pi’in ni ur chamgad ni pa’ yu Egypt e bay rabad ra rurged pa’ yu Egypt ni kafin rtawgad nga langgin e fayleng ko yam’. Yad ra tolul ni yad be ga’ar: ‘Pi’ ni yad ba tadenen ni kan li’rad u fithik’ e mael e karbad ngaray nga’ar, yad ba’aray ni yad ba thig aray u but’!

²² “Assyria e bay u rom, ni go’ bay e pi malangen e yam’ ko salthaw rok u rom. Yad gubin ni ram’ad u fithik’ e mael, ²³ ma low rorad e bay u lan e gin th’abi to’ar ko fayleng ko yam’. Urngin e salthaw rok ni yim’ u fithik’ e mael, e ba langbiy e malang rorad e birok’ e malang. Immoy bingyal’ ni ur karnged e marus u daken e binaw ko pi’in yad bfos.

²⁴ “I Elam e bay u rom, nib liyeg fapi malangen e yam’ ko salthaw rok. Yad gubin nli’rad ko mael, miyad yan nga’ar ko fare fayleng ko pi’in karm’ad nda ni maad’ad nagraad ni bod ni yog e motochiyel ku Moses. Nap’an e yad bfos ma ur k’arnged e marus i yan, machiney e yad ba thig u but’ ni yad ba yam’ nib m’ayfarad. ²⁵ Elam e ba thig u but’ u fithik’ e pi’in kan li’rad ko mael, ni pi malangne yam’ ko salthaw rok e go’ yad ba liyeg

u but'. Ni yad urngin ni da'an ni maad'ad nagrad ni bod ni yog e motochiyel ku Moses, nram'ad ko mael. Nap'an ni yad bfos ma ur k'arnged e marus i yan, machiney e yad ba thig u but' ni yad ba yam' nib m'ayfarad ni bod e pi'in li'rad ko mael, ni kan unegrad nga tanggin e buchwa'athan ko pi'in li'rad ko mael.

²⁶ “Meshek nge Tubal e yow ba mu'un nga fithik', e malangne yam' ko salthaw rorow ni go' ba sug u but' i yan. Yad urngin mada ni maad'ad nagrad ni bod ni yog e motochiyel rok Moses, e yi go' ram'ad ko mael. Immoy bingyal' ni ur karinged e marus ko pi'in nib fos. ²⁷ Dan tay fan e gum'eyag rorad ni bod e gume'yag rok e pi'in nib gilbugwan kakrom, ni yima k'eyagrad ngaranod ko fayleng ko yam' nib mu'un talin e cham rorad ngorad, pi saydon rorad e yima tay nga tan lolugenrad ma yung i *shield* rorad e yima ta' nga daken e ldow rorad. Yad bogni' ni yad ba gilbugwan nib gaman gelngirad ni ur karnged e marus ko pi'in nib fos.

²⁸ “Aray rogon piyu Egypt ni yad ra thig u fithik' e pi'in nda ni maad'ad nagrad ni bod ni yog e motochiyel rok Moses nli'rad ko mael.

²⁹ “Ku bay Edom u rom niyad e pi pilung nge pi tagagiyege rok. Ni aram ferad gel makar thiggad u fithik' e pi'in nli'rad ko mael; kar thiggad u but' u lan e fayleng ko yam' ni yad mu'un ko pi'in nda ni maad'ad nagrad ni bod ni yog e motochiyel rok Moses nramad' ko mael.

³⁰ “Urngin e fak e pilung ko lel'och ni yad bay u rom, ma ku aram rogon e piyu Sidon. Gelngirad e immoy bangyal' ni ur k'arnged e marus i yan,

machane chiney e karanod nga'ar nib m'ayfarad, ko pi'in li'rad ko mael ni kan k'eyegrad, ndariy bagyad nni maad'adnag ni bod ni yog e motochiyel rok Moses. Kar uned ko m'ayfan ko pi'in nranod nga'ar ko fare fayleng ko yam'.

³¹ “Urngin e pi'in li'rad ko mael e paslagnag lanyan' e pilung nu Egypt nge salthaw rok,” I SOMOL ni Th'abi Tolang e be non.

³² “I gag e kug gagiyeagnag e pilung nu Egypt ni nge k'armarus ko girdi', machane ir nge urngin e salthaw rok e ran li'rad ngarm'ad min keyegrad u fithik' urngin e pi'in nra m'ad ko mael nda ni maad'ad nagradd ni bod ni yog e motochiyel rok Moses.” I SOMOL ni Th'abi Tolang e be non.

33

Got ni yog ngak Ezekiel ni nge mang damit (Ezekiel 3:16–21)

¹ I SOMOL e non ngog. ² I ga'ar, “Fak e girdi', mu weliy ngak girdi'en e nam rom e n'en nra yib ko ngiyal' ni gu ra gagiyeagnag e mael nge yib nga reb e nam. Girdi' ko fare nam e yad ma duwgiliy be' u fithik'rad nge par ni damit. ³ Nap'an nra guy e to'ogor ni be yib, me thoy e yabul ya nge ginaeng urngin e girdi' nike yib e to'ogor. ⁴ Fa'anra rung'ag be' ma yugu dariy fan u wan', me yib e to'ogor i li' fa'anem ngem', ma yam' nike tay e ir e kireb rok. ⁵ Ir e kireb rok me yim', ni bochan e dariy fan u wan' e yabul ni rung'ag. Fa'an mang e tiyan', ma dabiyag ni nge yim'. ⁶ Ma fa'anra guy fa'anem ni damit e to'ogor nike yib ma de thoy e yabul, mra

yib e to'ogor ngar li'ed fapi tadenen. Ma fare damit e gu ra tay ni ir e kireb rok nike yim' fa picha'.

⁷ “Fak e girdi', nggu tem ni gur e ngam mang damit ni fan ko girdi' nu Israel, ni gur e bay u mog ngorad e pin'en ni bay ug gineangrad riy. ⁸ Fa'an gu ra yog ni bay be' nib kireb ni bay yim', ma da mu ginaeng nge thilyeg pangin nge siyki yim', ma fa'anra yim' u fithik' e denen rok, ma yam' nike tay e gu ra tay ni gur e kireb rom. ⁹ Ma fa'anra mu ginaeng be' nib kireb, ma detal ko denen mra yim', ma kam ayuweg e birom e pogofan.”

Ra be' ma tin nike mil fan ngak

¹⁰ I SOMOL e non ngog. I ga'ar, “Fak e girdi', mu weliy ngak e girdi' nu Israel e n'en ni yad be yog ni be lungurad: Kadm'ad u tomalngin e denen rodad nge kireb ni kad ngongliyed. Be m'ay e ufin u dowdad ngabang. Uw rogon me yag nda pired ni gadad bfos? ¹¹ Mog ngorad ni bod feni rriyul' ni Gag SOMOL ni Gag fare Got ni be par nib fos, e aram feni rriyul' ni dabug ni ngug guy reb e tadenen ni nge yim'. Ya gu ba'adag ni nggug guy nike cheal ke pi' keru' ko denen nge par nib fos. Israel, mu taleg e kireb ni ga be rin'. Mang ni ga ba'adag ni ngamum'?

¹² “Fak e girdi', mu weliy ngak e girdi' nu Israel ni fa'anra be par be' nib mat'aw me tabab ko denen, ma tin ni bfel' ni i rin' e dabiyaq ni nge ayuweg fa'anem ni nge dab kun gechignag. Fa'anra bay be' nib kireb me tal ndabki rin' e kireb, ma dabki aw e gechig ngak, ma be' nib mat'aw e fa'anra tabab i ngongliy e denen, ma dabiyaq ni nge dab ni gechignag. ¹³ Fa'an mang e

ku gu micheg e yafos ngak be' ni bfel', machane me leamnag nike gaman e tin ni bfel' nike rin', me tabab ngi i denen, ma aram e gag e bay gu pagtilin fa pin'en ni bfel' ni i rin', ma ir e bayi yim' ni bochan e denen rok. ¹⁴ Fa'anra gu ginaeng be' nib kireb ni gu be yog ngak nra yim', machane me tal ndaki denen me pig nge rin' e tin nib mat'aw ma bfel' — ¹⁵ ni fa'anra ba yul'yul' ko thin ni yog nra rin', fa i fulweg e n'en nike iring rok be', ma fa'anra tal ni dabki denen me fol ko fapi motochiyel ni mayagnag e yafos, ma dabkun gechignag fa'nem, ya ke yag e yafos ngak. ¹⁶ Ma gu ra n'ag fan u wun'ug e pi denen ni i rin'. Me par nike yag e yafos ngak ni bochan e ke rin' e tin nib mat'aw ma bfel'.

¹⁷ “Girdi' ko nam rom e yad be yog ni tin ni gu be rin' e de mat'aw! Danga', rogon ni yad be ngongol e de mat'aw. ¹⁸ Be' nib mat'aw e nap'an nra tal i rin' e tin ni bfel' me tabab i rin' e tin nib kireb, mra yim' ni bochan e kireb ni be rin'. ¹⁹ Ma be' nib kireb e fa'anra tal ndabki denen me rin' e tin nib mat'aw ma bfel', ma ke yag e yafos ngak. ²⁰ Machane gimed yu Israel e gimed be yog ni tin gu be rin' e de mat'aw. Ere bay gu turguy e n'en ni nggu rin' ngomed ni be yan u rogon e tin ni gimed be rin'.”

Murung'agen yu Jerusalem ni waer ko mael

²¹ Lan e bin ragag nge l'agruw e duw nga to-muren ni kan fekmad ni kalbus nga wuru' e nam ko rofen ni lal ko pul ni ragag, me yib be' nib mo'on nike thay u Jerusalem i weliy ngog nike waer e binaw nu Jerusalem. ²² Re nep' ni bay nga m'on ko ngiyal' ni taw, mu gu thamiy rog nib gel ni ba'

SOMOL rog. Fa'ani yan i kadbul me taw e re mo'on nem, me gagiweg nige SOMOL nge yag ni gu un ko numon bayay.

Denen rok e girdi'

²³ Me non SOMOL ngog. ²⁴ I ga'ar, "Fak e girdi', pi'in yad be par u lan e pi binaw ni kan kirebnag ni bay u lan e nam nu Israel e be lungurad, 'I Abraham e ta'abe', me pi' Got e re nam ney ngak ni ga'ngin. Ma gadad e gadad pire', ere re nam ney e chiney e ke mil suwon ngodad.'

²⁵ "Mu weliy ngorad e tin Gag SOMOL ni Th'abi Tolang gu be yog ni be lungug: Gimmed be kay ufin e gamanman nda mpaged e racha' riy nge lul nge m'ay'. Gimmed be meybil ko liyos nma meybil yugu boch e girdi' ngay. Gimmed be thang e pogofan. Uw rogon ni gimmed be leamnag ni re nam ney e ke mil suwon ngomed? ²⁶ Gimmed be toer ko pi saydon romed. Ngongol romed e kar gu dabuy. Ra be' ma yow be par be' ni gathi mabgol rok. Uw rogon ni gimmed be leamnag ni re nam ney e ke mil suwon ngomed?

²⁷ "Mu weliy ngorad ni Gag SOMOL, ni Th'abi Tolang e gu be ning chiylen ngorad nrogon feni riyul' ni Gag fare Got ni gu be par ni gub fos, e aram feni mich ni pi'in yad be par u lan fapi binaw ni kan gothey e bay nthang e pogofan rorad. Ma pi'in yad be par u wuru' e binaw i yan e bayi longuyrad e gamanman ni malboch. Ma pi'in yad be mith u daken e pi burey ngu lan e yiy i yan e bay yib e liliy ngorad ngarm'ad. ²⁸ Bay gu gagiwegnag e re nam ney nge par ni ba nam ni kann'ag, ma gelngin e nam rorad nri yad ba uf ngay e bayi m'ay.

Pi burey nu Israel e bayi mak' gerger ndariy be' ni ku rayag ni nge milekag riy. ²⁹ Nap'an ni bay gu gechignag e girdi' nu Israel ni bochan e kireb rorad mu gu gagiyegnag e nam rorad ngar n'aged, ma aram e bay ra nanged ni Gag fare SOMOL."

Wenegan e thin rok Got ni weliy e profet

³⁰ I SOMOL e ga'ar, "Fak e girdi', girdi' ko nam rom e yad be weliy murung'agem ko ngiyal' ni yad ra mada' u to'oben e pi yoror ko binaw ara u langan e pi mab ko naun rorad. Be lungurad rorad, 'Darod ngad rung'aged e thin nike yib rok SOMOL e chiney.' ³¹ Ere girdi' rog e bay ra mu'ulunggad ngom ni ngar rung'aged e thin ni ngam weliy ngorad, machane gathi bay rrin'ed e tin kam weliy ngorad ni ngar rin'ed. Ya ka yad ba'adag ni ngu'ur lifithed l'ugunrad ngar thag niged e salpiy. ³² Rogon ni yad be leam nigem e ta'reb rogom ngak be' nma pateg owchey nma yin' tangin e adag ma be chubeg ba *harp*. Yad be motoyil nga urngin e thin ni ga be weliy ma dariy ta'ab bug riy ni yad be fol riy. ³³ Machane nap'an ni bay yib i m'ug e tin kam weliy ngorad ngar nanged nriyul', ya mmuduwgil ni bay yib i m'ug nriyul', ma aram miyad nang ni immoy ba profet u fithik'rad."

34

Pi tagafal saf nu Israel

¹ I SOMOL e non ngog. ² I ga'ar, "Fak e girdi', mup nga owchen e pi tagagiyeg nu Israel e kireb rorad. Mu yi'iy ngamog ngorad e n'en ni Gag SOMOL ni Th'abi Tolang e gu be yog ngorad: Kam

riya'gad gimed e pi tagafal saf nu Israel! Gimed be ayuwegmed, machane damur ayuweged e saf. ³ Gimed be unum e milik ni be yib ko saf, ma gimed be yin' e mad nni ngongliy u bunu'en e saf, ma gimed be li' ngam longuyed e tin th'abi fel' e saf. Machane damur ayuweged e saf. ⁴ Damur ayuweged e tin nib me'waer, ma damur gol nigned e tin ke m'ar, ma damur m'aged e mad ko yungin u downgin e tin ke maad'ad, ara mfulweged e tin ke sor ngabang, ara mu changar nigned e tin ke malboch. Machane ri gafgow e gimed be tay ngorad. ⁵ Bochan e da i moy rorad e en nma gafaliyrad miyad wear, me yib e gamanman ni malboch ngi i li'rad ma be longuyrad. ⁶ Ere pi saf rog e yad be yan u daken e ted ngu daken e burey i yan. Kar weargad u fayleng i yan, ma dariy be' ni be gayrad ara be guy rogon ni nge pir'egrad.

⁷ "Ere gimed e pi tagafaliy e saf, mu telmed ko tin gag SOMOL e nggu weliy ngomed. ⁸ Rogon feni riyul' ni Gag fare Got ni gu be par ni gub fos e aram rogon feni rriyul' ni bfel' ni ngam motoyilgad ngog, ya saf rog e ke og e gamanman ni malboch ngorad yad be li'rad ma yad be longuyrad, ya dariy be' ni be gafaliyrad. Ya pi tagafaliy e saf roge e dar guyed rogon ni ngar gayed e saf. Kar pired ni yad e yad be ayuweged yad, ma darir ayuweged e saf. ⁹ Ere mu telmed ngog e pi tagafaliy e saf. ¹⁰ I Gag SOMOL ni Th'abi Tolang e kugog ni gag e to'ogor romed. Bay gu fek e saf rog romed ma dakriy bayay ni nggu pagmed ngu'um gafaliyedradd; ma ku dakriy bi'id ni nggu pagmed nge mang gimed e um ayuweged gimed. Bay gu leag

e saf rog u pa'med nggu ayuwegrad nge dabkiyag ni mu longuyed yad."

Fare tagafaliy e saf ni bfel'

¹¹ "I Gag SOMOL ni Th'abi Tolang e gu be yog ngomed ni gag e bay ggay e saf rog nggu ayuwegrad ¹² ni rogon ni ayuweg ba tagafaliy e saf e saf rok nra weargad miyad sul nga ta'bang bayay. Yungi n'en nra weargad ngay ko fa rofen ni yib e gafgow nrib gel e bay gu wan gu fulwegrad riy. ¹³ Bay gu wan ko pi nam i yan nggu kunuyrad nggu fulwegrad ko nam rorad. Mu ug duruw'iyrad u daken e pi burey nu Israel, ngu to'oben e pi lul', ngu urngin yang ni be par e girdi' riy. ¹⁴ Bay gu gagiyeg nagraad ngu'ur ked e pan ko yungi n'en ni bay e pan riy u daken e pi burey ngu lan e pi loway ndabi buch ban'en rorad, ngu urngin yang ni bay e pan riy nib galunglung u lan e nam nu Israel. ¹⁵ I gag e bay ug gafaliy e saf rog, bay gu pir'eg bang ni ngar toffangad riy. I Gag SOMOL ni Th'abi Tolang e kugog e pi thin ney.

¹⁶ "Bay gu changarnag e pi arorad nike mal-boch, mu gu fulweg e tin be sor ngabang, mu gu taflaynag e tin ke maad'ad, mug gognag e tin ke m'ar; machane tin sugsug ma yad ba gel e bay gu thangrad, ni bochan e gag ba tagafal saf ni n'en ni ba yal'uw e gu ma rin'.

¹⁷ "Ere gimed e ran' i gamanman rog nir, I Gag SOMOL ni Th'abi Tolang e gu be weliy ngomed nra bigmed ma bay gu pufthinnag mu gu ki'eg e tin ni bfel' u fithik' e tin kireb, ni nggu ki'eg e saf u fithik' e kaming. ¹⁸ Boch i gimed e dar fel' u wan'rad e pan nth'abi fel' ni yad be kay; gimed be yot'yot'

nga but' e tin ndamur ked! Gimed be unum e ran nib machalbog mi gimmed pug e aer ko tin damur unumed. ¹⁹ Ma tin kabay e saf rog e yad e thingar ra ked e pi pan ni mot'ed nga but' miyad unum e ran ni kam puged e aer riy.

²⁰ "Ere chiney e Gag SOMOL ni Th'abi Tolang e gu be yog ngomed ni bay gu turguy e n'en ni nggu rin' ngomed e tin ba gel e saf nge tin ba me'waer. ²¹ Tin nib m'ar e kam thuruyed yad nga orel kar chuwgad u fithik'med. ²² Machane bay gu leag e saf rog ma dab kug pagrad ngu'un gafgow nagrad. Bayi reb e saf rog mu gu turguy e n'en ni nggu rin' ngak, ma aram mu gu ki'eg e tin ni bfel' u fithik' e tin nib kireb. ²³ Bay gu pi' ngorad ba pilung ni bod e tapigpig rog i David nge par ni go' ir e ngi i gafaliyrad, ma bay i ayuwegrad. ²⁴ I Gag SOMOL e bay gu mang Got rorad, ma ba pilung ni bod e tapigpig rog i David e bay i par ni ir e be gagiyeg nagrad. I gag e gog e pi thin ney. ²⁵ Bay gu ngongliy reb e m'ag u thilmad ni ir e bayi micheg ngorad ni dabki buch ban'en rorad. Bay gu chuweg ko nam rorad urngin e gamanman nra i maad'ad ngorad, ni fan e nge yag ni par e saf rog u daken e ted ma yad be mol u fithik' e gerger ni dabki buch ban'en rorad.

²⁶ "Bay gu tow'ath nagrad mu gu tayrad ngu'ur pired ni kar liyeged fare burey rog nib thothup. Nu rom e bay gu tow'ath nagrad riy ko n'uw u nap'an nike t'uf rorad. ²⁷ Ma bay i k'uf e gek'iy, ma be yib e ggan ko woldug, mra be' ma be par ko girok' e binaw ndabki buch ban'en rok. Ngiyal' ni gu ra luf e chen ko girdi' rog ngar chuwgad u tan pa' e pi'in ni ka ra tedyad ni sib, ma aram e bay

ra nanged ni Gag SOMOL. ²⁸ Pi nam ndar nanged Got e dabkur giliw nigned yad bi'id, ma dabki li'rad e gamanman ni malboch ngar longuyedrad. Bay ur pired ndabki buch ban'en rorad, ma dakuriy be' ni ku ra k'aring e marus ngorad. ²⁹ Bay gu pi' e flang nib yong'ol butan ngorad ma dabkug pag e uyngol ngeb ko fare nam. Ma pi nam e dabkur moning nignedrad bi'id. ³⁰ Urngin e girdi' ni bay ra nanged ni gag e gu be yoror rok piyu Israel ma yad e girdi' rog. I Gag SOMOL ni Th'abi Tolang e kugog e pi thin ney.

³¹ "Gimed e saf rog, ni fare ran' i saf ni gu ma duruw'iy, e gimed e girdi' rog, me Gag e Got romed," I SOMOL ni Th'abi Tolang e be non.

35

Gechig rok Got ngak yu Edom

¹ I SOMOL e non ngog. ² I ga'ar, "Fak e girdi', mup nga owchen e nam nu Edom e kireb rorad. ³ Ngam weliy ko girdi' e pin'en ni Gag, SOMOL ni Th'abi Tolang e gu be yog:

"I gag e to'ogor romed, e pi burey nu Edom!
Bay gu gagiyeagnag e but' rom nge par ni dakriy
ban'en ni bfel' ngay.

⁴ Bay gu pag e pi binaw rom nike mogothgoth nge but' rom ni dakriy ban'en u daken;
Ma aram e bay mu nang ni Gag SOMOL.

⁵ "Umpared ni gimed ba to'ogor yu Israel bay ni pag girdi'en ngan nli'rad fa ngiyal' nike aw e gafgow ngak, ni aram e ngiyal' nni gechignag ko denen rok e yay ni tomur. ⁶ Ere bod feni riyul' ni Gag SOMOL ni Th'abi Tolang, ni fare Got ni be

par nib fos, e er feni bmich ni yam' e bayi aw ngom ma dabiyag ni mmil riy. Ya ba kireb e rom ko pogofan ni um thang, ma mathang pogofan e bayi lekem. ⁷ Bay gu gagiyegnag fare nam ni go' burey nu Edom nge par ni dakriy ban'en riy mug li' ngem' urngin e girdi' ni yad ra milekag u daken. ⁸ Bay gu upunguy daken e pi burey ko ldow', ma downgin e pi'in nli'rad ko mael e bayi tharay e burey nge loway. ⁹ Bay gu gagiyegnag ngam par ni dakriy ban'en ni bfel' rom bingyal'. Ma dariy be' ni ku ra par u lan fapi binaw rom bayay. Ma aram e bay mu nang ni Gag fare SOMOL.

¹⁰ "Kamog ni fagal nam, nu Judah ngu Israel nge binaw riy, e bmil fan ngom ni ngam tafnay, ni yug aram rogon ni Gag SOMOL e Got rorad. ¹¹ Ere bod feni rriyul' ni Gag SOMOL ni Th'abi Tolang, ni fare Got ni be par nib fos, e aram feni bmich ni bay gu fulweg ngom puluwon e damumuw rom, awan' rom, nge fanenikan rom nib sor ko girdi' rog. Bay ra nanged ni kug gechig nigem ni bochan e tin um rin' ngorad. ¹² Ma aram e bay mu nang ni Gag SOMOL e gu rung'ag fiti lungum, ni mog ni burey nu Israel e darkiy ban'en riy ma bmil fan ngom ni ngam ful'. ¹³ Kug rung'ag fiti lungun nib togopluw ngog."

¹⁴ I SOMOL ni Th'abi Tolang e ga'ar, "Bay gu tem ni dariy e fel' rom ya nge ga'ngin e fayleng me falan' ni kam nguchthul nga but', ¹⁵ nri bod rogon ni u mu felfelan' ko mogoth ni tay yu Israel ni gag e suwog. Burey nu Seir, nge ga'ngin e nam nu Edom, e bayi mogothgoth. Ma aram e bayi nang gubin e girdi' ni Gag fare SOMOL."

36

Tow'ath rok Got nga daken yu Israel

¹ I SOMOL e ga'ar, "Fak e girdi', mu non ko pi burey nu Israel ngamog ngorad ni ngar motoyilgad ko thin ni Gag SOMOL ² ni Th'abi Tolang e nggog ni fan ngorad: pi to'ogor nu Israel e kar minmin gad u wan'rad ma yad be ga'ar, 'Fapi burey ni kakrom e tafadad e chiney!'

³ "Mu yi'iy, mag weliy e n'en ni Gag SOMOL ni Th'abi Tolang e gu be yog. Nap'an ni kol fapi nam ni yad bbuguliyoror, e pi burey nu Israel ngar giliw niked, ma gubin e girdi' ni i minmin ngak yu Israel. ⁴ Ere chiney e ngan motoyil ko tin nggog i Gag SOMOL ni Th'abi Tolang ngomed e pi burey nge yochi burey, nge gimed e pi lul' nge loway, nge gimed e yungi n'en ni kan n'ag ni dakriy e fel' riy, nge gimed e pi binaw u ted ni kan giliwnag ni be moning nagmed e pi nam nib liyegmed.

⁵ "I Gag SOMOL ni Th'abi Tolang, e kug welthin u fithik' gawelngin e damumuw rog nib togopluw ngak fapi nam ni yad ba liyegmed, ma rib ga' nib sor fan ngak yu Edom. U fithik' e minmin nge girigan' miyad kol e but' rog nge gel farad ko yungi tagil' e abich ko gamanman riy.

⁶ "Ere mu yi'iy ni fan ko but' nu Israel; mog ko pi burey, yochi burey, lul', nge loway e n'en ni Gag SOMOL ni Th'abi Tolang, e gu be weliy u fithik' e damumuw ni talyeag rog, ni bochan e pi thin nib kireb ni yog e pi nam nge darifan ni yad be tay ngorad. ⁷ I Gag SOMOL ni Th'abi Tolang, e gu be michmicheg ni fapi nam ni ba liyegrad e bay ni darifan nagraad. ⁸ Machane p'ebgul fapi burey

nu Israel e bay ki sum yuwan e gek'iy riy me pi' wom'ngin ni fan ngomed gimed e girdi' rog nu Israel. Dabki n'uw nap'an ma bay mu sulod nga tabnaw. ⁹ Gubmang ngomed, ma bay gu micheg ni but' romed e bay kun gi' bayay min yung e woldug ngay. ¹⁰ Bay gu yo'or nagmed. Bay mu pired u lan fapi binaw ngkum toyed bayay gubin e tin ni mogothgoth. ¹¹ Bay gu yo'ornag e girdi' nge garbaw. Bay mu yo'orgad nga rogon ni umed nsom'on, ma bay i yo'or pifakmed. Ma bay gu pagmed ngam pired u rom ni bod ni um pired ko som'on, ma bay ggelnag e fla'ab romed. Ma aram e bay mu nanged ni Gag fare SOMOL. ¹² Bay gu sulwegmed e girdi' rog nu Israel bayay ko fare but' ngam pired riy. Bayi par ni gimed e tafenmed, ma dariy bi'id nra yim' pifakmed ko bilig.

¹³ "I Gag SOMOL ni Th'abi Tolang, e gu be ga'ar: Rriy'ul nma yog e girdi' ni fare but' e ma languy e girdi', mma iring pifak fare nam. ¹⁴ Machane chiney i yan ngaram e dabki par nib talang girdi' ara iring rom pifakam. I Gag SOMOL ni Th'abi Tolang e gu be non. ¹⁵ Fare but' e dabki motoyil ko pi nam ni yad be moning nag nge girdi' ni be mkak'aran'rad ngak. Fare but' e dabki iring pifak fare nam. I Gag SOMOL ni Th'abi Tolang e gu be non."

Bin be'ech e yafos rok yu Israel

¹⁶ I non SOMOL ngog. ¹⁷ Ni ga'ar, "Fak e girdi', nap'an nma par pi yu Israel u daken e but' rorad, miyad ta'aynag u rogon e par nge ngongol rorad. Gguy e ngongol rorad ni bod feni ta'ay be' ni bpin nib pael. ¹⁸ Gu pag ngar thamiyed gelngin

e damumuw rog ni bochan e mathang pogofan ni kar rin'ed u daken fare but' nge bochan e pi liyos ni aram e pin'en nike ta'aynag fare but'. ¹⁹ Kug gechig nagrads ni bochan rogon ni yad be par nge ngongol rorad nib kireb, ma kug werweregrad u daken e pi nam ni gathi nam rorad. ²⁰ Demuturug e yungin ni yad be yan riy, ma yad be girengiy e m'ayfan nga daken fithingag nib thothup, ni bochan e rayag ni yog e girdi' ni ga'ar, 'Pichaney e girdi' rok SOMOL, machane dabisiy ni ngar chuwigad ko nam rok.' ²¹ Aram e ren'en ni magafan'ug riy nga fithingag nib thothup, nike m'aynag yu Israel fan ko yung i n'en ni yad be yan riy.

²² "I Gag SOMOL ni Th'abi Tolang e ba'aray e thin rog ni ngam man mu weliy ngak yu Israel ni nge lungum: N'en ni bay gu rin' e gathi bochmed yu Israel, ya bochan fithingag nib thothup, ni ir e um darifan niked u lan urngin e nam ni ummarod riy i yan. ²³ Ngiyal' ni bay gu dag ngak e pi nam feni thothup fithingag nib gilbuguwan, ni fare ngachal ni um thiyar niked u fithik'rad, ma aram e bay ra nanged ni Gag e SOMOL. I Gag SOMOL ni Th'abi Tolang e gu be yog e pi thin ney. Bay gu maruwel ngomed nggu dag ngak e pi nam ni gub thothup.

²⁴ Bay gu chuwegmed u gubin e nam mu gu fulwegmed ko nam romed. ²⁵ Bay gu atngiy e ran nib machalbug nga dakenmed nggu machalbug nagmed u urngin e meybil ni um ted ko pi liyos romed nge urngin ban'en nike taymed ni kam kirebgad u p'eowcheg. ²⁶ Bay gu pi' ba gumircha' nib be'ech ngomed nge reb e leam nib be'ech. Bay gu chuweg gumircha'med ni bod feni el e

malang mu gu pi' ngomed ba gumircha' nma fol.
²⁷ Bay gu pi' e kan nthothup rog ngomed mu gu gagiyeg nagmed ngu'um folgad ko pi motochiyel rog ma gimed be rin' urngin e tin kugog ngomed ni ngu'um rin'ed. ²⁸ Ma aram e bay mpired ko fare nam ni gu pi' ngak e pi chitamangimed ni kakrom. Bay mmanged girdi' rog, mu gu mang Got romed. ²⁹ Bay gu chuwegmed u fithik' urngin ban'en nma taymed ni kam kirebgad u p'eowcheg. Bay gu non ko woldug ni *grain* nge pire' i pire', nge dabki yib e uyongol ngomed. ³⁰ Bay gu gagiyegnag e gek'iy ni yima kay wom'ngin nge yib wom'ngin ni pire', ma ku er i tay e woldug romed, nge dabki yib e uyongol ngomed ma dabki moning nagmed e pi nam. ³¹ Bay yib ngan'med pangimed nib kireb nge tin tagan ni um ngongliyed, mi gimed dabuymed ni bochan e denen romed nge kireb ni um rin'ed. ³² Israel, gu ba'adag ni ngam nanged ni gathi nggu rin' urngin e pin'ey ni bochmed. Gu ba'adag ni ngar mu tamra'gad mi gimed thamiy fenmed thiyar u wan' e girdi' ni bochan e n'en ni gimed be rin'. I Gag SOMOL ni Th'abi Tolang e gu be yog e pi thin ney."

³³ I SOMOL ni Th'abi Tolang e be ga'ar, "Nap'an ni bay gu chuweg urngin e denen romed ngam machalboggad, mu gu gagiyeg nagmed ngam sulod ngam pired ngalan e pi binaw romed bayay mi gimed ngongliy rogon. ³⁴ Gubin e girdi' e u ranod u to'oben e yungi n'en ni gimed ma wolduguy mu'ur guyed nike mak' gerger, machane bay gu gagiyeg nagmed ngam wolduguyed bayay. ³⁵ Gubin e

girdi' ni bay ur weliyed murung'agen e re nam ney ni i par nike mak' gerger ma ke thil ke par ni bod fa gi woldug nu Eden, nge rogon e pi binaw ni immoy riy ni kan kirebnag urngin ban'en riy, ma kan iring e pin'en ni immoy riy ka ni pag u gil' nike tagan, ma ke thil ka ni yororiy ni fan ko mael, ma be par e girdi' u langgin. ³⁶ Ma aram e pi nam ni yad bay u to'oben i yan ni ka yad bfos e bay ra nanged ni Gag SOMOL e kug ngongliy e pi binaw nni kirebnag nga ni pag ma kug wolduguy tagil' e woldug ni i par ndariy e woldug riy. I Gag SOMOL e kugog ni bay gu rin' e pin'ey ma i bay gu rin'."

³⁷ I SOMOL ni Th'abi Tolang e be ga'ar, "Bay gon' daken. Bay gu gagiyeagnag yu Israel ngar wenig-gad ngog ni nggu ayuwegrad. Bay gu gagiye g na-grad ngar pire' gad ni bod ba ran' i saf. ³⁸ Pi binaw ni ka ni kirebnag ka ni pag ni aram rogon e bayi sug ko girdi' ni bod rogon yu Jerusalem ni i par ba ngiyal' nib sug ko saf ni nga ni pi' ni maligach ko rofen ni ngan madnomnag ba madnom ni ba ga'. Ma aram e bay ra nanged ni Gag e SOMOL."

37

Fare loway i yil nike mlik'

¹ Gu thamiy gelngin SOMOL ni yib ngog nib gel me fekeg nge yan i teg ngalan ba loway nike sug daken e but' riy ko yil. ² Ma gamow leakag fare loway, mu gguy ni pire' e yil ni bay riy nike mlik'. ³ Me ga'ar ngog, "Fak e girdi', ga be leamnag ma ku rayag ni nge fos e pi yil ney?"

Mu gu fulweg ngak ni lungug, “SOMOL ni Th’abi Tolang, kemus ni gur e rayag ni ngam pi’ e fulweg ko bug nir e thin.”

⁴ Me ga’ar, “Mu weliy e yi’iy ngak e pi yil ney. Mog ngak e pi yil ney nike mlik’ ni ngar motoy-ilgad ko thin rok SOMOL. ⁵ Mu weliy ngorad ni Gag SOMOL ni Th’abi Tolang e gu be yog ngorad ni be lungug: Bay gu pi’ e pogofan romed nggu fasegmed bayay. ⁶ Bay gu tay e ufin nga dowmed, mu gu ing e biyach u wuru’. Bay gu pi’ e pogofan romed nggu fasegmed bayay. Ma aram e bay mu nanged ni Gag e SOMOL.”

⁷ Ma aram mu gu yi’iy ni bod nnog ngog. Nap’an ni gu be welthin mu gu rung’ag lingan bogi ban’en ni be chachafin, me sul fapi yil nge ul ul. ⁸ Ma nap’an ni ku gu be yaliy, me sul e ufin nge biyach nge ing fapi yil. Machane dariy e pogofan ko fapi dowef.

⁹ Me ga’ar Got ngog, “Fak e girdi’, mu yi’iy ngak e nifeng. Mog ngak e nifeng nike yog SOMOL ni Th’abi Tolang ni nge yib e nifeng u gubin yang nge fulweg e pogofan nga fithik’ e pi dowef ney ngar fosgad bayay.”

¹⁰ Mu gu yi’iy ni bod nnog ngog. Me sul e pogofan ngak fapi dowef nib yam’, miyad fos ngar sak’iygad. Ma yad bod e salthaw ni pire’ ni pire’.

¹¹ Me ga’ar Got ngog, “Fak e girdi’, girdi’ nu Israel e yad bod e pi yil ney. Yad be yog ni kar mlik’gad ndakuriy ban’en ni be l’agan’rad ngay, ma dakuriy farad. ¹² Ere mu yi’iy ngak piyu Israel ni girdi’ rog ngamog ngorad ni Gag SOMOL ni Th’abi Tolang e bay gu bing e pi malangen e yam’ ni yad bay riy. Mu gu chuwegrad riy, nggu

fulwegrad ko nam nu Israel. ¹³ Nap'an ni bay gu bing e pi malangen e yam' ni ka ni k'eyag e girdi' rog riy nggu fekrad nga wuru', ma bay ra nanged ni Gag e SOMOL. ¹⁴ Bay gu pag athon l'ugunag ngorad nggu fasegrad, mu ur pired ko nam rorad. Ma aram e bay ra nanged ni Gag e SOMOL. Kug micheg ni bay gu rin' e ren'ey ma ri bay gu rin'. I Gag SOMOL e gu be yog e pi thin ney."

Yu Judah nge yu Israel ni bay ra pirew nga tan pa' ta'reb e Pilung

¹⁵ Me non SOMOL ngog bayay. ¹⁶ I ga'ar, "Fak e girdi', mu fek ba ley i gek'iy ngam yoloy e pi thin ni ba'aray nga daken: Nam nu Judah. Mu kum fek ba ley ngam yoloy e pi thin ni ba'aray nga daken: Nam nu Israel. ¹⁷ Ma aram ma ga puthuy taban e gal ley i gek'iy ney ngam kol nga pa'am ni gowa ta'ab ley i gek'iy. ¹⁸ Girdi' ko nam rom e bay ra weniggad ngom ni ngam weliy fan ngorad. ¹⁹ Ma ngamog ngorad ni Gag SOMOL ni Th'abi Tolang e bay gu fek e ley ni ba'aram e gek'iy ni be yip' fan yu Israel nggu pethuy ko ley ni ba'aram ni be yip' fan yu Judah. Bay gu ngongliy ta'ab ley i gek'iy ko gal ley i gek'iy ney nggu kol u lan pa'ag.

²⁰ "Mu kol e gal ley i gek'iy ner ni kam yoloy e thin ngay, ma gguy rogon nge guy e girdi'. ²¹ Ma ga weliy ngorad ni Gag SOMOL ni Th'abi Tolang e bay gu chuweg e girdi' nu Israel u lan e pi nam ni kranod ngay, bay gu kunuyrad mu gu fulwegrad ko nam rorad. ²² Bay gu ulunguyrad ngar manged girdi'en ta'ab nam u daken e pi burey nu Israel. Bay ra pired ni ta'reb e pilung e be gagiyege nagra, ma gathi bay kur pired ni yad girdi'en ruw

i nam ara rki'gad ngar l'agruw ulunggad u tan pa' l'agruw i pilung. ²³ Dab ku ra ta'ay niged yad ko fapi liyos ni sunsonogor bi'id ara ra alit niged yad ko denen. Bay gu pithigrad ko yupa' i kanawo' ni yad ma denen riy ngu'ur n'igedgag. Bay gu machalbog nagrads; bay ra manged girdi' rog, mu gu mang Got rorad. ²⁴ Ba pilung ni bod e tapigpig rog i David e bayi mang pilung rorad. Yad gubin ni bay ra cheaggad nge par ni ta'ab pilung e be gagiyeg nagrads ma bay ur folgad ko pi motochiel rog nri yad ba yul'yul' ngay. ²⁵ Bay ra pired ko fare nam ni gu pi' ngak e tapigpig rog i Jakob, ni fare nam ni i par pi chitamangirad ni kakrom riy. Bay ra pired u rom, ma ku er i tay pifakrad nge urngin e pi'in bay yib ni owcherad ni dariy n'umngin nap'an. Ba pilung ni bod e tapigpig rog i David e bay i gagiyeg nagrads ni dariy n'umngin nap'an. ²⁶ Bay gu ngongliy ba m'ag u thilmad nra micheg ni dabki buch ban'en rorad bingyal'. Bay gu tayrad ni yad bmuduwgil mu gu yo'or nagrads, ma bay gu duwgiliy ni Tempel rog e nge par u lan taferad ndariy n'umngin nap'an. ²⁷ Bay ug par rorad u rom; nggu mang Got rorad miyad mang girdi' rog. ²⁸ Nap'an ni bay gu tay e Tempel rog ngaram ni nge par u fithik'rad ni dariy n'umngin nap'an, ma aram e pi nam e bay ra nanged ni Gag SOMOL e ku gu mel'eg yu Israel ni ngar manged girdi' rog.”

38

Gog ni bod ba talin e maruwel ku Got

¹ I SOMOL e ga'ar ngog. ² “Fak e girdi’, mup nga owchen Gog e kireb rok, ni ir e tolang ko gagiyeg ko pi nam nu Meshek ngu Tubal u daken e but’ nu Magog. Mu togopluw ngak ³ ngamog ngak ni Gag SOMOL ni Th’abi Tolang, e gag e to’ogor rok. ⁴ Bay gu cheleg u but’, nggu the’ e lam nga ydodan, ngug girengiy nge gubin raba’ e salthaw rok ngar chuwigad. Ni pi salthaw rok, nib mu’un e os rorad ngorad nge pi’in nma yannag e os ni kar chuwigad ko mad ni ta’reb rogon, ni gathiyad bilich, nge urngin e salthaw ni be fek e *shield* ni bay e saydon u pa’rad. ⁵ Yu raba’ i salthaw nu Persia, Ethiopia, ngu Libya e yad mu’un ngak, ni yad gubin ni bay e *shield* rorad nge *helmet*. ⁶ Gubin e salthaw ko but’ nu Gomer ngu Beth Togarmah u lel’och a yad mu’un ngak, nge ku boch e pumo’on u boch e nam nib yo’or. ⁷ Mog ngak nge felfal’eg rogon me non ko yu raba’ i salthaw rok ngar felfal’eged rograd u tan lungun. ⁸ Tomuren boch e duw ma bay gol’oeg ni nge cham ngab binaw ni aram e gin kan kunuy e girdi’ ni kan fulweg u boch e nam ngay ni yad be par ni dariy loren e mael rorad. Bayi cham ko pi burey nu Israel, ni kan pag nike n’uw nap’an ni dakriy ban’en riy, machane aram e gin bay gubin e girdi’ riy ni yad be par u fithik’ e gapas. ⁹ Ir nge salthaw rok nge boch e nam nib yo’or ni yad mu’un ngak e bay ra chamgad ni bod bangi yoko’ ngar upnguyed fare binaw ni bod bang i manileng.”

¹⁰ Irera’ e n’en ni be yog SOMOL ni Th’abi Tolang ngak Gog: “Nap’an nrataw ko ngiyal’ i n’em ma bay mu tabab i tanomnag e kireb. ¹¹ Bay mu leam-

nag ni ngam cham ngab binaw ni dariy gelngin ni gin be par fapi girdi' riy u fithik' e gapas ni dariy ban'en ni be buch rorad u lan yochi binaw ndariy e yoror nge rungrung riy. ¹² Bay mu fek u fithik' e yargal e chugom rok fapi girdi' ni yad ma par u lan fapi binaw ni immoy bingyal' ni mogothgoth. Ni kar mukungad ngaram u boch e nam, ma chiney e ke yo'or yuran' i gamanman rorad nge binaw ma yad ma par ko tamdardar ko kanawo' ko fayleng. ¹³ Girdi' nu Sheba ngu Dedan nge fapi siyobay ko yochi binaw nu Spain e bay ra fithed gur ni ngar ga'argad, 'Kam kunuy e salthaw rom ni ngar chamgad ni fan e ngar feked u yargal e chugom? Ere ga be nameag ni ngam fek e silber nge gol, nge yuran' i gamanman nge binaw, mag yan ni kamfek urngin e pin'ey?' "

¹⁴ Ere SOMOL ni Th'abi Tolang e ke l'ogeg ni nggog ngak Gog e n'en nike yog nib sor ngak: "Chiney ni be par e girdi' rog nu Israel ndariy ban'en ni be buch rorad, e bay mu fal'eg rogom ¹⁵ ngam chuw ko gin ga bay riy ko lel'och nib palog, ni ga be gafaliy barba' i salthaw nib gel gelngin u boch e nam nib yo'or, ni yad gubin ni yad bay u daken e os. ¹⁶ Bay mu cham ko girdi' rog nu Israel ni bod bang i nifeng nib gel ni be th'ab daken fare nam. Nap'an nra taw ko ngiyal' i n'em, ma bay gu l'oegem ngam giliwnag e binaw rog ni fan e nge gagyel ko pi nam ko gag Mini', me dag fanag thothup ko n'en ni kug rin' u dakanam. ¹⁷ I gur e cha' ni gu weliy murung'agem kakrom, gu weliy u daken e tapigpig rog, ni fapi profet nu Israel, ni pi rran ni bay i yib e bay gu tay be' ni nge cham nga

Israel.” I SOMOL ni Th’abi Tolang e be non.

Gechig rok Got nga Gog

¹⁸ I SOMOL ni Th’abi Tolang e be ga’ar, “Re rran nra cham Gog nge k’ol yu Israel, e bay gu damumu. ¹⁹ Gu ra gagyelnag u fithik’ guwalngin e damumu rog ni rofen nem e bay e durru’ nib gel u daken e but’ nu Israel. ²⁰ Urngin e nig nge arche’, nge urngin e gamanman ni tin nib ga’ nge tin nib achig, nge urngin e girdi’ u daken e fayleng ni bayi t’on ko marus ngog. Pi burey e bayi puth nga but’, bayi muchbu’ e yung i pe’rech, ma gubin e yung i rungrung ni bayi m’ing nga but’. ²¹ Bay gu k’aring e marus ngak Gog ko urngin e pin’en ni yima rus ngay. I Gag SOMOL ni Th’abi Tolang e gu be non. Pi salthaw rok e bay i mang yad e ra chealgad ngar yip’ed e saydon rorad ngorad. ²² Bay gu gechignag ko liliy nge yam’. N’uw ni gel nge ayis ni be mul u lang, nib mu’un e nifiy nge sulfur ngay, ni bay i m’ap nga daken nge nga daken e raba’ i salthaw rok nge nga daken e pi nam ni yo’or ni yad bfol ngak. ²³ Irera’ rogon ni bay gu dag ngak urngin e nam ni gag e bgel gelngig ma gub thothup. Ma aram e bay ra nanged ni Gag fare SOMOL.”

39

Me’waer ni tay Gog

¹ I SOMOL ni Th’abi Tolang e ga’ar, “Fak e girdi’, mu non nib togopluw ngak Gog, ni ir e ga’ ko gagiye ko fagal nam nu Meshek ngu Tubal, ni ngamog ngak ni gag e to’ogor rok. ² Bay gu soREG nga bang nib be’ech nggu gafaliy nga orel u lan e

le'och nge yib i taw ko fapi burey nu Israel. ³ Ma aram e bay ggod e gat'ing nge mul u ba' ni gil'ay i pa' nge pi gan e gat'ing u ba' ni mat'aw i pa'. ⁴ I Gog nge raba' i salthaw rok nge pi'in karmanged ngak e bay ra thiggad ni karm'ad u daken fapi burey nu Israel, ma bay gu pag e ldow rorad nge mang ggan ko urngin e arche nge gamanman ni malboch. ⁵ Bay ra thiggad ni yad ba yam' u lan bang i tafelfel'. I Gag SOMOL ni Th'abi Tolang e gu be non. ⁶ I gag e bay gup' e nifiy u daken e but' nu Magog nge ga'ngin dap'el'ay ni gin ma par e girdi' riy ni dariy ban'en nma magawon nagrad, ma urngin e girdi' ni bayi nang ni Gag fare SOMOL. ⁷ Bay gguy rogon ni nge urngin e girdi' rog nu Israel me nang fithingag nib thothup, ma dab kug pag fithingag ngu'un dariyfannag. Ma aram e bayi nang e pi nam, ni Gag fare SOMOL, ni gag fare Got nib thothup rok piyu Israel."

⁸ I SOMOL ni Th'abi Tolang e ga'ar, "Re rran ni gu be weliy murung'agen e rib mich ni bayi taw ngay. ⁹ Fapi girdi' ni yad be par u lan e pi binaw nu Israel e bay ranod ra kunyed e talin e cham ni kann'ag ni nge mang l'ud rorad. Bay u ra urfiyed yung i *shield*, gat'ing, gan e gat'ing, sarey, nge gul, nib gaman e l'ud riy u lan medlip e duw. ¹⁰ Dakriy fan ni ngkur kunyed e l'ud u lan e yungi flang fa ku ra th'abed e gek'iy u lan e loway, ni bochan e bay fapi talin e cham ni kann'ag ni yad ra fanay ni l'ud. Bay ra giliw niged e pi'in u ra giliw niged yad." Fare SOMOL ni Th'abi Tolang e be non.

Fare gum'eyag rok Gog

¹¹ I SOMOL e ga'ar, "Nap'an nra buch urngin e pin'ey, ma bay gu pi' ngak Gog bang ntagil' e gum'eyag u Israel, u lan e Loway ko Milekag nib loway ni bay ko ngek ko fare *Dead Sea*. Gog nge urngin e salthaw rok e bay ni k'eyagrad u rom, ma fare loway e bay un pining fithingan ni 'Fare Loway Ko Salthaw Rok Gog.' ¹² Ra gamen medlip e pul nra k'eyag piyu Israel gubin fapi ldow mfini be'ech bayay fare but'. ¹³ Urngin e girdi' u lan fare binaw ni bayi un ko ayuw ngan k'eyagrad, ma bay ni tay farad ko ren'ey ko rofen ni gu ra gel. I Gag SOMOL ni Th'abi Tolang e kugog e pi thin ney. ¹⁴ Tomuren nike m'ay fa medlip i pul, ma bay ni mel'eg boch e pumo'on ni nge milekag u daken fare nam ni ngar pir'eged e tin ke magay e ldow u but' ngar k'eyaged, ya nge yag ni ngar be'ech nigned fare but'. ¹⁵ U ranod nga talang nge nga pe'ening ko fare binaw, ma gubin ngiyal' ni yad be pir'eg yilen e girdi', ma bay ra ted e pow nga charen ya nge yib e pi'in nma ker e low ko yam' miyad k'eyag ngalan Fare Loway Ko Salthaw Rok Gog. ¹⁶ (Bay bochi binaw nib chugur ni kan tunguy fithingan fare raba' i salthaw ngay.) Ma aram e fare but' e bay kun be'ech nag bayay."

¹⁷ I SOMOL ni Th'abi Tolang e ga'ar ngog, "Fak e girdi', mu pining urngin e arche nge gamanman ngarbad u gubin yang ngar longuyed fare maligach ni kug fal'eg rogon ni fan ngorad. Ireram ba madnom nib ga' u daken fapi burey nu Israel, ni gin bay ra longyed e ufin riy miyad be unum e racha'. ¹⁸ Yad e ngar longyed downgin e fapi salthaw miyad unum racha'en e pi tayugang'

nu fayleng, ni pi'in ni ngan li'rad ni bod e saf ni pumo'on nge saf ni kab bitir ara kaming ara garbaw ni pumo'on nib sugrug. ¹⁹ Nap'an ni gu ra thang e pogofan rok e pi girdi' ney ni bod rogon ni ngani maligach ngorad, ma fapi arche' nge gamanman e ngar longyed urngin e mam nrayag nga yinrad, miyad unum e racha' nge taw ko ngiyal' ni kar chinggad ngay. ²⁰ U daken e tebel rog e bay ra languyed urngin e tin nrayag rorad e os nge pi'in yad ma yan u os, nge salthaw nge pi girdi'en e mael. I Gag SOMOL ni Th'abi Tolang e kugog e pi thin ney."

Yu Israel ni sul nga rogon

²¹ I SOMOL e ga'ar, "Bay gu gagiyeagnag fapi nam ngar guyed gil'ilungug mug dag ngorad rogon ni gu ma maruwel nga gelngig nggu rin' e tin kug duwgiliy nib mat'aw. ²² Piyu Israel e bay ra nanged i yan ngaram ni Gag fare SOMOL ni Got rorad. ²³ Ma aram e bayi nang e pi nam ni piyu Israel e ranod ni kalbus nga wuru' e nam ni bochan e pi denen nra ngongliyed nib togopluw ngog. Gu cheal nggu pi' keru'ug ngorad mu gu pag e to'ogor rorad ngar gelgad ngorad mi ni thang e pogofan rorad u fithik' e mael. ²⁴ Gu pi' ngorad e tin ndabisiy ni nge aw ngorad ni fan ni yad ba ta'ay nge gafarig rorad nib kireb, ma aram mu gu pi' keru'ug ngorad."

²⁵ I SOMOL ni Th'abi Tolang e ga'ar, "Machane chiney e bay gu par ni bay e marnguy rog nga daken e pi'in owchen Jakob, ni fapi girdi' nu Israel, ma bay gu gagiyeagnag ngar fla'abgad bayay. Bay gu yororiy fithingag nib thothup. ²⁶ Nap'an ni yad

ra par bayay ni dakriy ban'en ni be buch rorad u lan taferad, ma dariy be' ni ku be togopluw ngorad, ma rayag ni ngar paged talin rogon ni un dariyfan nagrad ni fan e ra pagedgag. ²⁷ Rogon ni nge m'ug ngak e pi nam nib yo'or ni gub thothup, e bay gu fulweg e girdi' rog rok urngin fapi nam nma par e to'ogor rorad riy. ²⁸ Ma aram e bayi nang e girdi' rog ni Gag SOMOL ni Got rorad. Yad ra nang e ren'ey ni bochan e gu pi'rad ngar kalbusgad ma chiney e kug kunuyrad kug fulwegrad ngalan e nam rorad, ni dab gu pag bagyad. ²⁹ Bay gu pu'og e kan nthothup rog nga daken e girdi' nu Israel ma dakriy bingyal' ni gu ra pi' keru'ug ngorad. I Gag fare SOMOL ni Th'abi Tolang e kugog e pi thin ney."

BA CHANGAR NI PILYEG NGE GUY E BIN BAY FIN TOY E TEMPEL

40

(40:1—48:35)

Ezekiel Nni Fek Nga Jerusalem

¹ Bin ragag e rran ko be'ech e duw, ni aram e bin rliw' nge lal e duw nga tomuren nni fekmad ni kalbus nga wuru' e nam ma ragag nge aningeg e duw nga tomuren ni kan kol yu Jerusalem. Rofan nem mu gu thamiy gelngin SOMOL ni bay, ma aram me chibiyeg nge fekeg i yan. ² U lan e changar rog ni pilyeg e fekeg Got ko binaw nu Israel nge teg nga daken bburey nib tolang. Puluwon owcheg e gguy ban'en ni bod bbinaw nib ga' nib sug ko naun. ³ Me fekeg i yan nggu chuchugur ngay, mug gguy be' ni pumo'on ni be mat ra'en ni bod e wasey ni *bronze*. Nike kol ba fol nni fal'eg ko

mad ni wech nge ba ley i ren ni yima foleg ban'en ngay, nib sak'iy u charen langan e garog.

⁴ Me ga'ar ngog, "Fak e girdi', mu changar. Mu l'eg telim mag fal'eg i guy e tin nggu dag ngom, ya arfan ni kan fekem e ngaray. I gur e ngamog ngak e girdi' nu Israel urngin e tin ngam guy."

Bin ngek e Garog

⁵ N'en ni gguy e ba Tempel, nib liyeg bangi rungrung ni aram e yaror riy. Fare pumo'on e fek fagi fol, ni ragag e fit n'umngin, nge foleg fare rungrung. Ma ragag e fit tolngin ma ku ragag e fit dub'agin. ⁶ Ma aram me yan fare pumo'on nga langan ba garog nib sap ko ngek. Me yan ko tawo' ni yan u but' ngalang nga langan fare garog me foleg langan fare garog u ba'niyen i yan nga ba'an naun; ma ragag e fit radan. ⁷ Ba' nem riy e bay e gin yima yan riy, nra barba' riy ma bay dalip e senggil riy ni tafen e matnag. Ra reb e pi senggil nem ma ta'reb n'umngin nge radan, ni go' ragag e fit, ma rungrung u thilin e pi senggil nem e meruk e fit dub'agin. U ba' nem e pi senggil ko matnag e bay bang ni yima yan riy ni ragag e fit n'umngin nib sor nga langan ba mab u reb e senggil ni yima yan riy ngalan e yoror ko ba' ni mit fare Tempel. ⁸⁻⁹ Me foleg e re senggil ney me pir'eg ni ragag nge aningeg e fit u barba' nga barba'. Ba' ni lane yoror ko re senggil ney e bay fare garog riy nib sabaliy fare Tempel. ¹⁰ Pi senggil ni tafen e matnag u barba' ngu barba' e gin ni yima yan riy e go' ta'reb ga'ngin, ma rungrung u thilthilin e go' ta'reb dub'agin.

¹¹ Me migid, me foleg fare mo'on radan e gin yima yan riy nga langan e garog. Ma rliw' nge l'agruw e fit radan, ma ragag nge nel' e fit langan e garog u barba' nga barba'. ¹² Mit fapi senggil ko matnag e bay ba yoror riy nib sobut' ni rliw' e inch tolngin ma rliw' e inch dub'agin. (Fapi senggil e ragag e fit ga'ngin nge n'umngin.) ¹³ Ma aram me foleg thilin e rungrung u ba' ni tabgul u reb e senggil nge yan i taw ko rungrung u ba' ni tabgul ko fa binem e senggil ni bay u puluwon nga barba' fa gin ni yima yan riy, ma aningeg i ragag nge l'agruw e fit pal'afngin. ¹⁴ Fare senggil nib orel e yani mab ngalan e yoror. I foleg re senggil nem me pat ngay ni guyey nge aningeg e fit radan. ¹⁵ Meruk i ragag nge aningeg e fit n'umngin fare kanawo ni tabab u wuru' e rungrung ko garog nge mada' nga barba' fare senggil ni th'abi wuryel. ¹⁶ Bay yoch yang i chabal ko rungrung u wuru' gubin fapi senggil ma ku bay ko rungrung u thilin fapi senggil. Kan ker ya'an e gek'iy ni *palm* nga daken e rungrung u barba' ngu barba' e gin yima yan riy.

Thal ni wuru' e yoror

¹⁷ Fare mo'on e fekeg u langan fare garog ko fare pa' i kanawo ngalan e yoror. Ma bay guyey e senggil ni kan toy nib foch u downgin fare yoror, ma puluwon e pi senggil nem nga wean e kan filath ba thal i malang riy, ¹⁸ ni yan u rom nge liyeg lan e yoror. Lan re yoror ney e ba sobut' ko thal ni langgin e yoror.

19 Bay reb e garog nib tolang ni yima yan riy ngalan e thal ni langgin e yoror. Fare mo'on e foleg thilin fagal garog ma 168 e fit pal'afngin.

Fa bin lel'och e Garog

20 Ma aram me foleg fare mo'on reb e garog ko ba' ni lel'och ni sor ngalan e thal ni wuru' e yoror. 21 Fa dalip i senggil ko matnag u barba' ngu barba' fa gin yima yan riy, nge rungrung u thilin fapi senggil, nge fare senggil ni yima yan riy nga lane thal ni l'agruw e yoror e go' ta'reb folen ko tin ba'aram u lan e bin ngek e garog. Meruk i ragag nge aningeg e fit n'umngin fare kanawo' ma aningeg i ragag nge l'agruw e fit radan. 22 Fare senggil nu langan e garog, nge winda, nge fapi ya'an e gek'iy ni *palm* e ta'reb ya'an ko tin bay ko bin ngek e garog. Medlip thal e tawo' ni yan ngalang ko re garog ney, ma fa gin yima yan riy ngalan e yoror e kubay reb e senggil riy nib sabliy lan e yoror. 23 Puluwon e garog u lel'och nga barba' e yoror e bay reb e garog ko thal ni l'agruw e rungrung nib sor ngalan e thal ni langgin e yoror, nri bod rogon fa bin bay u ba' ni ngek. Fare mo'on e foleg thilin fa gal garog ma 168 e fit pal'afngin.

Fa bin yimuch e Garog

24 Me migid, me fekeg fare mo'on ko bin yimuch e garog, nu rom e gguyew reb e garog riy. Me foleg e ba' ni langgin e rungrung riy nge fare senggil ni yima yan riy nga naun, ma ta'ab rogon ko fa tin ba'aram. 25 Bay e winda' u lan fapi tafen e matnag ko biney e garog ma ku bay u lan fare senggil ni yima yan riy nga naun, ni ta'ab rogon ko fa tin

ba'aram, ma ku re garog ney e meruk i ragag nge aningeg e fit n'umngin ma aningeg i ragag nge l'agruw e fit radan. ²⁶ Medlip thal e tawo' ni sor ngalang ko fare garog, ma fare senggil ni yima yan riy nga naun e bay u baley nib sabliy lan fare yoror. Kan ker ya'an e gek'iy ni *palm* nga downgin e rungrung riy nib sap ko gin yima yan riy. ²⁷ U roy e kubay reb e garog ko thal ni langgin e yoror. Fare mo'on e foleg pal'afngin fagal garog, ma 168 e fit pal'afngin.

Thal ni langgin e yoror: Bin yimuch e garog

²⁸ Fare mo'on e fekeg nggu warow ko bin yimuch e garog ngalan e thal ni langgin e yoror, me foleg fare garog, ma ta'reb ga'ngin ko tin ni ba'aram e garog ko fa thal ni wuru' e rungrung. ²⁹⁻³⁰ Ra reb fapi senggil ko matnag, nge gin yima yan riy nga naun, nge thal ni langgin e rungrung e go' ta'reb ga'ngin ko tin ba'aram e garog. Ku bay e winda u lan fapi senggil ko biney e garog. Fare garog e meruk i ragag nge aningeg e fit n'umngin ma radan e aningeg i ragag nge l'agruw e fit. ³¹ Gin yima yan riy nga naun e ba sabliy e bin ba'aram e yoror, ni kan ker ya'an e gek'iy ni *palm* nga downgin e rungrung ko gin ni yima yan riy. Meruk thal e tawo' ni sor ngalang ko biney e garog.

Thal ni langgin e yoror: Bin ngek e garog

³² Fare mo'on e fekeg ko fa binem e garog ni ngek ngalan e thal ni langgin e yoror. Me foleg fare garog, ma ta'reb ga'ngin ko fa tin ba'aram. ³³ Pi senggil ni tafen e matnag nge gin yima yan riy nga naun, nge yungin langgin e rungrung riy e ta'reb folen ko tin ba'aram e garog. Pi senggil nem ko

matnag e ba liyeg e winda, ma ku aram rogon fa binem e senggil ni yima yan riy nga naun. Fare garog e meruk i ragag nge aningeg e fit n'umngin ma aningeg i ragag nge l'agruw e fit radan. ³⁴ Fa gin yima yan riy nga naun e ba sabliy e thal ni wuru' e yoror. Kan ker ya'an e gek'iy ni *palm* nga downgin e rungrung ko gin yima yan riy. Meruk thal e tawo' ni sor ngalang ko biney e garog.

Thal ni langgin e yoror: Bin lel'och e garog

³⁵ Ma aram me fekeg fare mo'on ko bin lel'och e garog. Me foleg, ma ta'reb ga'ngin ko tin ba'aram. ³⁶ Ku bod fatinef, ni ku bay e pi senggin ni tafen e matnag, ni kan nunuwnag e pi rungrung riy, nge gin yima yan riy nga naun, nge pi winda nike liyeg. Biney e garog e meruk i ragag nge aningeg e fit n'umngin ma aningeg i ragag nge l'agruw e fit radan. ³⁷ Fa gin yima yan riy nga naun e ba sabliy e thal ni wuru' e yoror. Kan ker ya'an e gek'iy ni *palm* nga downgin e rungrung ko gin yima yan riy. Meruk thal e tawo' ni sor ngalang ko biney e garog.

Boch e naun nib chugur ko bin ni lel'och e garog

³⁸ U lan e ba' ni wuru' e yoror e bay boch reb e naun nib peth ko ba' ni langgin e garog ko ba' ni lel'och. Ni bmab ngalan fa gin yima yan riy nga nu'an nib sabliy fare yoror, ni aram e gin yima luknag e gamanman riy ni ngan orfeg ni kab polo' ni maligach. ³⁹ U lan e re senggil ney ni yima yan riy nga naun e bay aningeg i tabel riy, l'agruw nga barba' e senggil ma l'agruw nga barba.' U daken e pi tebel ney e yima li' e gamanman riy ni ngan pi' ni maligach, demturug ko ngan orfeg ni polo' ara maligach ni fan ko denen ara maligach

ni mathang malfith. ⁴⁰ Wuru' fare senggil e ku bay aningeg e pi tabel nem riy, l'agruw nga barba' ma l'agruw nga barba' e gin yima yan riy ngalan e bin lel'och e garog. ⁴¹ Gubin e pi tebel ney ni meruk ni yima li' e gamanman u daken ni maligach: aningeg u lan e senggil ma aningeg ngalan e yoror. ⁴² Aningeg e tabel e bay u lan fachi naun, ni yima fanay ni ngan bangbengnag fare maligach riy ni ngan orfeg nib polo', pi tebel nem e malang ni kan puy. Pi tebel nem e rliw' e inch tolngin ma daken e guyey e inch n'umngin nge radan, ma gubin e tatalin e mali' gamanman ma yima cha'riy u daken e pi tebel ney. ⁴³ Marichalen e pi tebel nem e dalip e inch radan. Gubin e ufin ni ngan pi' ni maligach e kan tay nga daken e pi tebel nem.

⁴⁴ Ma aram me fekeg ngalan e bin langgin e yoror. Ma bay l'agruw i senggil ni bmab nga langgin e bin langgin e yoror, reb e bsap ko yimuch u charen fa bin lel'och e garog ma reb e ba sap ko lel'och u charen fa bin yimuch e garog. ⁴⁵ Me yog fare mo'on ngog ni fa bin ba'aram e senggil ni bsap ko yimuch e fen e prist nma pigpig u lan fare Tempel, ⁴⁶ ma senggil nib sap ko lel'och e fen e prist nma pigpig u altar. Gubin e pi prist nem ni yad owchen Zadok; karmusgad chonggin fare ganong rok *Levi* nni pi' mat'wunrad ni ngranod nga mit SOMOL ngar pigpiggad ngak.

Thal ni langgin e yoror nge fare naun ko Tempel

⁴⁷ Fare mo'on e foleg fa bin langgin e yoror, ma 168 e fit radan ma ku aram n'umngin. Fare Tempel e bay u ba' ni ngal riy, ma bay ba altar u mit. ⁴⁸ Ma aram me fekeg fare mo'on nga langan

e gin yima yan riy ngalan fare Tempel. Me foleg langan e gin yima yan riy nga langgin fare Tempel ma mereb e fit n'umngin ma rliw' nge aningeg e fit radan ma lal e fit dub'agin e rungrung u barba' ngu barba'. ⁴⁹ Bay yu thal i tawo' ni sor ngalang ko gin yima yan riy nga senggil, ni guyey nge aningeg e fit radan ma rliw' e fit n'umngin. Ma bay l'agruw i rumog, nra reb ma bay u barba' e gin yima yan riy nga naun.

41

¹ Me migid, me fekeg fare mo'on ngalan e bin ga' e senggil, ni aram e Gin nib Thothup. Me foleg e gin yima yan riy nga langgin fare senggil nib ga': Ma ragag e fit n'umngin ² ma ragag nge meruk e fit radan, ni bay e rungrung u barba' ngu barba' ni meruk e fit dub'agin. Fare mo'on e foleg fare senggil nib ga': ma n'umngin e nel' i ragag nge meruk e fit ma guyey nge aningeg e fit radan.

³ Ma aram me yan ko bin lukngun e senggil. Me foleg e gin yima yan riy ngalan fare senggil ni lukngun: ma dalip e fit n'umngin ma ragag e fit radan, ma rungrung u l'agruw raba' riy e ragag nge l'agruw e fit dub'agin. ⁴ Me gad e fol ko fare senggil, ma guyey nge aningeg e fit n'umngin ma ku aram rogon radan. Re senggil ney e bay nga wuru' fare senggil nib ga'. Ma aram me ga'ar ngog, "Ira' e Gin Th'abi Thothup."

Senggil ni kan toy nga downgin e rungrung ko fare Tempel

⁵ Fare mo'on e foleg dub'agin e ba' ni langgin e rungrung ko fare Tempel ni kan toy, ma ragag

e fit. U dow e rungrung nib liyeg fare Tempel e ba k'af yochi senggil' riy ni medlip e fit radan reb. ⁶ Pi senggil ney e dalip thal, nra bathal ma guyey e senggil ngay. Ra bathal make gif, ndani angkarnag nga, daken bathal e malang nib peth ko rungrung u wuru' fare Tempel. ⁷ Ere rungrung ko Tempel e yira guy u ba'niyen, ma gowa ta'reb duba'gin u but' nge mada' ngalang. Ba gabad ko thal ni wuru' e rungrung ko Tempel nge wuru' fapi senggil, e ni tay l'agruw i tawo' nib ga' ngay, ya ra yag ni ngan yan u thal ni but' ko thal ni lukngun nge thal ni lang. ⁸⁻¹¹ Wurur' e rungrung ko pi senggil ney e meruk e fit dub'agin; reb e mab e yib ngalan e pi senggil u ba' ni lel'och fare Tempel, ma reb e yan ngalan e pi senggil ni bay u ba' ni yimuch. Mug guy ni bay e baranda' riy nib liyeg fare Tempel ni meruk e fit radan; ma ragag e fit tolngin u daken e but' nib ta'abfoyen ko faraf ko fapi senggil ni bay u downgin e rungrung ko fare Tempel. Ma thilin e baranda nge fapi naun nma par e pi prist riy e yug bangi ban'en dariy ban'en riy ni guyey nge aningeg e fit radan e gin'em nga barba', ni yan u ga'ngin yang u barba' fare Tempel.

Naun u ba' ni ngal

¹² Aram u taban fa gin dariy ban'en riy ko ba' ni ngal e Tempel e ba' ba naun riy ni 150 e fit n'umngin ma 116 e fit radan; rungrung riy e mereb e fit dub'agin nib liyeg.

Gubin folen fare naun ko Tempel

¹³ Fare mo'on e foleg e ba' ni wean ko fare Tempel, ma 168 e fit n'umngin. Ma ba' ni tabgul ko

fare Tempel nge yan nge pag fa gin dariy ban'en riy nge mada' nga ba'nem fare naun ko ngal, ma pal'afngin e 168 e fit. ¹⁴ Pal'afngin aray u mit fare Tempel, nib mu'un fa gin dariy ban'en riy u barba' ngu barba', e 168 e fit. ¹⁵ Me foleg n'umngin fare naun ko ngal nib mu'un e bogbog riy u l'agruw raba' ngay e ku 168 fit.

Rarogon fare Tempel

Fare senggil ni yima yan rin ngalan fare Tempel, nge Gin Nib Thothup, nge Gin Th'abi Thothup ¹⁶ e go' palang e ni fanay ngay ni tabab ko faraf nge mada' ko pi winda riy. Pi winda' ney e rayag ni ngan ning. ¹⁷ Rungrung u lan fare Tempel e yan nge pag p'ebgul e mab riy, e go' kan ker daken ¹⁸ nga ya'an e gek'iy ni *palm* nge bogi gamanman ni bay pon. Gek'iy ni *palm* e kan ker ya'an u thilin fapi gamanman, nib k'af nib liyeg fare senggil. Ra reb fapi gamanman ma l'agruw owchen: ¹⁹ bin ba owchen i girdi' e ba sap ko fare ya'an e gek'iy ni *palm* nga barba', ma bin nib owchen i layon e ba sap ko kaen ni bay u barba' i charen e gek'iy. Yi go' arogon ya'an i yan nike liyeg fare rungrung, ²⁰ ni tabab u daken e faraf nge mada' nga daken p'ebgul fapi mab. ²¹ Rumog u barba' ngu barba' e mab ko fa Gin Nib Thothup e ta'reb ga'ngin radan nga n'umngin.

Fare Altar nni ngongliy ko ren

U mit langan e mab ko Gin Th'abi Thothup e bay ban'en riy ni bod ya'an ²² ba altar ni ren. Ni lal e fit tolngin ma aningeg e fit radan. Duga' ko pi tabthung riy, pi ta' riy, nge gubin raba' riy e go' ni

ngongliy ko ren. Me ga'ar fare mo'on ngog, "Irerar' e re tabel ni be par u p'eowchen SOMOL."

Pi mab

²³ Bay reb e mab u tungun ba senggil nib n'uw ni yima yan riy ko fa Gin Nib Thothup nge ku reb e mab u charen fa binem e mab ni yima yan riy ko Gin Th'abi Thothup. ²⁴ Gal mab nem e ra reb ma l'agruw raba' ni yima bing u lukngun. ²⁵ Bay ya'an e gek'iy ni *palm* nge fapi gamanman ni bay pon ni kan ker nga daken fa gal raba' i mab ko Gin Nib Thothup, nri ta'reb ya'an ko fa tin nu daken e rungrung. Ma bay bang i ren ni upong u p'ebgul e ba' ni wuru' e mab ko gin yima yan riy nga senggil. ²⁶ U barba' ngu barba' e re senggil ney e bay bogi winda' riy, ma pi rungrung riy e kan fal'eg ya'an ko gek'iy ni *palm*.

42

L'agruw i naun nib chugur ko Tempel

¹ Ma aram me fekeg fare mo'on ngalan e thal ni wuru' e yoror nge soregneg nga ba naun ni bay u lel'och ko fare Tempel, ni de palog ko fa binem e naun u taban fare Tempel ko ngal. ² Biney e naun e 168 e fit n'umngin ma meruk i ragag nge aningeg e fit radan. ³ U barba' e guyey nge aningeg e fit ga'ngin radan me tun nga barba' fare Tempel, ma barba' riy e ba wunbey nge tun ko thal ni wuru' e yoror. Ntoy ni dalip thal, ra bathal ma kan yarmiy nib kan nga wuriyalen e thal ni but'. ⁴ U ba' ni lel'och e re naun ney e bay bang ni yima yan riy ni ragag nge nel' fit radan ma 168 e fit n'umngin, ni aram e ba' ni bay langan e mab ko senggil riy.

⁵ Pi senggil ko thal nlang fare naun e ba'chig radan ko pi senggil ko thal ni lukngun nge thal ni but' ni bochan e kan yarmiy nib kan nga tomur. ⁶ Senggil ko thal ni but' e be gif e gal thal ni ngalang ngay, ere gubin e pi senggil ney ni dariy e duga' riy ni bod e tin ba'aram e naun u lan e thal ni langgin e yoror. ⁷⁻⁸ Thal ni nga but' ko fare naun u ba' ni wuru' e rungrung e meruk i ragag nge aningeg e fit n'umngin ni aram baley ko fare Tempel, ma lay nike magay ni ku meruk i ragag nge aningeg e fit e bay e pi senggil riy ma thal nlang e go' kan senggilnag. ⁹⁻¹⁰ U tan e pi senggil ney u lay ni ngek fare naun, ko gin ni tabab e rungrung ko fare yoror riy, e bay e gin yima yan riy ngalan e bin wuru' e yoror.

Ma ba' ni yimuch ko fare Tempel e ku bay reb e naun riy nib ta'reb ya'an ko fa binem e naun ni de palog ko ngal u taban fare Tempel. ¹¹ Mu mit fapi senggil e bay e gin yima yan riy ni bod fa binem ni bay ko ba' ni lel'och. Ri ta'ab folen, mab ta'reb ya'an, nge rogon e yungin yima yan riy nga naun. ¹² Bay ba mab u lan e pi senggil ney ko ba' ni yimuch ko fare naun, aram ko ngek ko gin ni tabab e rungrung riy.

¹³ Me ga'ar fare mo'on ngog, "L'agruw e gal naun ney nib tabgul. Mu langgin e gal naun ney e fapi prist ni yad ma yib nga p'eowchen SOMOL e yad ra kay fapi maligach nib tabgul riy. Ni bochan e ba tabgul fapi senggil, fapi prist e yad ra tay e tin th'abi tabgul e maligach u rom: maligach ni *grain*, nge maligach ni fan ko denen nge maligach ni mathang malfith. ¹⁴ Fa'anra ki immoy e prist

u lan fare Tempel ma yad ba'adag ni ngranod ko thal ni wuru' e yoror, ma thingar ra ted u lan e pi senggil ney fapi mad nib tabgul ni immoy u dakenrad ko ngiyal' ni ur pigpiggad ngak SOMOL. Thingar ron'ed yug boch e mad u m'on ni ngranod nga wuru' e re gin'em ko gin ma mu'ulung e girdi' ngay."

Folen e gin bay e Tempel riy

¹⁵ Nap'an ni mu' fare mo'on i foleg langgin fare Tempel, me fekeg nga wean ko bin ngek e garog nge foleg wuru' e gin'em. ¹⁶ I fek fare ley i fol nge foleg e ba' ni ngek, ma 840 e fit. ¹⁷⁻¹⁹ Ma aram miki foleg e ba' ni lel'och, nge ba' ni yimuch, nge ba' ni ngal; gubin raba' ni ta'reb n'umngin 840 e fit, ²⁰ ma gi rungrung nem e ba liyeg bang i ban'en ni 840 e fit u gubin raba'. Ma rungrung nib liyeg e gin'ey e ke ki'eg e tin nib tabgul ko tin ni de tabgul.

43

SOMOL ni sul ko fare Tempel

¹ I fekeg fare mo'on ko fare garog nib sap ko ngek, ² mu rom e gguy riy fare ra'en e maluplup' u tagil' Got rok yu Israel nike yib ko ngek. Ma lungun SOMOL e bod ligan e day ni be chub, ma fayleng e gal ra'en nib maluplup'. ³ Re ya'an ney e bod fa bin ni gguy ko fa ngiyal' ni yib Got ni nge gathey yu Jerusalem, nge fa bin ni gguy u charen e l'ul ni Kebar. Ma aram mug palpal nga daken e but'. ⁴ Fare ra'en nib maluplup' e yan u langan fare garog ni ngek nge yan ngalan fare Tempel.

⁵ Me chibiyeg fare kan nthothup rok SOMOL ngalang nge fekeg ngalan e thal ni langgin e yoror,

ni aram e gin gguy riy fare Tempel nike suguy fel'ngin SOMOL. ⁶ Fare mo'on e sak'iy nga chireg u rom, mug rung'ag laman SOMOL nike non ngog nga wuru' fare Tempel ni ga'ar, ⁷ "Fak e girdi', irera' tag'ig. Bay gu par u roy u fithik' e girdi' nu Israel nggu gagiyeg nagrad ni manemus. Dakriy reb e girdi' nu Israel fa reb e pilung rorad ni ku ra m'ay nag fan fithingag nib thothup ngi i tayfan yug boch e got ara malang ko yam' rok fapi pilung rorad nike yim'. ⁸ Pi pilung e kar toyed e naun rorad nib chugur ko Tempel rog ni kar ta'reb foyin niked e mab rorad ko mab ko Tempel rog, ma ke chugur ni nge chafin langan e mab rorad ko mab ko Tempel rog, kemus ni bang i rungrung e bay u thilmad. Mu ur dariyfan niked fithingag nib thothup ko urngin e pin'en ni ur rin'ed nib sunsonogor, ma aram u fithik' e damumuw rog mu gu thangrad. ⁹ Chiney e thingar rtalgad i tayfan yug boch e got miyad pag i tayfan fapi malang ko yam' rok e pilung rorad. Fa'anra yad ra rin' ni bod ni kugog, ma bay gu par u fithik'rad ni dariy n'umngin nap'an."

¹⁰ Miki ul ul SOMOL ngay nge ga'ar, "Fak e girdi', mog ngak e girdi' nu Israel murung'agen fare Tempel, mag pagrad ngar filed rogon yalen ni yima rin'. Mu gagiyeg nagrad ngar tamra'gad ko gafarig rorad ni kireb. ¹¹ Ma aram e fa'an yad ra tamra' ko tin kar ngongliyed, mag weliy ngorad rogon ni kan tanomnag fare Tempel: yungin ni ngan yan riy nga langgin nge yungin ngan sul riy nga wean, nge rogon ya'an, nge yarmen urngin ban'en riy, nge gubin e motochiyel riy. Mu yoloy

gubin e pin'ey nga but' ngar guyeg rogon ni kan yarmiy gubin ban'en nge yag ni rrin'ed gubin e gam'ing riy ni rogon ko motochiyel. ¹² Irera' yalen fare Tempel: Gubin yang nib liyeg charen u daken p'ebgul fare burey e ba tabgul mab thothup."

Fare Altar

¹³ Pin'ey e folen fare altar, nib ta'reb rogon e fol nni fanay ngay nge fare Tempel. Charen e re altar ney u daken e but' e kan ker ba meab riy nib liyeg, ni rliw' e inch tom'arngin ma rliw' e inch radan, ma ragag e inch tolngin e ba' ni wuru' i marichalen re meab nem. ¹⁴ Thal ni th'abi migid nga but' ko fare altar e aningeg e fit tolngin ngalang. Ma thal ni migid ngay ni aram e thal ni lukngun e rliw' e inch ni ba'achig riy u gubin raba' ma medlip e fit tolngin. Ma thal ni migid ngay ni ir e th'abi ba daken e ku rliw' nge mereb e inch e ba'achig boch riy ko thal nem nu tanggin. ¹⁵ Thal ney ni th'abi p'ebgul, ni ireram fa gin'en ni yima urfiy e maligach u daken e ku medlip e fit tolangin. Fapi nochi gagey ko fa aningeg i tabthung e ir e bm'ug ngalang u daken, ga'ngin yang p'ebgul. ¹⁶ Rad u daken p'ebgul e re altar nem e ta'reb n'umngin nga radan, ni go' rliw' e fit u gubin raba' riy. ¹⁷ Thal ni lukngun e ta'reb ga'ngin radan nge n'umngin, ni go' rliw' nge aningeg e fit n'umngin u gubin raba', ma kanon' marichelen i yan ke liyeg ni ragag e inch tolngin. (Meb riy nib liyeg e rliw' e inch radan.) Tawo' ngalang ko fare altar e bay ko ba' ni ngek riy.

Fare Altar nni tabgulnag

¹⁸ SOMOL ni Th'abi Tolang e ga'ar ngog, "Fak e girdi', mmotoyil ko n'en ni nggog ngom. Nap'an ni yira toy fare altar, ma ngam og nag ni aram e ngam pi' e maligach ni mo'oruf u daken ma ngam atngiy daken nga racha'en fapi gamanman ni kan maligach ngay. ¹⁹ Fapi prist ni girdi'en fare ganong rok Levi nrabad ku Zadok e kemus ni yad e picha' ni yad ra yib nga p'eowcheg ngar pigpiggad ngog. I Gag SOMOL ni Th'abi Tolang e gu be ta'chiylen e ran'ey. Ga ra pi' ba fak e garbaw ni pumo'on ngorad ni ngan pi' nib maligach ni fan ko denen. ²⁰ Gur e ga ra fek boch u racha'en ngam thiy nga taban fapi gagey u tabthungen e thal ni daken fare altar, nge tabthungen e thal ni lukngun fare altar, nge ga'ngin yang i mirichren. Irera' rogon i machalbognag fare altar ni nge tabgul. ²¹ Me gur e ngam fek fare fak e garbaw ni pumo'on ni kan pi' ni maligach ni fan ko denen ngam urfiy ko gin'en ni kan duwgiliy u wuru' e gin ba' fare Tempel riy. ²² Ma bin migid e rran ma ga fek ba kaming ni pumo'on ni dariy ban'en nib kireb u downgin ngam pi' nib maligach ko denen. Mu fek e racha' riy ngam machalbognag fare altar ni bod nim rin' ko fare garbaw ni pumo'on. ²³ Nap'an ni ga ra mu' i fal'eg rogon e binem, mag fek ba fak e garbaw ni pumo'on nge ba fak e saf ni pumo'on ni dariy bang rorow nib kireb, ²⁴ ngam fekrow i yib ngog. Fapi prist e ngar atngiyed e sol nga daken fagal gamanman min orfeg row ni maligach ngog. ²⁵ Medlip e rran nra reb e pi rran nem ma ngam pi' ba kaming, nge ba garbaw ni pumo'on, nge ba fak e saf ni pumo'on ni maligach ni fan ko

denen. Ni yad urngin ni dariy bang rorad nib kireb. ²⁶ Re medlip i rran nem e fapi prist e ngar thothup niged fare altar miyad t'ar midlin ni aram e ngu'un bangbeng riy. ²⁷ Nap'an nra m'ay fare wik, ma fapi prist e ngar pi'ed u daken fare altar e maligach ni mo'oruf nge maligach ni nge gapaseg thilin Got nge girdi'. Ma aram e bay i felan'ug ngomed ni gimed gubin. I Gag fare SOMOL ni Th'abi Tolang e kugog e pi thin ney."

44

Bin ngek e garog ni thangri par nib man

¹ Fare mo'on e pow'iyeg nga wuru' e garog u ba' ni ngek ko gin bay e Tempel riy. Re garog nem e bman, ² ma aram me ga'ar SOMOL ngog, "Re garog ney e bay i par nib man ni dab ni bing bingyal'. Dariy ba girdi' nra yan riy, ni bochan e Gag SOMOL ni Got nu Israel e kug thum' riy nga lane yoror. Ere nge par nib man. ³ Kemus ni fak e pilung ni be gagiyeg e ir e ra yan i par nga ba' ni langgin re garog ney ni nge kay fare ggan nib tabgul u p'ewcheg. Ra yan u langan e garog ngalan bochi senggil nga naun ma ku aram e gin nra sul riy nga wean."

Girdi' ni dab ni pag ngalan fare Tempel

⁴ Ma aram me fekeg fare mo'on ko bin lel'och e garog nggu bow nga mit fare Tempel. Ma nap'an e gu changar, mug guy ni fare Tempel e ke sug nga ra'en SOMOL nib maluplup'. Mug palpal nga daken e but', ⁵ me ga'ar SOMOL ngog, "Fak e girdi', mu tiyan'um ko tin ga be guy mag be rung'ag. Arame nggu weliy yalen nge gafalngin

fare Tempel ngom. Mu tafanamiyen ko pi'in yira pag nga langgin nge sul nga wuru' fare Tempel, nge pi'in ni dab ni pagrad.

⁶ “Mog ko girdi' ni tatogopluw nu Israel, ni Gag SOMOL ni Th'abi Tolang, e dabkiyag ni gu k'adan'ug ko pin'en nib sonogor ni kayad be rin'.
⁷ Kar dariyfan niged e Tempel rog ko girdi' nu bang ni dawor ni maad'ad nagrad ni bod nike yog e motochiel rok Moses ni bogi girdi' ni darir folgad rog, ni karbad ngalan fare Tempel ko ngiyal' ni yibe pi' ngog e mam nge racha'. Girdi' rog e kar th'abed e m'ag romad ko urungin e pin'en nib sunsonogor ni kar rin'ed. ⁸ Ya gathi kuyad e yad be tay murung'agen e pi bangbangin e thothup u lan e Tempel rog, kemang girdi' nu bang e kar ted be tay murung'agen.

⁹ “I Gag SOMOL ni Th'abi Tolang e gu be tamilingeg ni dakriy reb e girdi' nu bang ni dawor ni maad'adnag ni bod ni yog e motochiel rok Moses, ara be' ni dar ma fol rog ni ku ra thum' ngalan e Tempel rog, ni mus ko girdi' nu bang ni yad ma par u fithik' e girdi' nu Israel.”

Pi Levite ni dabyag ni ngar oned ko prist

¹⁰ I SOMOL e ga'ar ngog, “Nggugachignag e pi Levite nib mu'un e tin kabay e girdi' nu Israel ngay, ni kar niged gag yad be tayfan e liyos.
¹¹ Rayag ni ngu'ur pigpiggad ngog u lan fare Tempel ni yad e ga' ko pi garog mu'ur rin'ed e maruwel ko fare Tempel. Rayag ni yad ra li' e gamanman ni be pi' e girdi' ni maligach ni mo'oruf nge yug maligach, mu'ur rin'ed e maruwel rorad ni yad

be pigpig ko girdi'. ¹² Ma bochan ni ur ted murung'agen e meybil ko liyos ni i rin' e girdi' nu Israel ni aray e kanawo' ni waliy e girdi' ko denen, I Gag SOMOL ni Th'abi Tolang e gu be micheg ni rib mich ni yira gechig nagrad. ¹³ Dab ku ra pigpiggad ngog ni prist fa ra chuchugurgad nga ban'en rog nib thothup fa ranod nga langgin e Gin Th'abi Thothup. Irera' e gachig rorad ni fan ko pin'en nib sonogor ni kar ngoliyed. ¹⁴ Bay gu pagfan ngorad e tin ba'achig e maruwel ni thingar ur rin'ed u lan e Tempel."

Fapi Prist

¹⁵ I SOMOL ni Th'abi Tolang e ga'ar, "Fapi prist ko ganong rok Levi ni yad owchen Zadok, e ur pared ni yad ba yul'yul' ko pigpig ngog u lan e Tempel ko ngiyal' ni ba'aram ni tin kabay e girdi' nu Israel e kar pi'ed keru'rad ngog. Ere chiney e yad e picha' ni ngu'ur pigpiggad ngog miyad be yib nga p'eowcheg ngu'ur pi'ed e mam nge racha' ko fapi maligach ngog. ¹⁶ Kemus ni go' yad e yad ra yib nga langgin e Tempel rog, ngar pigpiggad u altar rog, miyad tay murung'agen e liyor u Tempel. ¹⁷ Nap'an ni yad ra thumur u langan e garog ngalan e yoror ko fare Tempel, ma ngroned nga dakenrad e mad nib wech. Thangri dab ro'ned nga dakenrad ban'en nni ngongliy ko bunu'en e saf u nap'an ni yad be maruwel u lan e thal ni langgin e yoror ara langgin e Tempel. ¹⁸ Ngar faned e *turban* ni mad ni wech nge yuley i tan e mad nib wech, machane dab ra faned e leed, ya nge dabi filrad e athuw. ¹⁹ U m'on ni ngranod ko thal ni wuru' e yoror ko gin bay e girdi' riy, ma

thingar llufed fapi mad ni yad ma yin' ko maruwel u Tempel ngar ted u lan fapi senggil nib tabgul. Miyad yin' yug boch e mad ni fan e nge dabi af e girdi' machan fapi mad rorad nib tabgul.

²⁰ “Prist e thangri dab ra puyed lolugrad u daken e lo' ma dabra paged nge n'uw piyen lolugrad. Ngi i par piyen lolugrad ni bfel' n'umngin. ²¹ Prist e thingar dab ra unumed e wayin u m'on ni ngranod ngalan e thal ni langgin e yoror. ²² Dariy reb e prist ni nge le'engiy be' nike chuw ko pumo'on rok; dabisiy ni nge le'engiy be' ni bpin nu Israel ni be' ni denang e pumo'on fa be' nike yim' figirngin nib prist.

²³ “Prist e nge fil ko girdi' e thil u thilin ban'en nib thothup nge ban'en ni de thothup, nge n'en nib machalbog nge n'en nde machalbog. ²⁴ Nap'an nra wagagey e thin u bpa' i oloboch, ma fapi prist e yad e ngar turguyed rogon ni bod ko motochiyel rog. Miyad e ngu'ur ayweged e pi madnom ko Tempel ni bod ko pi yalen nge gafal rog ma thingar ur ted fare *Sabbath* nib thothup.

²⁵ “Downgin be' nike yim' e ra math be' ngay me ta'ay. Ere prist e thangri dabi yan nga charen be' nike yim', kemus ni fa'anra reb e gal labthir rok fa reb i pifak, fa reb i walagen ni pumo'on ara reb e bpin ni walagen ni dawri mabgol. ²⁶ Tomuren nike be'ech bayay, ma nge son ni medlip e rran, ²⁷ ma aram e nge yan ko thal ni langgin e yoror ko Tempel nge pi' e maligach nma be'ech nagey ya nge yag ni nge pigpig u lan e a Tempel bayay. I Gag fare SOMOL ni Th'abi Tolang e gu be non.

²⁸ “Fapi prist e kayag ngorad e liw ni prist ni

aram e f'oth rorad ko tin kug pi' nga Israel ni ngan thapeg i yan nga reb e mfen nge reb. Yad e dabi par bang e binaw u lan yu Israel u pa'rad; Gag e gubin ngorad. ²⁹ Maligach ni *grain*, maligach ko denen, nge maligach ni mathang malfith e nge mang ggan ko prist, ma ku rayag ngorad gubin ban'en u lan yu Israel ni kan fal ngabang ni fanag. ³⁰ Fapi prist e yad e nge yag ngorad e bin thabi fel' u wom'ngin gubin e woldug ni tin som'on nge gubin e tin ni kan pi' ngog. Gubin ngiyal' nra lith be' e flowa, ma bin som'on e lof e ngan pi' ko prist ni bod ba maligach, ma fal'eg wa'ath rog e bay i gif u daken e pi tabnaw rorad. ³¹ Prist e thangri dabi kay bmit e arche' ara ba gamanman ni yim' fa ba gamanman ni li' reb e gamanman."

45

Guruy rok SOMOL ko fare binaw

¹ Nap'an ni yira f'oth e binaw ni ngan pi tafen reb e ganong nge reb, ma bay bang riy ni yira pi' ngak SOMOL. Ni regi binaw nem e ragag e mayel n'umngin ma meruk e mayel radan. Ga'ngin e re gin'em nra par nib thothup. ² U lan e re gi binaw ney e nge par bang riy ni ta'reb n'umngin nge radan ni nge tagl'iy e Tempel, ni 840 e fit u barba' ngu barba'; ma ga'ngin yang nib liyeg charen fare Tempel ni nge par ni dariy ban'en riy ni meruk i ragag nge aningeg e fit radan. ³ Barba' ko re gi binaw ney, ni ragag e mayel n'umngin ma aningeg e mayel radan e ngan foleg ni aram e gin nge par e Tempel riy ma aram e gin th'abi thothup u fithik' urngin yang. ⁴ Ra par ni aram e re gin'en nib

Thothup ko fare nam, ni kan duwgiliy ni tafen e prist ni yad ma pigpig ngak SOMOL u lan fare Tempel rok. Bayi mang gil' e pi naun rorad nge gin tagil' fare Tempel. ⁵ Barba' i yang ko fare gi binaw e nge par ni nge tafnay e pi Levite, ni yad ma rin' e maruwel u lan e Tempel. Bayi sum yochi binaw u rom ni fan gorad ni ngu'ur pired riy.

⁶ Gin migid ko gin nib thothup, e bay ba guruy riy ni ragag e mayel n'umngin, ma l'agruw e mayel radan, ni ngan duwgiliy nib binaw ni demturug be' nu Israel nrayag ni nge par riy.

Bang e binaw ni tafen be' nib pagel ni fak e pilung

⁷ Ki yira tay bang e binaw ni nge tafnay ba pagel ni fak e pilung ni be gagiyege. U ba' ni ngal e mathil ko fagi binaw nib thothup nge yan ko ngal nge taw ko Day ni Mediterranean; me tabab ko ba' ni ngek e mathil ko fa gi binaw nib thothup nge yan ko ngek nge taw ko gin ni mus e nam riy ni aram e ra ta'reb ga'ngin ko fa yung nem ni kan pi' ko pi ganong nu Israel. ⁸ Re gin'ey u lan e binaw nu Israel e aram e f'oth rok fare fak e pilung ni be gagiyege, ya nge dabki gafgownag e girdi', ma nge pag e gin kabay ko fare nam nge milsuwon ko pi ganong nu Israel.

Pi gafal ni fan ko fare fak e pilung

⁹ I SOMOL ni Th'abi Tolang e ga'ar, "Kaygi n'uw nap'an ni kam denengad, gimed e pi tagagiyege nu Israel! Mu taleged e ma'ngach nge kireb romed. Mu rin'ed e tin ni bfel' mab mat'aw. Thangri dab kum tulfed e girdi' rog u daken taferad bayay. I Gag SOMOL ni Th'abi Tolang e gu be yog e pi thin ney ngomed.

¹⁰ “Thingri urngin e girdi’ ma nge maruwel ko pi thabthabel nge pi fol nib yul’yul’:

¹¹ “Fare *efah* ni fol ko tin nib mlik ban’en e ta’ab rogon ko *bath* ni fol ko tin ba raenraen ban’en. Ma gelngin e *homer*. Ma ba’aray folen nrayan i aw: 1 *homer* = 10 *efah* = 10 *bath*.

¹² “Rogon e birom e malngin e ba’aray rogon: 20 e *gerah* = 1 *shekel*

60 *shekel* = 1 *mina*

¹³⁻¹⁵ “Irrera’ e n’en ni ngan ngongliy e pi maligach riy:

Wheat: $\frac{1}{2}$ th e wom’ngin e woldug rom

Barley: $\frac{1}{2}$ th u wom’ngin e woldug rom

Olive oil: $\frac{1}{10}$ th u wom’ngin e gek’iy rom

(Fol ko *bath*: 10 *bath* = 1 *homer* = 1 *kor*.)

Saf: 1 saf u fithik’ gubin e 200 e saf u Israel

“Ngam feked i yib e maligach ni *grain*, nge gamanman ni ngan urfiy ni polo’, nge gamanman ni fan ko maligach nma gapaseg thilin Got nge girdi’, Ya ngan n’ag machan e denen romed. I Gag SOMOL ni Th’abi Tolang e gu be yog e ran’ey.

¹⁶ “Gubin e girdi’ u daken e nam e thangri fek e pi maligach ney i yan ko en ni fak e pilung nu Israel. ¹⁷ Nge mang ba maruwel rok ni ir e nge yagnag e gamanman ni ngan urfiy nib polo’, maligach ni *grain*, nge maligach ni wayin ni fen ga’ngin fare nam nu Israel ko pi Madnom ko M’ug e Pul, nge *Sabbath*, nge ku boch e madnom. Ir e nge yagnag e maligach ko denen, maligach ni *grain*, maligach ni ngan urfiy nib polo’, nge maligach nma gapaseg thilin Got nge girdi’, ni nge chuweg e denen ko girdi’ nu Israel.”

Fapi madnom
(*Exodus 12:1–20; Levitikus 23:33–43*)

¹⁸ I SOMOL ni Th’abi Tolang e ga’ar, “Bin som’on e rran ko bin m’on e pul e ngam maligach nga ba garbaw ni pumo’on ni dariy bang u downgin nib kireb ngam machalbognag fare Tempel. ¹⁹ Fare prist e nge fek boch u racha’en fare maligach ko denen nge thiy ko ren u langan e mab ko fare Tempel, nge nga daken aningeg i tabthungen fare altar, nge daken e pi duga’ ko garog ko wub ngalan e yoror. ²⁰ Ku aray rogon yalen ni ngan rin’ ko bin medlip e rran ko pul, ya nge chey ni denen be’ ni gathi leam rok fa denang nike rin’ ban’en nib kireb min’ag fan rok. Irera’ kanawo’en ni ngu’um ted e Tempel rog nib thothup.

²¹ “Bin ragag nge aningeg e rran ko bin m’on e pul e nge tabab fare Madnom ko Paluk’af. Ma medlip fen ni nge par e girdi’ ni nge kay e flowa ni dariy e is riy. ²² Bin som’on e rran ko fare madnom e fare pagel ni fak e pilung ni ir e ma gagiyeg e thangri pi’ ba garbaw ni pumo’on ni maligach ni fan ko denen rok nge gubin e girdi’. ²³ Mra reb fapi medlip e rran ko fare madnom ma nge maligach-nag ngak SOMOL medlip e garbaw ni pumo’on nge medlip e saf ni pumo’on ni dariy bang u dowrad nib kireb ni ngan urfiy e pi gamanman nem nib polo’. Ma ngki pi’ reb e kaming ni pumo’on ni maligach u gubin fapi rran ni maligach ko denen. ²⁴ Ma ku rayag nag rliw’ e pawn e *grain* nge dalip e quart e *olive oil* ni ngan pi’ nib dachug nga reb fapi garbaw ni pumo’on fa nga reb fapi saf ni pumo’on ni maligach.

25 “Madnom ko Nochi Na’un, e ma tabab ko ragag nge lal fene pul ko bin medlip e pul, fare pagel ni fak e pilung e nge pi’ u lan fa medlip i rran e maligach ni ta’reb rogon u reb e rran nge reb, ni aram e maligach ko denen, maligach ni ngan urfiy nib polo’ nge maligach ni *grain* nge *olive oil*.”

46

Fare pagel ni fak e pilung nge fapi Madnom

¹ I SOMOL ni Th’abi Tolang e be ga’ar, “Bin ngek e garog ko thal ni langgin e yoror e ngan tay nib man u nap’an fa n’el i rran ni bay e maruwel, machane yira bing ko rofen ni *Sabbath* nge rofen ni bay e Madnom ko M’ug e Pul. ² Fare pagel ni fak e pilung ni ir e be gagiyeg e nge yan u lan e thal ni wuru’ e yoror nga langgin ba senggil, ni bay u mit e garog nge sak’iy nga charen e rumog ko fare garog u nap’an ni be urfiy fapi prist fapi maligach ni polo’ ni fen, me pi’ fare maligach rok nma gapaseg thilin Got nge girdi’. U rom u langan e garog e thangri meybil riy me sul nga wean. Fare garog e thangri dab nning nge mada’ ko blayal’.

³ Pi *Sabbath* nge pi Madnom ko M’ug e Pul e ra siro’ gubin e girdi’ miyad meybil ngak SOMOL u mit fare garog. ⁴ Rofen ni *Sabbath* e fare pagel ni fak e pilung e nge fek i yan ku SOMOL e pi maligach ni ngan urfiy nib polo’, ni nel’ i fak e saf nge reb nib pumo’on i yib ngak SOMOL ni dariy bang u downgin bagyad nib kireb. ⁵ Ra reb fapi saf ni pumo’on ma nge chagiy rliw’ e pawn e *grain* ngay, ma ra reb fapi fak e saf ma demturug ban’en ni ba’adag me chagiy ngay nge pi’ ni maligach. Ra

riliw e pawn e *grain* ma nge chagiy ngay dalip e *quart* e gapgep ni *olive* nge pi' ni maligach. ⁶ Rataw ko Madnom ko M'ug e Pul e nge pi' ni maligach ba fak e garbaw, nge nel' e fak e saf ni pumo'on, nge ba saf ni pumo'on ni dariy bang u downgin bagyad nib kireb. ⁷ Fare garbaw ni pumo'on nge reb e saf ni pumo'on ma ngan chagiy rliw' e pawn e *grain* ngay ngan pi' ni maligach, ma ra reb fapi fak e saf ma nge chagiy ngay demturug e n'en ni ba'adag ni nge pi' ni maligach. Dalip e *quart* e gapgep ni *olive* ngan dachuguy rliw' e pawn e *grain* ngay ngan pi' ni maligach. ⁸ Fare pagel ni fak e pilung e thangri chuw u langgin fare senggil ko garog nge sul nga wuru' ko gin ni yib riy.

⁹ “Nap'an nra yib e girdi' ni nge liyor ngak SOMOL u reb fapi madnom, ma pi'in yad ra yib u lan e bin yimuch e garog e yad ra sul ko bin lel'och e garog u tomuren ni karmu'gad ko meybil, ma pi'in rabad u lan e bin ni lel'och e garog e yad ra sul ko bin yimuch e garog. Dariy be' nra sul nga wean ko gin ni yib riy nga naun, machane dabisiy ni nge yan nga wean ko re garog ni bay u puluwon nga barba. ¹⁰ Fare pagel ni fak e pilung e nge yib nga langan e garog ko ngiyal' ni be yib e girdi', me chuw ko ngiyal ni yad be sul. ¹¹ Pi rran ni madnom ni baga' e rliw' e pawn e *grain* ni ngan chagiy nga reb e garbaw ni pumo'on ara saf ni pumo'on ngan pi' ni maligach, nge demturug ko mang e ba'adag reb fa pi'in yad be meybil ni nge chagiy nga reb e pifak e saf. Dalip e *quart* e gapgep ni *olive* e thingar ni dachuguy rliw' e pawn e *grain* ngay ngan pi'.

¹² “Ngiyal' ni ba'adag fare pagel ni fak e pilung

nma gagiyeḡ ni nge pi' ba maligach ngak SOMOL, ni demturug ko ba maligach ni ngan orfeg nib polo' fa ba maligach nma gapaseḡ thilin Got nge girdi', ma fare garog ko ngek ni wub ko thal ni langgin e yoror e ngan bing ngak. Ir e nge ngongliy rogon e maligach nge pi' ni bod rogon nma rin' ko *Sabbath*, ma fare garog e yira ning u tomuren nike thumur nga wean."

Maligach ni yu rran

¹³ I SOMOL e be ga'ar, "Gubin e kadbul ma ngan urfiy ba saf ni ta'reb e duw yangren ni dariy bang u downgin nib kireb ni kab polo' ni maligach ngak SOMOL. Biney e maligach e thingar un pi' ni gubin e rran. ¹⁴ Ku yira ngongliy lal e pawn e *flour* ni maligach ni gubin e kabul, nib dachug ta'reb e *quart* e gapgep ni *olive* ngay ni ngan aruy ko *flour*. Yalen e re maligach ney ngak SOMOL e nge par u gil' ni dariy n'umngin nap'an. ¹⁵ Fare fak e saf, nge fapi *flour*, nge gapgep ni *olive* e ngu'un maligachnag ngak SOMOL ni gubin e kadbul ni dariy n'umngin nap'an."

Fare pagel ni fak e pilung nge binaw

¹⁶ I SOMOL ni Th'abi Tolang e be ta'chiylen ni be ga'ar: "Fa'anra pi' fare pagel ni fak e pilung ni ir e ma gagiyeḡ bang e binaw ni tafen ngak reb e pagel ni fak ni tow'ath rok, mra milsuwon ngak fare pagel ni fak ni aram e kemang bang e binaw ko tabnaw rok. ¹⁷ Machane fa'anra pi' fare pagel ni fak e pilung ni ir e ma gagiyeḡ bang e binaw ngak be' nma pigpig ngak, ma ku ra sul fare gi binaw ngak bayay u nap'an nra taw ko Duwan e

felfelan'.* Kemus ni ir nge pifak ni pumo'on e ra par ni taferad ni dariy n'umngin nap'an. ¹⁸ Fare pagel ni fak e pilung e ri dabi fek bang e binaw u pa' be'. Re gi binaw ni nge pi' ngak reb e pagel ni fak e dabisiy ni bang i binaw nni duwgiliy ni ir e nge par rok, ya nge dabi gafgownag reb e tirog e girdi' ni nge fek e binaw rorad."

Pi ta'ang ko Tempel

¹⁹ Ma aram me fekeg fare mo'on ko gin yima yan riy nga senggil ko lel'och nib chugur ko garog u ba' ni yimuch e thal ni langgin e yoror. Pi senggil ney e fen fapi prist nib tabgul. Me fal owcheg ngabang i ban'en ni bay ko ngal ko fapi senggil ²⁰ me ga'ar, "Irerar' e re gin'en ni nge lith fapi prist e ufin riy ngar pi'ed ni bogi maligach ni fan ko denen ara maligach ni mathang malfith, nge *flour* ni maligach ni ngan wumnag, ya nge dariy ban'en nib tabgul ni ngan fek i yan ngalan e thal ni wuru' e yoror ya ra af e girdi' machan."

²¹⁻²² Ma aram me fekeg ngalan e thal ni wuru' e yoror nge dag ngog nra reb fa aningeg i tabthug ma bay boch reb e yoror riy nib achig, ni nel' i ragag nge meruk e fit n'umngin ma aningeg i ragag nge meruk e fit radan. ²³ Ra reb e yochi yoror nem ma bay e rungrung riy nib liyeg nni ngongliy ko malang, ni kan toy tagil' e nifiy riy nga downgin e rungrung. ²⁴ Me ga'ar fare mo'on ngog,

* **46:17** DUWAN E FELFELAN': Gubin e wugem e duw, ma gubin piyu Israel ni dabisiy ni ngar paged e en nu Israel ni mang sib ni bochan e malfith; ma ku yad ra sulweg ko en ri tafen ara en ir e mat'won ni nge tafnay, e re gi binaw ni tafen e ga' rok kakrom ni kol ngan pi' ni chuway' ni bochan e malfith (ku arregon ni bay Lev 25:8-55).

“Irrera’ gil’ e tanfiy ni nge lith e pi’in ni girdi’en e pigpig u Tempel e maligach ni be pi’ e girdi’ riy.”

47

Alublub ni be yib ni lul’ Ko Tempel

¹ Fare mo’on e pow’iyeg nggu sulow nga langan e mab ko Tempel. Ma beyib e ran u tanggin e gin yima yan riy ngalan e Tempel be yan ni lul’ i yan ko ngek, ni aram e gin ba sap mit fare Tempel ngay. Fare ran e be yan ni lul’ u tanggin e ba’ ni yimuch ko fare Tempel ngeb i thumur u ba’ ni yimuch ko fare altar. ² Ma aram me fekeg fare mo’on nga wuru’ e gin bay e Tempel riy nggu warow nga wean ko bin ni lel’och e garog me pow’iyeg nggu liyegew ko garog nib sap ko ngek. Ma bay boch reb e lul’ u rom ni be yib u tanggin e ba’ ni yimuch fare garog. ³ Me foleg fare mo’on fare ran i yan ko ngek nga p’ening ma 560 e yard me yog ngog ni nggu log nga fithik’ fare ran. Ma fare ran e yib i taw ko richib u eg. ⁴ Ma aram miki foleg fare ran i yan ni ku 560 e yard, me yib fare ran nge mada’ nga bugug. Miki foleg fare ran i yan nga p’ening ni ku 560 e yard, mi yib fare ran nge mada’ nga lukngug. ⁵ Miki foleg fare ran i yan ni ku 560 e yard, ma kari to’ar ni dabkiyag ni nggu dead riy. Kari to’ar ni dabkiyag ni ngan yan riy nga barba’ kemus ni manong e rayag riy. ⁶ Me ga’ar ngog, “Fak e girdi’, mu fal’eg i tafanamiyan u gubin e pin’ey.”

Ma aram me fekeg fare mo’on nga talang nga daken marichlen e lul’, ⁷ ma nap’an e gu taw ngaram, mu gguy e gek’iy nib yo’or ni bay u barba’

ngu barba'. ⁸ Me ga'ar ngog, "Re ran ney e be yan u daken e nam nib sor ko ngek nge log ngalan e Loway nu Jordan nge yan ko day ni fithingan e *Dead Sea*. Nap'an nra lul' ngalan e *Dead Sea*, me yin' luwan e day nge kak'lingnag e ran riy. ⁹ Demturug e yungin be yan fare ran riy, ma be yib gubin mit e gamanman nge nig ngay. Ya fare lul' e ma kak'lingnag e ran ko fare *Dead Sea*, ere demturug e gin be yan riy, ma be pi' e yafos. ¹⁰ Pi alublub nu Engedi nge yan nge mada' ko pi alublub nu Eneglaim, e bay girdi'en e fita' u dap'el'ay riy, ni yad be gil'ad e nug rorad u rom. Ba yo'or mit e nig ni bay u rom ko nig ni bay ko day ni fithingan e *Mediterranean*. ¹¹ Machane ran nu lan e pi mariw u dep'el'ay e dabi pilyeg nge be'ech. Ra par u rom ngi i yib e sol riy. ¹² Ra barba' e re lul' nem ma gubin mit e gek'iy mra tugul riy nge pi' e ggan. Yuwan e pi gek'iy nem e dariy e ngiyal' nra mororay, ma dabital ko mak'uf. Pi gek'iy nem e ra i pi' wom'ngin ni gubin e pul, ni bochan e be tarennag fare lul' ni be yib ko Tempel. Fapi gek'iy e bayik'uf wom'ngin ni ggan, ma yuwan e pi gek'iy nem e bay un fanay ni falay."

Pi mathil ko binaw

¹³ I SOMOL ni Th'abi Tolang e ga'ar, "Irrera' e pi mathil ko binaw ni ngan f'oth u daken fa ragag nge l'agruw i ganong, birook Josef e ganong e rayag ngorad l'agruw guruy. ¹⁴ Gu micheg ngak e pi chitamangimed kakrom ni gu ra pi' e re gi binaw ney ngorad ngar tafnayed; are chiney e ngam f'othed u dakenmed ni ta'reb rogon.

15 “Mathil ko lel’och e yan ko day ni *Mediterranean* nib sor ko ngek nge mada’ ko fare binaw nu Hethlon, me yan u rom nga Hamath Pass, me yan u rom ko binaw nu Zedad, ¹⁶ me yan u rom ko binaw nu Berothah ngu Sibraim (ni bay u thilin e gin nib mil nga tan pa’ e tagagiyeg nu Damascus nge tagagiyeg nu Hamath), me yan u rom ko binaw nu Tokon (ni bay ko mathil ko nug nu Hauran). ¹⁷ Ere bin u lel’och e mathil e yib ko day ni *Mediterranean* me sor ko ngek nge mada’ ko fare binaw nu Enon, ni yow bmathil e gin bay u tan pa’ yu Damascus ngu Hamath ko lel’och riy.

18 “Mathil ko ngek e tabab ko mathil rok yu Damascus nge yu Hauran me yan u rom ko yimuch ko fare Lul’ nu Jordan ni ir e mathil u thilin e nam nu Israel ko ngal, ma nam nu Gilead ko ngek, nge yan i mada’ nga Tamar ni bochi binaw nib chugur ko *Dead Sea*.

19 “Mathil u yimuch e yan u Tamar nib sor ko yimuch ni ngal nge yan ko lul’ nu *Kadesh Meribah* me sor u rom ko lel’och ni ngal ko mathil yu Egypt nge mada’ ko day ni *Mediterranean*.

20 “Mathil ko ngal e day ni *Mediterranean* me yan ko lel’och nge mada’ ko ba’ ni ngal e *Hamath Pass*.

21 “Mu f’othed e gi binaw ney u daken e pi ganong romed; ²² ra par ni tafenmed ni dariy n’umngin nap’an. Girdi’ nu bang nma par u fithik’med ni kar fakyed e bitir u roy e ku yad ra un ko f’oth binaw u nap’an ni gimed ra f’oth. Ngan sap ngorad ni bod rogon nri yad girdi’en yu Israel ma yad ra un ko pi genong nu Israel ngar girngiyed e pow ni nge duwgil riy e an nge tafnay bang nge

bang. ²³ Gubin e pi'in nu bang ni yira tay e f'oth rorad ko re ganong ni yad be par u fithik'rad. I Gag SOMOL ni Th'abi Tolang e kugog e pi thin ney."

48

F'oth nni tay ko fare gi binaw u daken fapi ganong

¹⁻⁷ Mathil ko lel'och ko fare gi binaw e yan ko day ni *Mediterranean* nib sor ko ngek nge taw ko binaw nu Hethlon, me yan u rom ko Hamath Pass, me yan u rom ko fare binaw nu Enon, nge yan i mada' ko mathil u thilin e binaw nu Damascus nge binaw nu Hamath. Ra reb fapi ganong ma nge yag ngak bang ko fare gi binaw ni yib ko mathil u ngek ni be sor ko ngal nge mada' ko day ni *Mediterranean*, ni ba'aray yarmen tafen fapi ganong ni tabab ko lel'och nge yan ko yimuch:

Dan
Asher
Naftali
Manasseh
Efraim
Ruben
Judah

Fa gin rib mal'eag ni bay u lukngun fagi binaw

⁸ Ma ba' ni migid e binaw e ngan tay nib muduwgil e n'en ni ngan fanay ngay. Ni ragag e mayel ga'ngin radan ko lel'och nge yan ko yimuch, ma n'umngin ko ngek nge yan ko ngal e ku ta'reb rogon ko tin kan pi' e binaw ko tin ba'aram e genong. Fare Tempel e yira tay u lan e giney e binaw.

⁹ Ba guruy u lulkungun e gi binaw ney ni ragag e mayel radan ma meruk e mile n'umngin e ngan

pi' ngak SOMOL. ¹⁰ Fapi prist e bay bang ni f'oth rorad ko re gi binaw ney nib thothup. F'oth rorad ko binaw e ngan fil ni ragag e mayel radan ko ngek i yan ko ngal, ma aningeg e mile ko lel'och nge yan ko yimuch. Lukungun e gin'ey e ir e yira tay fare Tempel rok SOMOL ngay. ¹¹ Re gin'ey e tafen fapi prist ni owchen Zadok. Pigpig ni urted ngog e yad ba yul'yul' ngay ma dar uned ko tin kabay e girdi' nu Israel ngu'ur rin'ed e kireb, ni bod e tin i rin' chongin fare ganong ni Levi. ¹² Ere fapi prist e ngar tafened e gin nib mel'eag nib migid ko gin nib milfan ko pi Levite, ni aram e gin ra par nib th'abi thothup ko gubin yang. ¹³ Pi *Levite* e kuyad ra tafnay bang ni kub mal'eag, ni bay ko yimuch ko fa gin tafen e prist. Re gi binaw nem ko *Levite* e ragag e mayel ni yib ko ngek nge yan ko ngal, ma aningeg e mayel ni yib ko lel'och nge yan ko yimuch. ¹⁴ Re gi binaw nni ognag ngak SOMOL e aram e gin th'abi fel u fithik' gubin yang, ni dariy bang riy ni yira pi' ni chuway', fa ni thilyeg ngabang ara ni pi' ni nge tafnay be'. Ya ba thothup nib milfan ngak SOMOL.

¹⁵ Ma gin ke magey ko fagi binaw e ragag e mayal radan ma l'agruw e mayal n'umngin ko lel'och i yan ko yimuch, ma de thothup. Ma fan ngak urngin e girdi' ni ngu'ur muruwliyed. Ma rayag ni ngu'ur pired riy ma yad be muruweliy. Fare binaw e yira tay nga lulkungun e re gi binaw nem, ¹⁶ ni re binaw nem e ta'reb n'umngin nge radan ni 2,520 e *yard* ga'ngin u barba' ngu barba'. ¹⁷ Re binaw nem e ba liyeg bangi ban'en ndariy ban'en riy ni 140 e *yard* u barba' ngu barba'. ¹⁸ Fa

gi but' ni aw nga tomuren nike m'ay i toy fare binaw ni ngan par riy ni bay ko yimuch ko fa gin nib thothup — e bang e bay ko ngek riy ni aningeg e mayel n'umngin ma l'agruw e mayel radan ma bang e bay ko ngal ni ku ta'reb ga'ngin ko gin bay ko ngek, ma galyang i but' ney e nge par ni tagil' e woldug ko girdi' nma par ko fare binaw. ¹⁹ En nma par u lan fare binaw, e demturug e re ganong ni yib riy, mrayag ni milay'nag e gin'em.

²⁰ Ere ga'ngin yang ko fa guruy nem e binaw ni lukngun ni kan mel'eg e nge ta'reb n'umngin nge radan ni ragag e mayal u barba' ngu barba', ni kub mu'un ngay fa gin ba'aram ni bay fare binaw riy.

²¹⁻²² Ma ngek nge ngal ko re gin'ey ni bay fare Tempel riy, nge tafen e prist, nge pi *Levite*, nge fare binaw, ma gin ke aw riy e nge milfan ngak fare pilung ni be gagiyeg. Re gin'em e ra yan i tun ko mathil ko ngek me yan ko ngal nge mada' ko fare gi day ni *Mediterranean*, me yani mathil ko lel'och ko gin tafen yu Judah ma yimuch riy e yan i mathil ko gin tafen yu Benjamin.

Binaw rok yug boch e ganong

²³⁻²⁷ Fare gi but' ni bay ko yimuch ko fare raba' i binaw (ni bay fa gin'en nib thothup riy nge tafen e en fak e pilung) e nge tafnay e tin kabay e genong nra bagyad ma nge tafnay bang riy, gubin yang e pi binaw nem ni tabab ko mathil u ngek me yan u rom ko ngal nge yan i mus ko *Mediterranean*. Ba'aray yarmen u but' ni tabab ko lel'och nge yan ko yimuch:

Benjamin

Simeon

Issakar
Zebulun
Gad

²⁸ Ba' ni yimuch ko gin e binaw nni pi' ko ganong rok Gad, e yib e mathil riy ko yimuch ni ngal u Tamar nge taw ko fachigi ran nu Kadesh, ma aram me yan riy ko lel'och ni ngal u thathran e mathil nu Egypt nge yani mada' ko day ni *Mediterranean*.

²⁹ ISOMOL ni Th'abi Tolang e ga'ar, "Irerar' rogon kanawo'en ni ngan yu guruynag fare gi but' u daken fapi ganong nu Israel ni ngar tafened."

Fapi garog nu Jerusalem

³⁰⁻³⁴ Ragag nge l'agruw e garog ngalan fare binaw nu Jerusalem. Ma ba longbiy e rungrung ni aningeg raba', nra barba' ma fol riy e 2,520 e *yard*, ma ra barba' ma dalip e garog ni bay riy nra reb ma bagyad fapi genong e ir e kan tunguy fithingan ngay. Dalip ni bay e garog ko ba' ni lel'och e rungrung e ni tunguy Ruben nga reb, Judah nga reb, me Levi nga reb; dalip ni ba'aram e garog ni bay ko ba' ni ngek e rungrung e ni tunguy, Josef, Benjamin, nge Dan ngay; ma dalip ni bay ko gin ni yimuch e rungrung e kan tunguy, Simeon, Issakar, nge Zebulun ngay; ma dalip ni bay ko gin ngal e rungrung e ni tunguy Gad, Asher, nge Naftali ngay. ³⁵ N'umngin fa aningeg raba' i rungrung u gubin e 10,080 e *yard*. Fithingan fare binaw e chiney i yan ngaram e ba'aray "I SOMOL E Bay U Roy!"

Bible Ni Thothup
The Holy Bible in the Yapese language of the
Federated States of Micronesia

Copyright © 2007 Bible Society of Micronesia

Language: Yapese

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

 You include the above copyright and source information.

 You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2017-12-21

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 11 Nov 2022 from source files dated 30 Nov 2021

37b6628b-b71d-5df3-af33-fc1d4dd69788